

NOVI
ECCLESIASTICO-SCHOLASTICI
ANNALES
EVANGELICORUM
AUGUST. ET HELVETICÆ
CONFESSORIS
IN
DITIONIBUS DOMUS AUSTRIACA
HÆREDITARIIS.

TERTII CURSUS ANNUI
TOMUS POSTERIOR.

EDIDIT

SAMUEL AMBROSIUS,

Sacerorum Evangelicorum Radvanii Minister
Diœcœeos Zoliensis Notarius, & ill. Societatis
Latinæ Jenensis Sodalis.

SCHEMNICII,

Characteribus Francisci Joan. Sulzer. reg.. priv.
Typographi. MDCCXCV.

*Quærenti mihi , multumque , & diu ;
cogitanti , quanam re possem prodeſſe
quam plurimis : nulla maior occurre-
bat , quam si optimarum artium vias
traderem meis civibus.*

Cic. de div. L. II. C. I.

PRÆFATIO.

Non diffitemur, diuturniorem in elucubrandis expediendisque Annalibus moram, lectoribus nostris longe ingratissimam esse. Evidem & nos ipsi, quibus iusto tempore dimittendi opusculi officium incumbebat, hac re quamplurimum afficiuntur. Sed necessitati, quæ lex temporum est, cedimus inviti.

Rationes prorogationis huius uberiorius non exponemus, ne videamur, primis libellorum nostrorum paginis, nil nisi excusationes afferre, ac fallendi temporis, aut lectorum causa, perjugio uti. Silentio tamen praeterire non possumus, nobis munia publica, quæ gerimus, hoc quidem anno, tantum facestivisse laboris, ut fere nihil otii nancisci potuerimus. Neque igitur negotio huic literario, nisi cum iactura valetudinis nostræ, & iniuste prætermis publici muneris officiis, plus tribuere sustinuimus.

Videmur vero nobis videre, anno
futuro non minus nobis operum immi-
nere, cum cœtus noster, quem docemus,
indies plura incrementa capiat. Imo, si
quid etiam otii superfluerit: id iam &
aliis, quae muneris aequae nostri sunt;
studiis, impendere gestimus.

Quam obrem contestato dicimus, no-
bis anno futuro, quippe MDCCXCVI.
annales nostros persequi, neutquam inte-
grum esse. Neque tamen iis scribendis omni-
no supersedendi animus est: id enim vi-
tio nobis iure dari posset. Verum ta-
men, ubi tantisper requieverimus: ite-
rum iterumque opus sententia omnium
perutile adgressuri, cessata reponemus
tempora, novasque operas nostras, ut
consuevimus, duobus tribusve verbis tem-
pestive annunciabimus. Dab. Radvanii,
ad urbem liberam, regiam, ac monta-
nam Neosoliensem, ipsis Calendis Decem-
bris A. C. MDCCXCV.

I.

I.

C O N S P E C T U S

IV. DIOECESIUM * EV. HELV. CONF.
IN HUNGARIA. **

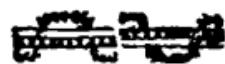
I.

DIOECESIS CISDANUBIANA

Supremus Curator secularis: **Josephus S.**
R. I. Comes Teleky de Szék, Augustissi-
mo Romanorum Imperatori ac Reg. Hung.
a consiliis intimis, S. Regni Hung. Coro-
næ Custos, I. Comitatus Ugotseñsis Supre-
mus Comes &c.

* Districtus seu Superintendentias vocant.

** Hic recensita Reformatorum in Hungaria cœ-
tum constitutio, A. MDCCXCIV. obtinuit.

Superintendens: Samuel *Végh Veres-marthy*, cœtus Ketskemetiensis primarius sacrorum minister.

Supremus seu Generalis Notarius: Joannes *Tormássy Kis-Kun-Halassiensis* ecclesiæ V. D. M.

Senioratus sive tractus numerantur VIII. Ketskemetiensis, Soltensis, Cserhátensis, Vértesálliyaiensis, Tolnensis, Somogyiensis, F. Baranyiensis & A. Baranyiensis.

1. Senior Ketskemetiensis: Gasparus *Göböl*, cœtus Ketskemetiensis sacrorum minister.

2. Senior Tolnensis: Joannes *K. Szabó*, Dabensis V. D. M.

3. Senibr Cserhátensis: Stephanus *Földváry*, Monoriensis V. D. M.

4. Senior Vértesálliyaiensis: Joannes *Veszprémi*, Csákváriensis V. D. M.

5. Senior Tolnensis: Stephanus *Ötvös*, Duna-Szentgyörgyiensis V. D. M.

6. Somogyiensis: Franciscus *Kiss*, Nagy-Szokolyiensis V. D. M.

7. F. Baranyiensis: Joannes *Pólya*, Nagy-Harsányiensis V. D. M.

8. A. Baranyiensis: Joannes *Peleskey*, Veresmártensis V. D. M.

II.

DIOECESIS TRANSDANUBIANA.

Supremus Curator secularis: Gedeon Comes *Ráday de Ráda*, S. C. & R. A. M. Actualis Intimus Status Consiliarius, Tabulæ Septemviralis Alfeffor.

Superintendens: vacat.

Senioratus VIII. eorumque ordinis utriusque moderatores, nec non cœtus singulos recensuimus Tom. II. alterius cursus anni pag. 76. & seqq.

III.

DIOECESIS CISTIBISCANA.

Supremus Curator secularis: Josephus *Patay*, complurium I. Comitatuum Tabulæ Judiciariæ Alfeffor.

Superintendens: Abrahamus *Paksi Szatthmáry*, Ecclesiæ Keresztesiensis primarius pastor.

Seniores:

I. Borsodiensis: Franciscus *Szöke*, Rimafszombathiensis ecclesiæ primarius V.

A 4

D. M.

D. M. qui simul supremus diœcesanus
Notarius.

2. Abaujjvariensis * : Stephanus Székely, Szepiensis V. D. M.

3. Zempliniensis : Georgius Palóczy, O-Litzenensis V. D. M.

4. Unghvariensis : Martinus Kiss, Kaposensis V. D. M.

VI.

DIOECESIS TRANSTIBISCANA.

Supremus Curator secularis : Franciscus Rhédey de Kis-Rhéde, S. C. & R. A. M. Consilarius, & Aulæ Regiæ Familiaris.

Superintendens : Franciscus Hunyady, cœtus Debrecinensis primarius V. D. M.

Dioecesani Notarii : Daniel Héczei. Szołnokiensis tractus Senior ; & Michael Benedek, Debrecenium V. D. M.

Seniores :

1. Cumaniæ maioris : Josephus Tóth, Madarasiensis V. D. M.

2. Bi-

* Provinciam ecclesiasticam Abaujjvariensem, tertii cursus anni tomo priore pag. 38 & seqq; uberiorius descripsimus.

2. Bihariensis : Alexander *Mata*,
Szalárdiensis V. D. M.
3. Érmellyékiensis : Samuel *Hunyadi*, Ottomanyensis V. D. M.
4. Mediocris Szolnok : Daniel *Héczei*,
Peériensis V. D. M.
5. Szaboltsensis : Petrus *Molnár*, Má-
densis V. D. M.
6. Szatthmariensis : Moses *Marcsa*,
cœtus Szatthmariensis V. D. M.
7. Bereghiensis : Balthazar *Kondor*,
Bereghszászenensis V. D. M.
8. Nagy - Bányensis : Franciscus *Fó-
ris* Ujvárosiensis V. D. M.
9. Marmarosiensis : Abrahamus *Ná-
nási*, Szigethiensis V. D. M.
10. Ugotsensis : Paulus *Kalmár*, For-
golányensis V.D. M.
11. Szilagyienensis : Stephanus *Fa-
gyas*, Keczelienensis V. D. M.
12. Debrecinensis Pro - Senior : Ste-
phanus *Kotsis*, Derecskeienensis V. D. M.
13. Békésiensis Pro - Senior : Sa-
muel *Szentmiklósi Sebök*, Szentesiensis
V. D. M.

II.

C O N S T I T U T I O
R E I S A C R Æ
U N I T A R I O R U M sive S O C I N I A N O R U M

I N

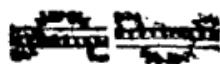
M. PRINCIPATU TRANSILVANIAE. *

In Magno Transilvaniæ Principatu Vnitariani cœtus, parochiales quidem CX; adiuncti vero, seu filiales LIV. atque adeo CLXIV. hoc tempore numerantur, quibus Consistoria, Supremum & Repræsentativum sic dictum, nec non Superattendantis cum duobus supremis ecclesiarum & scholarum Curatoribus, ac generali Notario ecclesiastico moderantur,

I. Su-

* Descriptionem hanc nobis non minus ac lectoribus Annalium longe gratissimam, a viro plur. reverendo, Stephano Lazar, Vnitarianum Transilvaniæ Superattendente dignissimo, die XXVIII. Sept. MDCCXCV. accepimus.

I. Supremo Consistorio , supremus
 secularis Curator alter , alter Superatten-
 dens , præsunt. Senatorum vero sive Ad-
 fessorum , e secularibus quidem viginti ,
 ex ecclesiasticis vero sunt tredecim. Se-
 cularium nomina ita habent : Franciscus
Pétrityévit Horváth de Széplak , supre-
 mus ecclesiarum ac scholarum Curator ,
 & supremi Consistorii Præses ; Michaël
Toroczka de Toroczka Szent György , e se-
 cularibus alter supremus Curator ; Joannes
Pétrityévit Horváth de Széplak ; Andreas
Kőkősi de Eadem , qui simul & Aſſessor Ta-
 bulæ Regiæ ; Michaël *Sala de Enlaka* ,
 Protonotarius Tabulæ Regiæ , Joh. Nico-
 laus *Pétrityévit Horváth de Széplak* ; Ale-
 xiſ Daniel *de Vargyas* ; Franciscus *Szent*
Királyi de Kis - Sáros , Aſſessor Tabulæ
 Regiæ ; Christophorus *Simon de Désfalva* ;
 Alexius *Simén de Sárd* ; Samuel *Szent*
Iváni de Sepsi Szent Iván ; Ladislaus *Szent*
Iváni de Sepsi Szent Iván ; Moses *Pálffi de*
Tartsafalva ; Georgius *Simén de Sárd* ;
 Alexius *Pálffi de Tartsafalva* ; Joannes
Sándor de Kénos ; Moses *Sándor de Ké-*
nos , Actuarius ; Josephus *Gedö de H. Sz.*
Nártón ; Moses *Bartha de Décs* , iudex
 civitatis Claudiopolitanæ ; Martinus Ago-
 fton *de Kolosvár* , Senator urbis Claudio-

politanæ; Stephanus *Sikó de Bölon*, cau-
ſarum Advocatus.

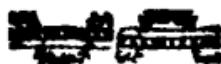
Ex ecclesiasticis, Stephanus *Lázár*,
Superattendens, Consistorio præst; ad Se-
niatum Consistorii vero spectant, Josephus
Pákei, Professor Collegij Claudiopolitani,
& generalis Notarius; Michael *Kozma*,
Archidiaconus, qui & Orator sive Fisca-
lis Consistorialis; Georgius *Márkos*, Pro-
fessor ac Parochus Claudiopolitanus; Si-
gismundus *Nagy*, Professor; Joannes
Bartók, Martinus *Balás*, Martinus *Kováts*,
Franciscus *Szolga*, Josephus *Finta*, Pau-
lus *Gálfalvi*, Archidiaconi; Stephanus
Sárdi, coadiutor Archidiaconi; Nicolaus
Szombathfalvi & Franciscus *Deák*, Diœ-
cesani Notarii.

Consistorium generale bis siagulis an-
nis celebratur, et quidem mense Januario
constanter Claudiopoli, dein vero mense
Junio, occasione videlicet generalis Con-
gregationis Synodalis iuxta feriem Tra-
ctuum sive Senioratum, quorum octo
numerantur, modo in hac, modo in alia
ecclesia huic fini apta, quo etiam tem-
pore Candidati S. Ministerii, qui in præ-
misso duorum dierum examine bene stete-
runt, ritu consveto inauguriati, publica
synodi auctoritate parochiis præficiuntur.

II. Consistorium Repræsentativum, ita dicitur, quod vices supremi Consistorii in rebus, quæ moram non patiuntur, tractandis agat, suamque sedem, æque ac Superattendens continuo Claudiopoli habet.

Consistorio huic, ipse Superintendens præsideret. Ad senatum vero spectant e secularibus: Michaël *Sala*, Samuel *Szent Iváni*, Franciscus *Királyi*, Nicolaus *Horvát*, Christophorus *Simon*, Georgius *Simon*, Moïses *Sándor*, Franciscus *Rákosi*, Moïses *Bartha*, Martinus *Agoston*, Stephanus *Siko*, Joannes *Pákei*, Laurentius *Kováts*, Stephanus *Agoston*. E viris ecclesiasticis: Josephus *Pákei*, Professor Collegii, qui & Actuarius; Georgius *Márkos*, Professor & Parochus Claudiopolitanus, Sigismundus *Nagy*, Joannes *Bártok*, Stephanus *Sárdi*.

Ecclesiae CLXIV. ratione administratio-nis particularis in octo Diœceses five Archidiaconatus sunt divisæ. Præst autem unicuique Diœcesi, Archidiaconus, cum duobus Inspectoribus, seu Curatoribus secularibus, e præcipuis Nobilibus pluralitate suffragiorum electis, ac a supremo Consistorio confirmatis. Præterea habet quoque Archidiaconos in unaquavis Diœ-

Dioecesi, ex ecclesiasticis sibi adiunctum Notarium, Fisci administratorem, ac quinque Senatores seu Adseffores ecclesiasticos, quibuscum, presentibus etiam Inspectoribus, sive Curatoribus dioecesanis, negotiorum ecclesiasticorum causa, Sedriás Quindenales sic vocitatas, seu iudicia ecclesiastica, pro ratione rei alio etiam tempore instituit. Inde provocatur ad Synodos Dioecesanis, si in causam vocatis libet; hinc vero ad supremum Consistorium.

I. *Dioecesis Kolosensis*, continet Ecclesias Matres five Parochiales quinque, Filiales octo, ut sunt: *Claudiopolis*, cum filialibus, Sük & Fejér; *Kolos*; *Felsö Szováth*, cum Gyulátelke & Mots; *Kide* cum Ujfalu, H. Matskás, Szilvás, & Ik-lod; *Alsó Illosvá*.

Huius dioeceseos Archidiaconum agit ipse Superintendens, *Stephanus Lázár*; Notarium, *Georgius Márkos*, in Collegio Claudiopolitano SS. Theologiae Professor ordinarius, ac coetus Claudiopolitani sacrorum Minister primarius. Rem ecclesiarum provinciae huius curant, e secularibus, *Christophorus Simon de Désfalva* & *Samuel Szent Iváni de Sepsi Szent-Iván*, I. Comitatus Kolosensis alter Vicecomes.

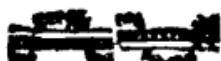
Cœ-

Cœtus Claudiopolitanus gaudet illustri gymnasio seu sic dicto *Collegio Unitariorum*, in quo studiosa iuventus inde a principiis, in omnibus grammaticis, humanioribus, philologicis, philosophicis, mathematicis atque theologicis studiis eruditur. Supremum curatorem veneratur Collegium, Illusterrimum Dominum, Michaëlem *Sala de Enlaka*, Magistrum Protonotarium ad Regiam Tabulam, & Specabilem Dominum, Samuelem *Szent-Juáni*, qui & Inspector sive Curator diœcesanus. Professores vero sunt: Stephanus *Lázár*, Superintendens, Collegii Rector, Professor Matheseos & Physices; Georgius *Márkos*, Pro-Rector Collegii, universæ Theologiæ & Historiæ Ecclesiasticae Professor; Josephus *Pákei*, Prof. Logicæ, Metaphysicæ, Moralis Philosophiæ, Juris Naturæ & linguae germanicæ; Sigismundus *Nagy*, Prof. Philologiae, Geographiæ, Chronologiæ & Historiæ.

Octo classibus inferioribus, solertissimi collegii cives Togati præficiuntur; scholam vero puellarum alter *Cantorum ecclesiæ*, instituit.

II. *Dioecesis Aranyasenensis* absolvitur ecclesiis XVII. parochialibus & una filiali, ut sunt: Ó Thorda, Szent Mihályfalva, Singfalva, Bagyon cum Filiali, Székely,

Kotsárd, Kövend, Rákos, Várfalva; Csegez Torotzko, Torotzko Szent György, Abrudbánya, Verespaták, Jára, Mefszkö, Szind, Tür, & Komjátzeg.

Archidiaconi munere fungitur, *Joannes Bartok*, cœtus Kövendenfis Parochus, supremi Consistorii membrum. Notarium agit, *Georgius Kontz*, Parochus Torotzko - Szent Györgyensis. Inspectores ecclesiarum & scholarum diœcesanarum sunt: *Josephus Szent Királyi de Kis Sáros*, & *Johannes Sándor de Kénos*; *J. Sedis Sieulicalis Aranyos*, Vice-Judex Regius.

O-Thordæ, frequentatur Gymnasiūm, quod *David Barabás*, vir literatissimus regit. Clæsses minores, primarii gymnasii cives *Togati* instituunt. Inspector gymnasii: *Josephus Gálffi de Mártonos*, I. Comitatus Thordenfis Vice-Notarius.

Aliud Unitiorū Gymnasium Tocockoini est, in quo Professoris ac Rectoris munere, *Samuel Brassai*, fungitur. Beneficio civium oppidi ac cœtus huius XX. literarum studiosi adolescentes extranei quotannis aluntur. Scholæ puellarum, *Stephanus Szabó* moderatur.

III. Diœcēsis Kükküllöensis habet cœleñas parochiales XI; filiales V. ut sunt:

Kis

Kis Sáros , Adámos, Bethlen Szent Miklós , Szent Benedek cum Herepe , Ászszonynépe , Dombo , Ditsö Sz. Márton, Szökefalva , Harangláb, Désfalva , Teremí cum Besenyő & Lörintz-falva , & Széplak cum Kóród Szent Márton.

Archodiaconus diœcœseos huius : Martinus Balás , Parochus ecclesie Széplakiensis , supremi Confistorii membrum: Notarius : Joannes Ürmösi , parochus Ditsfo Sz. Mártonensis. Inspectores : Nicolaus Fármí de M. Délö, & Sigismundus Belényesi de Szökefalva.

IV. *Dioecesis Marusensis* ecclesiæ parochiales XIII. ac filiales XXV. numerat, utpote : Szent Geretze ; Szent László cum Süketfalva ; Szent Háromság cum Kus , Adorjan & Bede ; Csokfalva cum Szent Iván & Makfalva ; Csík Szent Márton cum Csíkfalva , Jobbágyfalva & Buzaháza ; Ipló , cum Péterlakay, Maros Jára , & Illye ; Vadad ; Ikland , cum Ernye & Szengyel , Kál ; Szabod , cum Bazéd , Csávás , Fele , Póka , Tants , Szász Fülpös , & Nyulas ; Maros Szent Király , cum Déllö , Násznanfalva , M. Vásárhely , Hartzó & Galambos ; Nyomát. Munere Archidiaconi diœcœseos hujus fungitur , Michaël Kozma , supremi

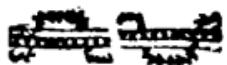
Consistorii membrum, Orator generalis, ac cœtus Szent Geritzenſis Parochus. Notarius vero est, Andreas Csáka, ecclesiæ Sz. Háromságienſis V. D. M. Inspectores: Josephus senior Nagy de Kál, & Ladislaus Szent Iváni de Eadem:

V. Diœcesis Keresztürensis complectitur ecclesiæ parochiales XXX. filiales autem XII. videlicet: Énlaka; Korond; Várallya, Csehétfalva; Tartsafalva; Szent Mihály cum Kis Bentséd, Nagy Bentséd, & Kobátfalva; Nagy Kadáts, cum Kis Kadáts; Seménfalva cum Nagy Galambfalva; Tordátfalva; Medesér; Mártonos; Gagy; Szent Abrahám cum Magyar Andrásfalva; Csekefalva; Szent Miklós cum Kis & Nagy Kede; Székely Keresztúr cum Bethfalva ac Rugomfalva; Fiadfalva; Alsó Boldog Aszszonyfalva; Újszékel, Sárd cum Héjásfalva; Kis Solymos; Nagy Solymos: Sákod; Pipe; Bordos cum Cföh, Rava, Bözöd; Körispatak, Bözöd Újfalu, & Sárpatak.

Archidiaconus diœceseos huius: Pauslus Gálfalvi Consistorii membrum, ac cœtus Énlakensis Parochus. Notarius: Joannes Geiza, ecclesiæ Ratensis V. D. M. Inspectores: Samuel Pálffi de Tartsafalva, & Sigismundus Pákot de Szent Lélek.

Gymnasio Székely - Kereszturienſi, quod nuper admodum conditum est, Sa-

mu-

muel Szabó, rector & professor præest, qui Joannem Bodor sibi adiunctum habet.

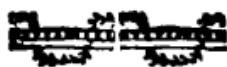
VI. *Dioecesis Udvarehelyensis*, numerat ecclesias parochiales XVIII. ut sunt: Vargyas, H. Almás, H. Karátsonfalva, Oklánd, H. Ujfalu, Városfalva, Jánosfalva, H. Sz. Péter, H. Sz. Pál, Rétsenyed, H. Sz. Márton, Lókod, Kénos, Gyepes, Abásfalva, H. Keményfalva, Ders, & Musna.

Archidiaconus huius dioeceseos: Martinus Kaváts, Consistorii membrum, ecclesiæque Dersensis Parochus. Notarius: Nicolaus Szombathfalvi, Consistorii membrum, & ecclesiæ H. Szent Pálenfis Parochus. Inspectores: Dionyfius senior Pálffi de Tartsafalva, & Josephus Damien de H. Karátsonfalva.

VII. *Dioecesis Alkenfis*, numerat nonni VI. Ecclesias, utpote: Felső & Alsó Rákos, Pálos, Héviz, Datk & Ürmös.

Archidiaconus: Josephus Finta, F. Rákosensis V. D. M. Notarius: Franciscus Deáki, Hévicensis parochus. Uterque vero est Consistorio a consiliis. Curatores: Alexander Maurer de Ürmös & Samuel Szent Királyi de Pálos.

VIII. *Dioecesis Trisedenfis*, ad quam X. parochiales & III. filiales ecclesiæ spectant. Nomina earum: Nagy Ajta, Bö-

lön, Hidvég, Szent Király, Kökös, Lábotfalva cum Szent Iván, Killyén cum Sz. György, & Szemeria, Arkos, Köröspatak, & Kálnok.

Archidiaconus : Franciscus *Szolga*, parochus Nagy Ajtensis, membrum consistorii. Notarius : Gabriel *Kontz*, ecclesiae Arkosensis sacerorum minister. Inspectores : Michaël *Donáth de Bölon*, & Franciscus *Bablók de Ders*.

III.

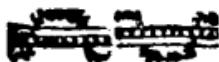
MORTES VIRORUM ECCLESIASTICORUM.

I. Stephanus Wilhelmus *de Luck*, (*de Luque*,) cœtus A. C. Atsensis in Comitatu Pestiensi solertissimus sacerorum minister, origine, ut traditio fert, Hispanus, die XI. Junii A. MDCCXCV. gangrenæ morbo consumptus, diem obiit supremum. Fuit is Cibini Sárosiensium, patre, Joaune *de Luck*, sartore, matre Susanna *Trompel* natus. Primis literarum fundamentis in patria positis, consilio parentum, Dopscham primum; dein, vero Késmarkinum, prosequendorum studiorum

rum causa, concessit, quo relicto, exteras petiit oras. Ex Germania redux, herulis prænobilibus Semberiis informandis operam dabat, indeque Ivancofalvam, verbi Dei præco, evocatus erat, quam quidem ecclesiam duodecim annis, post Szent Ivanensem in Com. Liptoviensi annis quatuor, ac denique Atsensem annis novem, & totidem mensibus fideliter instituit. Casus aduersos, qui ei in Liptovia evenerunt, tulit sapienter. Ceterum memoriam sui apud posteros, scriptis reliquit sequentibus.

1. Gruntownj včenj o článckých wjry Křestanské, anebo tak řečená Křestanská Theologia, tak gakó ona ě nadobytj potřebné spasitelne známosti; ě pobožnému křestanskému životu, a spasení dusse, gednomu každému člověku gest potrebná, od Štěpána de Luck, Slova Božjho Bazatele, ě nábožnému vžívání pro Čírkew Evangelickau sumowně sepsaná. W Presspürku, wytištěna v Františka August Patzko. 1781. Hujus libri multa exemplaria apud viduam venalia prostant.

2. Spolu sebraný kterých němravných wěcy obzvláště ě dobrému výchováwání dítěk, srze S. D. w Presspürku, wytištěna v Františka August. Patzko. 1793.

2. Die XXV. Jan. A. MDCCXC. de-natus est , Samuel *Haynocey* , ab anno MDCCLV. — LXX. Alzodiensium , post vero annos XXIV. Egyháziensium Verbi Divini Minister , anno ætatis suæ LXXII. Munus sacri præconis annis propemodum XL. gessit.

3. Die VI. Sept. anno eodem vitam cum morte permutavit, Joannes *Bentzur*, cœtus Tóth - Györkensis, apud Pestienses, ab A. MDCCLXIV. sacrorum minister. Navavit itaque Toth - Györkensisbus operam suam annos XXXII. Tactus est apoplexia , dum de cathedra sacra , optimo Archiduci , Alexandro Leopoldo , Regni Hungariæ Palaçino , parentaret. Terminato sermone S. funebri , subito exspiravit.

4. Joannes Georgius *Stretsko* , gy-mnasii evangelici Posoniensis rector & professor longe meritissimus, die secunda Novembris , hora matutina octava , dum quempiam S. Scripturæ locum græce in Schola sua prælegeret , in ipsa cathedra apoplexia tactus concidit , ac semivivus ab auditoribus domum delatus est. Hora septima vespertina eiusdem diei , annos LXVI. natus , placide spiritum Deo reddidit. Justa ei persolverunt amici , die V. Novembris. Frequens fuit , nobilium,

ci-

civium, ac iuuentutis scholaſtice concio, pro qua tres optimæ ſpei adolescentes dixerunt, Stephanus quidem *Gyuga*, latino, Jacobus vero *Glatz*, germanico ſermone. Andreas *Viffny* carmen recitavit latinum.

Patrem b. vir habuit **Andream Sztretsko**, Toth-Pronensem, post Posonienfem civem, matrem Elisabetham *Polner*, quibus die I. Junii A. MDCCXXIX. Posonii natus est. Literarum rudimenta posuit in ſchola patria, unde Jaurinum cauſa linguae hungaricæ translatus, institutione, Josephi Torkos, rectoris, uſus est. Domum redux, *Pejchkiuſ*, Subrectorem, Conrectorem *Szuszkiuſ*, ac *Beerium* Rectorem coluit. Liberalibus innutritus doctri- niſ, A. M. MDCCXLVIII. commigravit Göttingam, ibidemque, *Moshemium*, *Heumannum*, *Feyerlinum*, *Holmannum*, & *Achenvallum*, viros celeberrimos audi- ebatur. *Moshemius* quidem eum ad domum ſuam accersitum, proli ſuæ infor- matorem præfecit. A. MDCCLII. ab Illu- striſſimo L. B. Zay Göttinga evocatus mu- niis præceptoris aulici obibat, ac diſcipu- lum cauſa ſtudiorum Posonium profici- ſcentem comitatus eſt. Interea Christiano *Roeslero*, Subrectori, munus ſacrum apud Cremniciensē Germanos adepto,

die XIX. Mart. A. MDCCLV. post vero Michaëli *Peschko*, Correctori, fatis functo die V. Nov. A. MDCCLVII. ac denique Josepho *Benzür*, Rectori, Kesmarkinum promoto, die XV, Jan. A. MDCCLXXI. successor datus est. *Quis vero est nostrum, liberaliter educatus, loquimur cum Ciceronе, cui non educatores, cui non magistri sui atque doctores, cum grata recommendatione in mente versentur?*

IV.

VICISSITUDINES MUNIORUM. ECCLESIASTICORUM.

1. Vir A. R. Bohuslaus *Tublitz*, relicta XXIII. Augusti ecclesia Felsö Rakoncensi, Atsam se transtulit, ubi die XXX. Aug. sacrum munus est auspicatus.

2. Samuel *Raffanides*, vir cl. SS. Theologiæ Candidatus, patrem nactus erat b. Samuelem *Raffanides*, Lissoviensium verbi divini ministrum, & venerabilis contubernii Nagy Hontensis Profeniorem, ante annos XVIII. e vivis ereptum, matrem vero Justinam *Benkóczy*, quæ eum XXX. Augusti A. MDCCLXXII. progenuit.

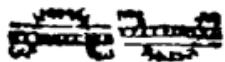

nuit. Literas primum domi, dein Terénnii, post Schemnicii annos V. ac totidem Posonii, coluit. A. MDCCXCIII. Jenensem petiit academiam, cuius summos viros, *Griesbachium*, *Schmiedium*, *Reinholdium*, ac *Paulum*, præceptores natus erat, a quibus exacto biennio avulsus, d. XXV. Apr. MDCCXCV. domum rediit. In secessu literario domi aliquantulum requiescentem, cœtus evangelicus Felsö Rakoncensis evocavit, quo auctore, die XXI. Sept. MDCCXCV. opera maxime rev. viri Michaëlis *Szinovitz*, Superattendentis montani sacro muneri iniciatus est.

3. B. *Heynocio* in ecclesia Egyháziensi, vir A. R. Matthias *Nerodoly*, antea cœtus Puszta Vámensis in Comitatu Veszprémiensi sacrorum minister successit.

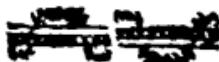
4. Virum A. R. Ferdinandum *Wendlerum*, Hegyes - Halomiensium in Com. Móssonensi antea præconem, nunc Vindobonæ requiescentem, vir A. R. Jacobus *Glacz* Scepusiensis, die X. Nov. MDCCXCIV Modræ ordinatus, excepit.

5. Schladmingenses Styrii, viro A. R. Michaëli *Schmal*, Schladmingæ vitam agenti quietam, virum A. R. Samuelem Carolum *Biermannum*, Posonensem, Vindobonæ examinatum, suffecerunt,

6. A Stoofzensibus Evangelicis in Scepusio, viro A. R. Moysi Schmidt, antehac Szomolnokiensi præconi munus sacrum delatum est.

7. Szomolnokiensium in Scepusio votis, vir cl. Joannes Conradus Bexheft, Eperiesiensis, Rev. Ministerii Candidatus ad surrexit, præterito mense Julio officia S. præconis amplexus. Natus is est die XIX. Dec. A. MDCCLXVI. Vienaæ Austriæ, patre, Joanne Joachimo Bexheft, Pomerano, matre, Maria Magdalena Kern, Semproniensi. Quinto ætatis anno cum parentibus Eperiesinum delatus est, illicque literis opera virorum de patria meritisimorum, Molitoris, Klein, Szemian, Meyer, & Carlovský, innutritus, Posonium concepsit, ubi cel. virorum, Sztretskii, Sabelii, & Fabrii, institutione per biennium est usus. Post in alma Friderico Alexandriana academia duos & dimidium exegit annos, ubi præcipue, Seilerum, Hufnagelium, Ravium, Hænleinum, Ammonium, Meusegium, Meyerum, & Breyerum, coluit. Redux in patriam per biennium prænobilissimo adolescenti, iam fatis functo, Sigismundo Görgey, Leutschoviensi adiunctus fuit præceptor. Hoc tempore exacto privatam institutionem iuvenum Paltzmanio-

niorum suscepit, unde mense nono a cœtu Szomolnokiensi evocatus, muneri sacro, die VIII. Jul. A. MDCCXV. Epieriesini initiatus est.

8. Göllnicentes, virum cl. Joannem Fest, Várallya Scepusiensem, Rev. Ministerii Candidatum, præterito mense Septembri scholæ suæ, quam Fæse, vir cl. origine Saxo (lares petuit patrios,) dereliquit, præfecerunt.

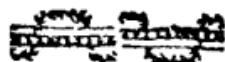
9. Wagendriszlenſium organœdus & ludi literarii magister, Andreas Maier, ad Kelmarkiensis, qui ei cantoris munia obtulerunt, abiit.

10. Remetensis organœdi officium, Matthias Ganzstuk, Wagendriszlenſis, adeptus est.

11. Vir A. R. Stephanus Kolosváry, olim Szent Mártonensis in Com. Pestensi myſta, b. Keliſchio in cœtu Bankensi succedit.

12. Ecclesia ev. Moravo Lieszkoviensis in Com. Trenčinieſi, virum A. R. Joannem Hradfszky, die XIV. Jun. naecta est sacrorum ministrum.

13. Locum viri A. R. Joannis Hradfszky, qui per decennium eccleſiam Zay-Ugrocensem docuit, huic vero Dominica I. p. Trinit. valedixit, vir A. R. Michaël Ján, antehac Nitra - Zerdahelyien-

ensis verbi divini minister, die II. Aug.
A. MDCCXCV. occupavit.

14. Communibus ecclesiæ ev. Nitra-Zerdahelyiensis suffragiis, vir cl. Gabriel *Machula*, Spectabilis Domini, Ladislai *Szerdahelyi de Nitra Zerdahely*, Aulæ Regiæ Familiaris, herulorum informator, sacrum præconis munus obtinuit.

15. Vir A. R. Georgius *Bobok*, Lubinam evocatus, Beczkoviensibus Domini-ca III. p. Trinit. valedixit.

16. Georgius *Milecz*, vir cl. Martino-poli - Thurociensis, scholæ ev. Trenchini-ensis biennio & quod excurrit, rector lon-ge meritissimus, dignitatem sacrorum mi-nistri apud Beczkovienses, posteaquam Modræ die XIV. Sept. solenni ritu inau-
guratus effet, Dominica XVI. p. Trinit. auspicatus est.

17. Rotalovicium Moraviæ, vir præ-stantissimus, Joannes *Obernauer*, scholæ ev. Puchoviensis rector, ab evangelica laudati loci ecclesia, sacrorum minister electus, die XXIV. Sept. concessit.

18. Schola ev. Puchoviensis, Paulo *Hornýánszky*, quem ex gymnasio Poso-niensi evocavit, gaudet rectore.

19. Munia sacrorum ministri apud Le-
stinenenses in Com. Arvensi, vir A. R. Sa-
mu-

muel *Reviczky de Revisne*, antea Rotalovicii Moraviæ præco, consequutus est.

20. Scholæ ev. trium nationum Caffoviensi, a die II. Aug. vir præstantiss. Samuel *Nagy*, Cibiniensis, simul ecclesiæ ev. hungaricæ cantor & organœdus, moderatur. Is iuventutem cœtus Hanusfalvensis in Com. Sárosiensi annis duobus ac novem mensibus diligentissime instituit. Joannes vero *Zucker*, oblatum sibi a cœtu ev. Caffoviensi cantoris officium non acceptavit, temetsi eodem ad finem usque anni scholaſtici defunctus est. Conf. p. 63. Tom. I. Cursus III.

21. Vir cl. Joannes *Rojko*, Scholæ ev. Caffoviensis annos XII. rector meritissimus, vitam scholaſticam cum œconomica permutavit.

22. Andreas *Liptay*, die III. Apr. A. MDCCCLXX. parentibus Andrea *Liptay* & Juditha *Szillagy* Csetnekini natus, prima literarum fundamenta in patria sua posuit. Post Kuntaplocæ, Miskolcini, Kesmarkini, Sopronii ac tandem Posonii literis operam navavit. Sedulo discenti, cœtus ev. Petrovaczenfis iuventutem instituendam tradidit. Non multo post Pivniczenses coloni eum scholæ suæ, ac impetrata sacrorum ministri introducendi facultate, novellæ quoque ecclesiæ præfere-

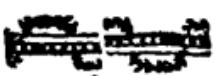
cerunt, in quo munere Neosolii, ipsis Calendis Julii A. MDCCXCV. ritu solenni confirmatus est.

23. Daniel *Lychardus*, Bocza Banya Liptoviensis, patrem Joannem *Lychardum*, matrem Juditham *Czupra*, alias *Cholwalt*, quibus die XXI. Jul. A. M. DCCLXXIII. natus est, habuit. Scholam primum patriam, post Dopschensem, dein per quinquennium Schemniciensem frequentavit. Præceteris urbi Schemniciensi multum in acceptis refert, & hic quidem, tum publicis, quorum institutione usus erat, doctoribus, tum etiam Bobokianæ & Priviczkianæ domui. Nec minus beneficia gymnasii Posoniensis, ac domus Koikianæ, ubi præceptorem domesticum egit, iustis celebrat laudibus. Natus præterea erat discipulum, nobilem adolescentem, *Viffny*, quem cum diebus illis, quibus iuventuti scholastice a studiis vacabat, in Liptoviam comitatus fuisse, Bocza Banyenses tum facrorum ministro orbati, de adventu eius, & ex sermone probatico Boczæ pro concione dicto, de eius insignibus ingenii dotibus, certiores redditi, ei sacri præconis detulerant officia. Superato feliciter examine Neosolii, in numerum verbi di-

divini præconum die XXVI. Aug. A. M.
DCCXCV. cooptatus est.

24. In locum Perillustris ac Generosi
Domini, Pauli *Pettko*, J. ac V. Diœce-
seos Nitriensis Inspectoris supremi, ex tri-
bus Candidatis a supremo senatu ecclesiasti-
co denominatis, Spectabilibus quippe
Dominis, Ladislao *Zerdahelyi de Nitra*
Zerdahely, Andrea *Justh de Neczpall*,
& Emerico *Bossányi de Eadem*, primus
pluralitate suffragiorum electus est. Se-
nioris vero dignitas, e tribus æque Can-
didatis, A. R. viris, Andrea *Lacsny*, Wer-
boviensi, Michaële *Szepessy*, Szabatis-
densi, & Joanne *Podhradszky*, Szeniczi-
ensi, pariter primo votis pluribus colla-
ta est.

25. Joanne *Carlovskio* fatis functo,
curatores gymnasii ev. Eperiesiensis, cl.
virum, Andream *Kralovanszky*, lycei
Kesmarkiensis philosophiæ professorem,
dignitate rectoris ornarunt, ac novo huic
doctori, cl. virum, Andream *Meyerum*,
rhetorum antea magistrum, adiunxerunt
professorem. Clasti vero rhetorum præ-
fectus est, b. *Carlovskii* filius *Sigismundus*,
Tubingensis academiæ civis. Tres
hi recens designati professores ipsis calen-
dis Septembris in magna utriusque ordi-
nis

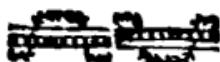

nis virorum frequentia, munus sibi delatum auspicati sunt.

2. Vir pl. rev. Matthias *Clementis*, die VI. Mart. A, MDCCXXI. Cibinii, ubi pater, Joannes *Clementis*, rectorem agebat, natus est. Absoluto studiorum scholasticorum cursu, primum Cs ettnekini præceptorem scholæ & cantorem triennio egit; dein in urbe patria scholæ nationis slavice, æque prope triennio moderabatur; post ab A. MDCCXLVII. cœtui sacro Giralthensi annos XII. præfuit, eodem tempore annos VII. Senioris muneris in provincia ecclesiastica Sarosiensi defunctus; denique Cibinium revocatus, ab A. MDCCLX. patrum cœtum annos XXXV. solerter docuit. Ceterum die XXII. Martii A. MDCCXCV. Dominica Judica, eadem, qua Giralthini munus s. auspicatus erat, post decantatas ante aram preces sub. s. sermone, quem Theologizæ studiosus, Josephus *Chalupka* dixerat, malo apoplectico magis mentis, quam corporis viribus privatus, s. munus mittere debuit. Ab ecclesia, quam tenerime fovit, rude donatus, a sacris functionibus quiescit.

27. Cœtus ev. Cibiniensis, in locum pl. rev. viri, Matthiæ *Clementis*, virum A.R. Zachariam *Maior*, primum Kietensium, ab

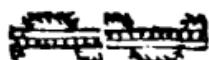
A.

A. MDCCLXXX. die XIII. Apr. usque II. Jul. A. MDCCLXXXIII; post Padariensium, usque XX. Nov. A. MDCCLXXXV; ac denique Stoszenium usque VII. Jun. A. M. DCCXCV. sacrum præconem, elegit. Dominica I. post Trin. per S. V. vitum, Samuelem *Nicolai*, diœcelesis Cis & Transtibiscanæ Superattendentem introductus est.

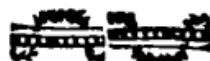
28. Fantsaliensis cœtus dignissimus sacerorum minister & tractus submontani Senior, vir pl. rev. Christianus *Fornet*, partim ob ætatem ingravescerentem, partim ob alias quasdam graviores rationes, ministerio abiit.

29. Hunc exceptit cl. vir, David *Lehotzky de Kyrály Lehota*, academiæ Cassoviensis civis. Patrem habuit Leonhardum *Lehotzky de Kyrály Lehota*, I. Comitatus Liptovienis Tabulae Judicariæ Alleisorem, matrem vero, Annam Mariam *Zaborszky*. Prima literarum elementa, in patria apud Samuelem *Grentzner*, plurium nobilium adolescentum informatorem cognovit. Post linguae latine rudimentis Késmarkini, quo utroque parente orbatus, septem annorum puer delatus erat, positis, Sajo Gömörinum concessit, ubi Andream *Torök*, & Samuelem *Kuzmani*, coluit. Redux Késmar-

kinum, in philosophia *Potkonitzkium*, in mathefi, *Klenitzam* audiebat. Causa theologiarum scientiarum Eperiesinum delatus, in lectionibus theologiae dogmaticæ, linguarum orientalium, hermeneuticæ, historiæ ecclesiasticæ, iuris naturæ, ethicæ, politicæ, &c. ab ore Joannis *Carlovszky* per quadriennium pependit. Obtentis ab indulgentissimo principe liberi passus literis in Germaniam iter parantem, Illustrissimus Dominus Antonius *de Zirma*, Augustissimo Romanorum Imperatori ac Regi Hungariæ a consiliis aulicis, & provincialis Cis - Tibiscani iudicij præses, suis præfecit filiis. Hic biennio fideliter verfatus plurium nobilium adolescentium curam suscepit, quibus ad academiam Cassoviersensem proficiscentibus sese adiunxit socium, ipseque politicas ac iuridicas Eusebii *Reüsinger*, & Francisci *Farck*, prælectiones integro anno frequen-tavit. Cum nobilissimis adolescentibus, *Bertelio*, & *Szmretjanio* rursus Eperiesinum delatus, Joanne *Carlovszko* e vi-vis sublato classem rhetorum gubernans integro propemodum anno scholastico vi-cariam, eamque laudabilem præstuit ope-ram. Tandem Fantsaliensibus de meliori commendatus, superato feliciter examine,

die

die III. Dec. MDCCXCV. provinciam sa-
crorum ministri capeſſivit.

30. Hanusſalvam, Andreas *Fabry*,
vir præſt. Schwabotzensis in Comitatu
Scepuſiensi haćtenus ludi moderator, trans-
latus est: huius vero locum Samuel *Nagy*,
vir humaniſl. occupavit.

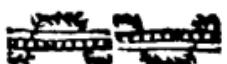
31. A. R. vir, Stephanus *Kolosváry*,
relicto cœtu Sz. Mártonensi in Com. Pe-
ſtiensi, cui annis duobus præfuit, ad Ban-
kenſes abiit, ac II. Dom. post Epiph. A.
MDCCXCV. munus S. auspicatus est.

32. Beato Matthiæ *Zsdánszky*, in ec-
clesia Legéndensi verbi divini præconi, vir
A. R. Ferdinandus *Szeletsényi*, antea
Bludoviczensis in Sileſia V. D. M. Dom.
I. Adv. A. MDCCXCIV. ſucceffit.

33. Tóth - Györkenſis ecclesia ev. in
locum b. Joannis *Benzúr*, virum A. R.
Matthiam *Franko*, Moravo - Liefzkovien-
ſium olim præconem die XV. Nov. A.
MDCCXCV. evocavit.

34. PI. rev. viro, Samueli *Ruttkay*,
ecclesiarum ev. in Bohemia Seniori in
Hungariam revocato, vir pl. rev. An-
dreas *Petznik*, Kovaneczensis præco fur-
rogatus est.

35. Humpoleczenſem vero cœtum,
quem *Ruttkay* dereliquit, vir A. R. R.
Spinár, instituit.

V.

RES SCHOLASTICÆ.

I.

CONSPECTUS

INSTITUTI PRACTICO OECONOMICI
SZARVASIENSIS.

(*Ex literis, pl. rev. viri Samuelis Theschchedik, VI. Nov. A. MDCCXCIV. exaratis.*)

Cum prælectionum practico œconomicarum in instituto nostro nonnisi sub finem mensis Martii factum sit initium: non miraberis, plura, quam hic expemus, a nobis præstari haud potuisse.

I. Institutæ sunt elapso semestri in classe I. prælectiones

1, super Meyeri libello: *Catechismus des Feldbaues*;

2, super eiusdem auctoris opere: *Pragmatische Geschichte des Feldbaues*;

3, super Hornekii libro: *Oesterreichische Staatsoeconomie*;

4. Su-

4, super Mitterpacheri elemen-
tis rei rusticae;

5, de totius scholæ oeconomicae
constitutione;

6, de corpore humano, diæteti-
ca, & arte veterinaria;

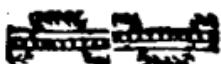
7, de generalibus regulis, in ad-
ministranda re familiari observandis;

8, de cultura bombycum.

Prælectiones habebantur sermone
germanico. Olim tamen, ubi exopta-
tum naœti fuerimus auxilium, & alias
patriæ linguas adhibebimus.

II. Centenarium, & aliquot pondo
serici produximus, ex quo fila duxerunt
discipulæ. Hic vero iam nonus cente-
nenarius est, ab eo tempore, quo hor-
tus noster oeconomicus conditus est.

III. Lanæ speciei variæ, cum primis
Szævasiensis, Czigaræ, & Bulgaricæ,
carptæ, lotæ, percussæ, pexæ, linitæ,
ductæ, & textæ, XX. centenarios & XLVI.
pondio tractavimus. Textores instituti
XLIX. frusta variæ generis texilis, (ut
sunt : *Flanell*, *Halbrasch*, *Kronrasch*,
Chalon, sive *Hernáit*, & *Parkan*; quæ
MDXC. ulnas efficiunt, pararunt. Ho-
rum maior pars, iam etiam volutata,
colorata ac prella est.

Hoc felici labore præjudicium illorum sustulimus, qui credebant, lanam hungaricam, producendis texilibus aptam haud esse. Abundat Hungaria pro ratione diversarum regionum suarum, diversis lanae speciebus. Unaquævis ovis, aliam in tergo, in ventre aliam, ac item aliam in collo lanam gerit.

IV. Supersunt nobis plura millia ulnarum variæ speciei filaturæ, crassioris, mediocris, subtiliorisque, ex quibus singulis hebdomadis, quinque, sex, imo & septem frusta texilium parantur.

Fila pro varietate lanae ac discipularum fila ducentium, variæ sunt crassitie. Diversitas tamen hæc nihil rei nostræ obest.

V. Tredecim discipulas ex eo, quod nendo meruerunt, vestivimus; eadem vero scholares nostræ in aliis etiam studiis & morum integritate præceteris excelluerunt. Præmii laboris, centum & duodecim florenos Rhenanos tulerunt. *

VI.

* Præstat omnino horis, quibus a reliquis studiis vacat, nonnihil cum voluptate manu tractare, ex quo utilitas in futuram etiam vitam redundat, quam domi otiani, aut per plateas infanire.

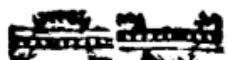

VI. Exemplo sedulæ iuventutis nostræ, iam etiam matres familiæ oppidi nostri, earumque necessarii, nec non vicinorum locorum, ut sunt: Tartsa, Berény, & Sz. András, coloni, in usus instituti, ex lana nostra fila ducunt. Tarcsenses quidem, & Berényenses, a tribus, inde mensibus plurium centeniorum fila nobis exhibuerunt. Szarvásini viginti & centum octo numeramus netrices, quarum subtilis ac perfectus labor, spem nostram longe superat. Complures netrices nostræ, texilia, quam pecuniarium laboris præmium, a nobis accipere malunt. *

C 4

VII.

* Juvat hic meminisse illius, quod celeberr. Pfeiffer, potentissimo regi Borussiæ a consilio secretioribus, in libro, cui titulus: *Lehrbegriff sämmtlicher Oeconomischen und Cammeralwissenschaften*, Lib. III. Parte I. scribit: *Die verschiedenen Geschicklichkeiten der Spinner, die verschiedenen Constructionen der Spinnräder und Spindeln, die verschiedene Güte der Wolle, macht die Verschiedenheit in der Menge und den Eigenschaften des Garns aus, so daraus gesponnen wird. Diese geringscheinende Arbeit, hat einen grossen Einfluss auf das Wohl der Zeugmanufakturen. Des Königs von Preussen Majestät, haben bloß für die Berlinischen Zeugmanufakturen, sechshundert ausländische Feinspin-*

VII. Ad nostram rerum manu factarum officinam iam constitutam, spestant cubilia pectinaria (*die Kämmerey,*) in quibus, e Szarvasiensibus nonnulli, in ea re iam edocti, operas, optimas quasque, præstant; præterea machina lanam perlueus (*die Waschmaschine*); lictatorium (*der Baumstuhl*); loculamentum, der: (*Schweidrahm*); anglica tela, (*die englische Conroy*); cylindrus manuarius (*Handwalke*); cacabi duo colorandis texilibus apti, (*Färbekeffel*); fornax textorum, (*Hitzofen*); prælum & reliqua. Hic apparatus texilis tercentos operarios occupat,

at-

spinnerinnen kommen lassen, ihnen eigene Häuser und Gärten, von Abgaben auf ewig befreut geschenkt; und diese Leute, erhalten außer guter und richtiger Bezahlung, um derentwillen sie nicht für die Thür gehen dürfen, noch kleine Prämien, für diejenigen, die z. E. in einem Jahr das meiste Garn gesponnen haben. Ueber alle diese Umstände werden Tabellen gehalten, und die Feinspinnerinnen auf alle mögliche Art befördert. Ich wünsche zu dieser weisen Einrichtung, zur Verbesserung der Zeugmanufakturen viele Nachahmer.“ Quodsi iam hæc cum iustitio Theschedikiano conferamus: equidem nobis consensus eius cum iis, quæ Berolini sunt, non mediocrem afferet voluptatem.

Nota annal. edit.

atque adeo his omnibus, quos inter duo manci claudique reperiuntur, victum suppeditat.*

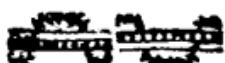
VIII. *Medicago sativa*, seu *trifolium Lucernense*, hoc quidem sicco ac sterili anno; ab A. MDCCLXIX. crevit maxime. Saltim seminis, decem & sex centenarios, & quatuordecim pondo, ex prima, atque altera vegetatione accepimus; ab octo vero diebus, succrementum trifolii huius tertium, cum perfecte maturo semine, metimus.

Pondo longe utilissimi seminis huius, Szarvafini in schola industriæ, Magno Varadini apud Hoffmannum, Pestini vero apud Michaëlem Weingandum, ac in aliis etiam locis quadraginta cruciferis venit. Qui centenarium emere cupit: leviori eum pretio Szarvafini habere potest. **

IX.

* Quisquis itaque conteinta lana patria exoticæ saltim pretium ponis; veni & in compendio felicem lanæ patriæ culturam, cum voluptate contemplare. Evidem videmur nobis in hoc instituto videre seminarium rerum manufactarum, quæ quidem in aliis Europæ regionibus indies magis magisque effiorescunt: in patria vero nostra, cuius vicem doleamus, ad hoc usque tempus desiderantur.

** Quantum industria in colendis agris valeat, & quam bene huic clima Hungaricum ad-

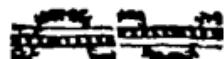
IX. Terra fullonum saponaria (*Briesner Walkererde*) Brizno Banya accepta in perluenda ac phalanga volvendis texilibus usi, ex omnium sententia tentamen fecimus.

Intelleximus vero terram huic similem, in aliis etiam Hungariæ regionibus, cum primis in Szatmariensi, ac Bihariensi comitatibus, Toroczkoini Transilvaniae, ac in Slavonia reperiri. Per multum itaque institutum hoc industriae sibi devincent ii, qui nos ea de re uberioris certiores facere, ac nobis unum alterumque pondo, ulterioris tentaminis instituendi causa subministrare non fuerint dignati. Michaël *Weingand*, bibliopolia Pestiensis, nobis amicissimus, & literas, & quidquid aliud ad nos missum fuerit, lubens excipiet.

X. Instituimus nonnullarum rerum naturalium in usus scholæ nostræ collectionem, quæ olim favore popularium, rei nostræ faventium, quibus institutum nostrum, hac quoque in re etiam at-

miniculetur, iam vel ex his luce meridiana clarius patet.

Quem vero agricolam, quem rei familiaris administratorem in Hungaria reperias, qui tantum paucō tempore, tamque feliciter post hominum memoriam conatus fuisset?

atque etiam commendamus, maiora,
ut speramus, incrementa capiet. ***

II.

EXAMEN

CLASSIUM MINORUM

S C H O L Æ I N D U S T R I Æ

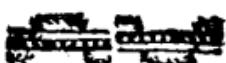
S Z A R V A S I E N S I S.

Consulto ac data opera schematis lectionum, ex quibus classes minores schołæ industriæ Szarvasiensis, quæ iam apud omnes in maximo pretio est, die XI. & XII. Maji, A. MDCCXCIV. specimina dabat, lectoribus nostris copiam facimus.

Cla-

*** Facto quorundam maleorum hominum, institutum hoc, tot popularium votis expectatum, reipublicæ tam utile ac necessarium, iam fere penitus sublatum esse, ex literis XV. Nov. ad nos exaratis summo cum dolore intelleximus.

Nota ann. edit.

Classis Danielis Solnensis.

1. Examinis, hymno populari, factum est initium.
2. Salutatio mæcenatum.
3. Minores pensum VII. ex libello: Knjzečka ē čítání a ē prvním začátkům mždělání školstvých dítek sporádané, podle potřeby Dolnozemské mládeže Ewangelické. W Presspürku, v Frant. Aug. Packo. 1780. legebant.
4. Institutio discipulorum in religione captui parvulorum accommodata.
5. Ex historiis biblicis Vet. Test. pensum CLXXXV. ubi inter alia, populum Israëliticum opificibus & artificibus caruisse, legitur, desumptum est.
6. De rerum manufactarum officinis.
7. Colloquium de schola industria, & rerum manufactarum officiâ Szarvasiensi, inter Bohemum, forte hac iter facientem, & cívem Szarvasiensem.
8. Complura colloquia de industria.
9. Quinam sint variarum a Deo creatarum rerum usus, ipsa iuventus chartæ verbis apposuit propriis, & prælegit.
10. Arithmeticæ.
11. De causis morborum, quibus genus humanum affligitur, & regulis diæticis.
12. For-

12. Formulæ œconomicæ , earumque interpretatio.

13. Regulæ morales in usus inventus scholæ industriae Szarvasiensis concinnatae , prælegebantur.

14. Maiores & minores calligraphiæ & orthographiæ specimina dabant.

15. Gratiarum actio.

Classis Jonæ Baitsy.

1. Præmisso cantu & precibus , orator præsentes salutavit evergetas.

2. Præsens siccitas occasionem de eo differendi dedit , quantum sedula utilium laborum perfunctio , hominibus afferat utilitatem.

3. Vita Domini nostri Jesu Christi , in usus iuventis minoris , auctore Fedderseño.

4. Ex physica populari , sectio de igne.

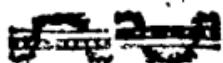
5. Colloquia

a) de usibus ignis.

b) quæ mala ignis afferat ? ubi de præcavendis & extinguendis incendiis.

6. Discipuli maiores , ex catechismo , & evangeliis , minores in libellis suis , minimi vero , in tabula normali cognoscebant literas , ac syllabas colligebant.

7. Pen-

7. Pensum IX. ex libello scholastico superius laudato , & occasione huius, geographia Comitatus Békesiensis , ubi præcipue de Szarvafino & in primis , de physico & naturali territorii Szarvafiensis statu , nec non de eo , quid terra Szarvafina , industrio labore , olim proferre poslit, agebatur. *

8. Arithmetica memoriter , ac in tabula.

9. Specimina scriptarum literarum.

10. Gratiarum actio.

Classis puellarum Joannis Farkas

I. Initium examinis cœpit ab hymno populari , quem sequebatur oratio , qua iuventus illius præcipue beneficii , quod inter Christianos nata , ac in religione Jesu educata sit memor , Deo gratias egit.

Eli-

* Evidem non bene instituunt iuventutem , qui remotissimas torbis terrarum partes peragunt , & , patriam , quam unicuique curæ cordique maxime esse oportet , negligunt. Novimus plurimum villarum dominos , qui multa de rebus exoticis referre sciunt , in patria vero suâ , imo & terris sibi propriis , sunt prorsus peregrini.

Elisabetha vero Kováts, patronos Scholæ salutavit.

2. Minores puellæ, progressus in literis cognoscendis, colligendisque syllabis, & quam attempo omnia excipiant animo, ostendebant.

3. Pensum XVIII. historiarum N. T. ex Ev. Matthæi C. III. & Luc. C. III: de officiis auditorum.

4. De morali christianæ iuventutis emendatione.

5. Quæ facinoræ, ipsa homines ea patrantes, & quomodo, puniant, tametsi pœnas effugiunt civiles?

6. Qui homines, bono erga semet ipsos sunt animo?

7. De industria, & virtutis studiosa muliere.

8. Notitia usus rerum creatarum, & præcipue corporis humani, homini necessaria.

9. De abusibus nuptiarum christianarum, ex pensu XXIV. historiæ biblicæ.

10. De causis incendi, & ratione idem extingvendi.

11. Quos benedictio divina labores sequatur? secundum pensum XI. libelli superius laudati.

12. Quæ regulæ diæteticæ omnibus ac singulis hominibus observandæ.

13. Nu-

13. Numeri in tabula & memoriter.
14. Profectus in cantu & precationibus.
15. De officiis puellarum in schola observandis.
16. Examen clausit oratio, Rosalia *Salka*, ad mæcenates.

III.

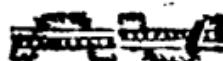
TENTAMEN.

X. Gymnasii Posoniensis civium
academias adire cupientium.

*(Ex literis d. XXX. Maii. A MDCCXCV.
ad nos datis.)*

Cum probe sciamus, tibi res scholarum non minus, ac ecclesiæ curæ cordique esse: duobus saltim tribusve verbis, tentamen decem optimæ spei adolescentium, quibus academias exterorum adeundi animus est, tibi describemus. Cœpit idem sub præsidio severi scholarum nostrarum censoris, Josephi *Stettner*, viri insignis, cui adsidebant, quatuor cœtus Potoniensis sacrorum ministri, & tres gymnasii nostri professores. Posteaquam brevi ora-

ti-

tiuncula, venerab. ministerii Senior, vir pl. rev. Daniel *Crudi*, præsentes salutavisset, adolescentes ex hebraicis specimina dabant, psalmo CXIX. in latium translatum, ac analysi grammaticæ ac syntacticæ subiecto. Post in quatuor divisi series ac sigillatim in medium provocati, ad propositas respondebant quæstiones. Vir P. R. Daniel *Crudi*, egit cum *Hamário*, *Longauero*, & *Roesslero*, de immortalitate animorum, & ex morali, de conscientia & sanctitate. Vir A. R. Michaël *Institoris*, *Baranyarium*, *Bertelium*, & *Blanarium*, de fide in Jesum, & de significationibus vocis, Kosmos, in sacris literis, nec non de prædestinatione, & vita æterna percontatus est. Vir A. R. Ferdinandus *Siegel*, cum *Schimka*, *Szaboio*, & *Woelfelo*, dogma de fide & bonis operibus percurrebat; ac tandem Vir A. R. Franciscus *Trenchánszky*, *Bodoium*, *Bukvam*, & *Fuszekium*, ex doctrina de Deo, eius existentia, perfectionibus, & operibus examinavit. Quantum in græcis profecerint alumni, dictis scripturæ S. identidem occurrentibus, secundum genium linguae veris explicatisque, testati sunt. Stettner vero, vir perillustris, examinis huius præses, profectus uniuscuiusque diligenter notabat, nec non id, quam singuli linguam calle-

ant, & quamdiu Posoniense frequentaverint gymnasium? Horis tentamen tribus perduravit.

IV.

N O V A INSTITUTIONUM RATIO in gymnasio ev. Eperiesiensi.

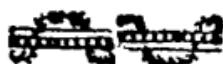
(*Ex literis d. VIII. Dec. A. MDCCXCV.
Eperiesino scriptis.*)

Nova institutionum ratio in gymnasio evangelico Eperiesiensi, opera omnium trium professorum elaborata, ac per inclytum cœtus eiusdem senatum approbata, hæc est.

I. Classis studiorum cursus, intra biennium absolvendus erit.

Semestri priori anni primi, vir cl. Andreas *Kralovanszky*, tradet theologiam moralem, *Leffio*; historiam ecclesiasticam, *Schroeckhio*; physicam, *Horvathio*, ius publicum Hungariæ, *Beckio*; & historiam aularum, *Mieuselio*, ducibus. Lingvam præterea docebit hebræam. Cl. vir, Andre-

dreas Meyer, in institutionibus logicis *Ulrichium*, in mathesi pura, compendium Budense, sequetur. Explicabit adhæc pericopas epistolicas; historiam vero Hungariæ, duce *Severinio* enarrabit; ac denique in lingua græca, ac latino stilo, iuventutem exercebit scholasticam.

Altero semestri, uterque professorum ea, quæ prius inchoaverat, persequetur, addita metaphysica ductu *Ulrichii*.

Semestri priori anni alterius cl. vir, A. K. ius naturæ & ius Hungariæ civile docebit; continuabit vero theologiam moralē, historiam ecclesiasticam & aularum, nec non institutiones linguae hebreæ. Cl. vir, A. M. perseverabit in enarranda historia Hungariæ, ac institutionibus metaphysics, lingue græcae, ac stili latini. Prætereaque pericopas interpretabitur evangelicas; ac mathesim puram ab Algebra incipiet.

Semestri altero cl. vir, A. K. ius Hungariæ civile ad finem perducet; repeatet historiam aularum & literarum, ac lectiones hebreas, addita mathesi applicata. Cl. autem vir, A. M. exegesim pericoparum evangelicarum & mathesim puram terminabit, ac non neglectis stili latini exercitiis, cursum logices & lectionum græcarum restituere. Theologiam dogmaticam duce *Moro* docebit.

Anni tertii semestri priori, cl. vir, A.K. persequetur historiam literariam, aularum, matheſim applicatam, & institutiones linguae hebræe, ac iterabit ius civile, addita ethica. Cl. autem vir, A. M. præter græcas literas ac stili latini exercitia alteram theologiæ dogmaticæ partem, petrabit; ordietur metaphysicam, matheſim puram, ac hermenevticam.

Semestri altero cl. vir, A. K. consumabit historiam literariam, aularum, ius civile ac institutiones linguae hebraicæ. Auspicabitur vero politicam ac artem pædagogicam. Cl. autem vir, A. M. absolvet theologiam dogmaticam, metaphysicam, matheſim puram, hermeneuticam, nec non lectiones græcas latinasque.

Obs. 1. Exercitia homiletica sub præſidio utriusque Professoris singulis instituentur hebdomadis, & que ac exercitia cultioris germanici, hungarici, ac slavici sermonis.

2. Lingvarum græcæ & hebræe studiosi, duas constituunt classes. Inferiori hebræe, ad quam omnes seu Primani seu Secundani, in grammaticis literis neccum satis versati, referuntur, præſt, vir cl. *Carlovszky*. Classi vero superiori, vir cl. *Karlovanſzky* moderatur. Inferiorum græcam, quam &que, tum Primani &

& Secundani, in hac lingua neendum sat
tis erudit, tum etiam syntacticæ scholæ
alumni, frequentant, *Waleitner*, vir
præstantissimus, instituet.

3. Acurioris censuræ instituendæ
causa, repetitiones in singulis classibus fi-
ent, non temporibus statim, sed consu-
matis scientiarum pensis, atque in præ-
sentia utriusque, vel alterutrius professoris,

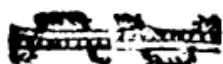
4. Examen anniversarium, ac publi-
cum, annis singulis semel instituetur.

5. Præter exercitia, quæ publice in-
stituuntur, coalescunt etiam societates pri-
vatæ, exempli causa, germanica, in qua stu-
dia publice audita, inter socios lingua
germanica repetenda, distributa sunt. Pro-
cedente tempore coalescent plures.

II. Classi, quæ Rhetorum est, præfe-
ctus professor cl. vir, *Carlovszky*

Semestri priori, tradet præcepta stili,
poëticam, cum explicatione auctorum u-
triusque generis, institutis æque in utro-
que genere exercitiis, theologiam do-
gmaticam, historiam universalem, cum
geographia antiqua, antiquitates græcas
& romanæ, cum archaeologia & mytholo-
gia, arithmeticam, cum initiis algebræ
& geometriæ, ac initia lingvæ hebrææ.

Semestri altero continuabit rhetoricam
& poëticam, cum praxi & explicatione au-

ctorum, præterea theologiam dogmaticam, historiam universalem, ac lingvæ hebrææ lectiones. Adhæc logices faciet initium.

Semestri primo anni alterius, retractabit rhetoricam cum explicazione auctorum, & praxi utriusque generis, antiquitates & lingvam hebræam; ordietur æstheticam, theologiam moralem, geographiam recentiorem, & historiam naturalem.

Semestri secundo, studia semestrī prioris consumabit.

III. Classis moderator, vir præstantissimus, Daniel *Waleitner*,

Semestri I. anni prioris, docebit grammaticam linguæ germanicæ, syntacticas latini sermonis regulas, periodologiam, prosodium, omnia cum praxi; instituet præterea iuventutem in religione, geographia, historia universali, & naturali, mythologia, arithmeticā, ac fundamentis linguæ græcæ.

Semestri II. eadem continuabit.

Semestri I. anni posterioris revocabit grammaticas linguæ germanicæ regulas, item latinæ syntacticas, periodologiam, prosodium, cum praxi omnium, initia linguæ græcæ, & arithmeticam. Persequetur historiam universalem & geographiam; ac historiæ patriæ, elementorum physices, & theologiæ moralis facie tinitum.

Se-

Semestri II. eadem ad exordium ducet.

IV. Classis discipulos, vir præstantissimus, Thomas Petri, instituet

1, in lingua latina, secundum grammaticam Rhenii, in auxilium vocatis, *Fisikeri* selectis e profariis auctoribus historiis, *Mutzelio*, orbe picto Comenii, atque uno altero ve lexico;

2, in orthographia & calligraphia latina, germanica & slavica;

3, in historia Hungariae, duce *Windischio*, historia vero naturali, iuxta libellum Nicolai, *Unterweisung in gemeinnützigen Kenntnissen der Naturkunde*, Halle. 1793.

4, in geographia, secundum J. Ernesti *Fabri*, compendium;

5, in arithmeticā;

6, in religione christiana, ductu libelli S. V. *Fockii* in latinum transferendi;

7, in historia universalī, synoptice, iuxta pensa *Hübneri*.

V. Classis sic dictæ Donatistarum præceptor, idem qui supra, vir præst. Thomas Petri, tradet eorum omnium, quæ in grammatica, initia ac synopses.

VI. Classis nationis germanicæ pueri puellæque sub institutione viri humanissimi, Martini Szontag, ad lecturam, scripturam, arithmeticam, historiarum bibli-

earum notitiam, & religionem ducentur.
Pueri præterea declinationes & compara-
tiones discent.

VII. Classis sexus utriusque nationis
slavicæ discipulos, in iisdem sermone in-
stituet slavico, vir humaniss. Joannes
Turtzer.

VI.

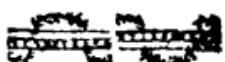
RECENSIONES LIBRORUM.

Ex Theologia.

Posonii, typis Ant. Lœwe: Křestanské
Modlitby (modlidby) a písničce pro
Pocestné. Nakladem Štěpána Bo-
bka, Swobodného Krále. (Král.)
Baníkého města Štiavnice měšťa-
na. jn 16. pag. 252. 1786.

Etsi libellus hic æstatem annalium ex-
cedit: tamen ut populo notior reddatur,
eius argumentum cum voluptate recen-
semus, & Slavis, quorum usibus desti-
natus est, ut meretur, maiorem in mo-
dum commendamus. Precationes par-
tim ex aliis libris desumptæ, partim
no-

novæ aliquot, literis Ѡ*** & una quidem Ѡ—и notatæ, additæ sunt. Digestæ eas editor in sex titulos, quorum I. continet preces eorum, qui se itineri accingunt, iamque idem horis ingrediuntur matutinis; II. preces redeuntium matutinas; III. in itinere constitutorum vespertinas; IV. redeuntium vespertinas; V. variis argumenti; VI. nonnullis eventibus accommodatas. Omnes vero ac singulæ, ad ingenerandos sensus pios peraptæ, ac stilo etiam facili scriptæ sunt. Hymnos comprehendit opusculum 49, qui a variis auctòribus proficiscuntur, alii quidem sunt *Transcii*, quorum decem numerantur; alii *Markovitzii*, septem; complures subscriptas habent literas, Ѡ—и, qui eos partim ex *Gellerto*, partim ex *Kronegkio*, unam ex *Schmolko* transtulit in Slavicum, partim novas elaboravit; alii, quorum sex sunt, auctorem habent Ѡ—ы; una vero proficiscitur a Ѡ—и. Ipsa nomina auctòrum hic exposita, (nam ea ex literis adiectis facile est coniicere,) laborem hunc commendant. Exempli causa unam atque alteram in medium adducimus.

Píseň noční.

pag. 167.

Gálo: Šrad přepewný gest Pán Bůh nás.

Všecko mlč j w nočním času, A wšes-
čko odpočívá; Há však k Bohu
zdrojším hlasu, Genž nade mnau stráž-
injwá, Genž mne opatrige, Před zlým
waruge, Dáwa co skusí Tělu také dussí,
A pomoc swau slibu je.

2. Slunce více giž nesvítí, Mne
ckohleika temnost. Tak snadně se přeho-
diti může cesty pochybnost! Há pak w
Boha důsfám, že ráci mne sám Sítě-
stlivě wekti, A nedá w rozcestí zblau-
diti, kudv neznám.

3. Lidé mi mohau škoditi Neprá-
telstvím tauvenjm, A mohau mi vblížiti
žiwota vkrácenjm, Zwér, pád, také
wody Gimé přehody Mohau přeigti.
Než Bůh chce chrániť; On mne wždy
dobře wodi.

4. Kdo gest rovný tomu Bohu,
Genž panuge nad námi; A genž nebeskau
oblohu Obrássuge hvězdami; Ach ges-
mír rovného, Nej žádného! Genu
wzdávání čest, Neb hoden chwály gest,
A děkování wisseho.

5. Ge-

5. Gemu se s dussj, y s telem Do
ochrany oddawam. On bude mym rjo-
ditelem, Na kterem ga prestawam. A
s tauto obranau, Na každau stranu,
Bráejm giž směle W naděgi wesele, že-
Bůh pomůže k ránu.

T**k.

Giná na poli kdefolwék. Z Gellerta.

Gato: Přisťot k nám vadlým spasenj.

Rdyž, o Tworce, twau welebnost, Twé
diwy, maudré cesty, Twau ke wssiem
přichylnau milost Rozgjmám s nabožno-
stí: Tehdaž proniknut gsa neznam, Gak
tebe wywyssowat mām, Mūg Pane,
Bože, Otče!

2. Kamkoli oči obráćym, Wssudy
diwy spattugi. Nebesá se wssjm wog-
stem swým Twau kawu wyprawugj.
Kdo na nich skunce postawił: Kdo mu
ozdobu připrawil: Kdo žwězdám swj-
tit káže:

3. Kdo meři metru geho běh: Kdo
desst z nebe wywodi: Kdo dáva zrost-
linám prospěch: Odkud živnost pocho-
dj: O Bože twau moc zwěstugi, Twau
dobrotu cslawugi Vtýwyssíj obłakowé!

4. Tebe gasio y s wichticy, Te pj-
sek morstý slawi: Welebtež Božstau
pru*

prawicy ! „Ten čerwicę prawę. Strom wola w swe spaniołki, Oseni w swe zelenosti : „Chwalę tworce naszego ! ”

5. O gak dixone lidstá těla Racík sy sformowati ! O gak pilně by tě měla má dusse poznawati ! Czlowěk celý, wssich čmoru čest, Sim sobě zřegmý důvod gest Twé dobroty a mocy.

6. Protož, srdce mé, od tebe Bu, diž Hospodin chválen, Genž nám za Otce dat sebe : Rcyž celý swětē : Amen ! A každý twor bog se Pána, W něg dāusfig, onč gest ochrana Wssich kteří slouží gemu !

Czyp.

Hæc vero exempla laude omnino di-
nissima. neutquam selegimus : sed quem-
admodum in oculos primum incurre-
runt, excerptimus. Libellus Schemnicū
apud editorem compactus novem crucife-
ris, vili certe pretio, venit.

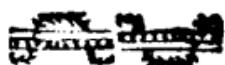
Libri pædagogici.

Posonii, typis Weberianis : Oskola(i)
Vezér, vagy az okos és hasznos Os-
kola(i) Tanításra vezető Könyvetske,
mellyet az apróbb Magyar Oskolák-
nak kedvezkért D. Seiler Gy. Fr. és
egyebek szerint készített, Szakonyi Jó-
sef,

ſef, Pápai Evangy. Pr. és C. Senior.
1792. in 8. pagg. 65. (10 kr.)

Est compendiosa Seileriani libelli:
Seilers Schulmethodenbuch. Erlangen. 1789.
versio. Argumentum præstantissimi opu-
ſculi ita habet: 1. Az oskolai tanításnak
kezdetéről. 2. Az oskolának fel-osztásáról.
3. A' héti letzkéknek fel-osztásáról.
4. Az éneklés és imádkozásról. 5. A' be-
tük tanulásáról és öszve szedéséről. 6. Az
olvasásról. 7. A' tanulásra és olvasásra
való könyvekről. 8. A' kereszteny vallás
tanításáról. 9. A' bibliának olvasásáról.
10. A' geographiára való oktatásról. 11.
A' terméſzet historiájának és a' gazdaság-
nak tanításáról. 12. A' historiának taní-
tásáról. 13. A' helyes írásnak és szám-
vetésnek tanításáról. 14. A' tanítónak
nagy gondal kell igasz kegyességet és vir-
tuft óltani a' gyermeknek szívekben. 15.
Az askola(béli) tanítónak jó erköltséről,
kivált a' tanuló gyermekkre nézve. 16.
Miként vezesse a' tanító a' gyermeket
könyv nélkül való tanulásra és gondol-
kodásra? 17. Miképpen dolgozzék a' ta-
nitó azon, hogy mindenfélle helytelen ité-
lettételt és babonás vélekedésekét a' nép
közzül fogyszthasson? 18. Az oskola
tanítónak a' egymékek egészége tisztu-
sá.

sága, és betsület tanúlása körül való gondosságáról. 19. Miként készítse a' tanító gyermekéit a' közönséges Isteni szolgálatra? 20. Az oskolai törvényekröl. 21. Az oskolai iutalomról, 22. Az oskolai büntetésröl. Toldalék az oskolai tabellákról.

Interpreti proprius est articulus 20. de legibus scholasticis. Omissi vero sunt: 22, de scholis industria; 24, de scholis aestivis; 25, de adiutoribus iudimagistrorum; 26, de scholarchis, articuli longe utilissimi.

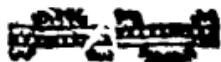
1. Ibid. Szlovenszki Abecedár zd dro-nono de zo vö stampani. Marc. 10, 14. in 8. mai. 1½ phil.

2. Ib. ap. F. A. Patzko: Buchstabir- und Lesebuch für Kinder, zum Unterrichte in allerley nützlichen Dingen. 1793.

Duo libelli elementares, a diversis auctoribus profecti, diversarum item nationum usibus destinati. Prior ille Vendicæ iuventuti, (Vandalicam, perperam appellant,) dicatus est. Sunt vero complures de gente hac cœtus evangelici Aug. Conf. in comitatibus, Castriferrei, Sümeghiensi & Szaladiensi: Dialectus, qua loquuntur, slavica est, inter Croaticam & Carinthiacam media: literas au-

autem, cum Croatis, & aliis nonnullis slavicis populis, ac orthographiam, adhibent hungaricam. Pagina secunda quinque strophas complectitur, quibus Jesus parvulos alloquitur, & ad discendum provocat. Tertia quintuplicis characteris alphabetum exhibit, additis ad calcem duabus vocalium lineolis, quarum altera, praeter accentuatas ordinarias, etiam ö & ü habet. Litera j inter z & 'z reiecta est. Alphabetum hungaricum, genio linguae huius eiusdemque sonis, accommodare neglexit auctor, quod improbamus. Res enim haec innumeras parvulis creat difficultates, eosque multum moratur. Litera quidem C, non ratione valoris seu soni, sed ratione signi, seu characteris, merito exterminanda esset. C; enim per Cz, ut: *Czomper*, c autem per cs, ut: *Čenek*, redditur. Atque hæ, ipso iam usu compositæ literæ, cz & cs, ad alphabetum referendæ, vel alphabeto cum gy, ly, ny, fz, ty, subiungendæ suissent, ut earum. & character, & sonus, priusquam ad alia transeat, innotescat discētibus. Cum in hac lingua loco h. g in usu sit, h vim habet literarum, ch, ut: *drai* pro *dragi*, *hi'za* pro *chi'za*. Pensata colligendarum syllabarum, ac legendi causa, ex sacro codice & symbolo ap-

sto.

stolico defumita sunt. Laudato symbolo adiuncta est quæstio ; *Ku je prava vöra ?* ipsum vero responsum fiduciæ potius, quam fidei exhibit notionem. Duo ultima folia, vocabulariorum latino - vendicum, cum figuris numerorum Romanis & Arabicis, & tabula Cœbetis, occupant. Peculiare est, quod in symbolo apostolico quædam omittantur, nempe : *Sepultus est*, quædam vero modo inusitato ponantur, ut articulo tertio ; *edno szvēto mater Czérkev krſzcs. obcs.* Pagina vero 14 in vocula, *nassego*, bis perperam *ſſ* loco *ſ* scribitur. In vocabulario, *Gron*, videatur error esse pro *Grom*. *Ogen* bis occurrit, & scribitur *Ogyen*. Posterior vocem hanc scribendi modus etiam in Novo Testamento, lingua hac 1771. in 8. edito, obtinet, quod non potest non ambiguati occasionem præbere. Si enim illud *gy*, exprimatur, uti in *ongyal*; non manebit vox eadem : orthographia vero usitata, separatam literæ *g* ab *y* lectionem haud admittit. Textor, & unctor, inter vocabula de homine, ac speciatim digitorum denominationes, casu quopiam, & ut videtur ob rhythmum, adtracta sunt. Ita etiam imagiunculam, dimidia circiter paginæ tituli parte exhibitam, vel ideo improbamus, quod figurarum eius alia,

uni-

umbone, alia alis instructæ sint. Talium vero nugarum archetypi in rerum natura non existunt, conceptus autem teneræ iuventutis præmature pervertunt. Centerum paucis abhinc annis, hac lingua typis vulgatum hymnorum librum, *Gradual*, nuncupatum, chartæ & typi nitore omnia fere Hungariæ opera typographica superare, cum voluntate monemus.

Posterior longe præstantior est. Jam initio quatuor pagellis, perutilia comprehendit præcepta, a pædagogis circa primam parvulorum institutionem observanda, ubi simul de consilio auctoris sufficienter edocentur lectores. Præter externam literarum formam, ac syllabarum vocumque dislocationem, genio parvulorum perquam accommodatam, pensorum etiam delectum ex omni parte probamus. Etenim facillima quæque ex historia naturali, de homine, & animantibus, de vegetabilibus, & mineralibus, nec non de rusticorum, officium, ac artificum operis docet, post de mensuris, monetis, ac ponderibus agit, horumque signa exhibet. Numerorum item, geographiæ, ac moralis etiam doctrinæ, auctor rationem habet, ad calcem vero, brevissima quædam suspiria adnectit. Hæc omnia ita sunt comparata,

ta, ut vere afferere possimus, iis facilem,
 ac iacundam parvolorum institutionem
 perquam adjuvari, attentionem, meditationem,
 & ingenium acui, loquelæ, &
 purioris sermonis exercitia, procurari,
 rerumque utilium cognitionem, ac pieta-
 tem in Deum, animis teneræ iuyentutis,
 mature, ac commode instillari. In eo au-
 tem sibi non videtur constare auctor,
 quod pag. 16. numeros, ac signa men-
 surarum, & monetarum, una cum ta-
 bula Cœbetis p. 19. intempestive inter pen-
 sa syllabisantium referat. Omisit item
 signum nu mi aurei usitatum. Pag. 34.
Erdbeeren (fraga), male inter fructus fru-
 ticum refert. Plurimæ literarum ita sunt
 dispareites, ut nisi atramento superin-
 ductæ, ægre a parvulis dignoscantur, quod
 typographi est vitium. Ephemeridum li-
 teriarum (*Oestreichischer Merkur,*) scri-
 ptores Vindobonenses, particula 31. anni 1793.
 pag. 485. *Billichium*, Raikenium Evange-
 licorum verbi divini præconem, auctorem
 libelli hujus esse dicunt, cuius nomen cor-
 rectius, *Joannes Laurentius Pllich*, le-
 gendum est. Id vero etiam obiter mone-
 re voluimus, non recte fieri, dum cha-
 racteres, qui in consuetis alphabetis non
 habentur, ad exprimendos tamen linguae
 germanicæ sonos pernecessarii sunt, in ele-

men-

mentaribus libellis prorsus prætereantur. Ita in hoc præstanti libello, frustra quæsiveris *ch* (tametsi litera *c* apud Germanos nullius est usus.) Neque ullibi dicitur, cuius sit valoris, & quomodo pronunciandæ sint *ä*, *ö*, *ü*, *äu*, *ei*, *ey*, *eu*, *ie*. *J.* *j.* qua jota, itidem omisum est. Nihil præterea invenimus, de usu, & pronuntiatione literæ *h*, post vocales & consonantes, ut in *Hahn*, *Kuh*, *roth*; nihil de *sch*, & æquali valore literæ *f* ante *k*, *m*, *p*, *t*, ut: *Sklave*, *Smara'gd*, *Spatz*, *Stuhl*, & post literam *r*, ut: *garſtig*, atque, de valore literæ *x* in vocibus exempli causa, *Nasē*, *Suppe*, &c. id quod parvulis multum adfert difficultatis. Idem valet etiam, de literis, *v*, *ph.* & *chs*. Hinc apparet, plus esse parvulis discendum, ac vulgo docentur. Ceterum adiicimus & id, omnia fere opusculi huius materialia, excerpta esse, ex M. Caroli Traugott Thiemie libello: *Erste Nahrung, für den gesunden Menschenverstand*, cuius altera editio, Lipsiæ 1781. prodierat.

Ibid. Spolu sebrání některých mrawných věcy, obzvláště k dobrému výchovávání dítěk, strze S. D. 1793. 8. pagg. 48.

Fatis functus, Stephanus *Deluck*, cœtus ev. Atsensis in Comitatu Pestiensi sacerorum minister, cuius præmaturum obitum omnes, quibus res literaria patria curæ cordique est, ex animo dolent, morales hoc libello narrationes, in usum patriæ iuuentutis, publicæ luci exposuit. Scopus, quem sibi b. auctor proposuerat, est virtutis studium, quod virtutum, ac vitiorum exemplis in tenera iuventute excitare, & alere, atque ipsis etiam parentibus, ac pædagogis, nutus quospiani utiles dare voluit. Has autem narrationes, ex scriptoribus, quos nominare non fuisset a re alienum, petiit, ita tamen, ut rem tantum cum iis habeat communem, vestimentum ipsi auctori sit proprium. Non possumus non laudabile hoc patriæ iuuentuti consulendi studium probare. Enimvero constat omnibus, teneram extatem, virtutem, & vitiorum consecta-riis, his quidem tristibus, illis longe iucundissimis, quæ ipsi in exemplis parvuli vident, in bonum flecti felicius. Historiæ hoc libello comprehensæ ita habent: 1. temerarius catillo; 2. assiduus alter, alter negligens puer; 3. Indus pectoris ingenui; 4. nundinæ, & de iis patris cum liberis colloquium; 5. filius dicto patris obediens; 6. spectrum; 7. puer magnam pe-

pecunie summam intuitus ; 8 , parentes ratione facinorum prolis suæ , incurii ; 9 , poena mendacii ; 10 , hortus ; 11 , liberi blande educati ; 12 , memorabiles cuiuspiam orphani eventus : 13 , regulæ , a liberis mane surgentibus observandæ . Quod ad ipsum narrandi modum adtinet , is omnino iuventuti accommodatus est : nonnullæ tamen dictiones , nobis non satis cautæ , & accuratæ esse videntur . E. gr. narratione 7. p. 18. lin. 5. & seqq. Brystess tém , krčj o matohach (přísserách) nětco , gako o gisté wěcy wyprawowali , se posmijwali ; nos mallemus dicere : smál se , vsmijwali se propter malam , quam vox , posmijwati se , adjunctam sibi habet notionem . Ita dictum illud Augustini , quo virtutes gentilium splendida peccata esse asseruntur , non ita vulgare est nostra zate , quemadmodum auctor pag. 12. ad calcem historiolæ tertiae supponit , dicens : nemrslite tak w srđcyh wassich , gako se obřechně mřuwí : pohanské crenosti , gšau řkwaucý hřichowé . Quam minime autem effatum hoc , iuventuti nostræ , cui libellum hunc destinavit auctor , est usitatum ! Narratiunculam tertiam inscribit : Rožumné , a crenostné srđce gednoho Indřánstého a Pohanstého člowěka , pro Ro-

zumne & ctnostne smyslenj: etenim, rozumne srdece male dicitur.

Sunt etiam in libello quædam, quæ non satis bene slavice sonant, & aures cuiusvis, qui puriori scriptioni bohemicæ adsuevit, offendunt. E. gr. pag. 8. l. 10. odwrlagte, pro odwrlerte; p. 11. l. 19. kozu, pro kuzi; p. 24. narr. 9. odvlatu thářských dítek, pro lživých; narr. 1. ty kostale, pro ti kostale; p. ead. kostale, pro kosti; mačky, pro kočky; mačka, hungaricum est; p. 18. o matoháčh, pro včjší ráčh; p. 1. l. 1. paſſtrený, pro mlsný. Improbamus præterea errores orthographicos, ut sunt: p. 6. l. 26. muſhy nepočogili, pro nepočogilyp, p. 7. l. 23. s bolesti, pro s bolestj; l. 18 naſledowało, pro naſledowało. Equidem ex animo optamus, ut hæc & similia, a libello, si quando fuerit recusus, vel ideo absint, ut iuventus puriori bohemicæ, & loquendi, & scribendi rationi, a teneris adsuecat, quo sic libros bobemicos, quorum nunc in usus eius, quam pluri- mi, & quam præstantissimi prodeunt, re-ctius intelligere discat. Ceterum sincere precamur, ut libellus hic quamplurimo-rum liberorum manibus versetur.

Libri præstantiores exterorum.

Ex theologia.

Stralsundiæ, ap. Struck: *Catechismus der christlichen Lehre von D. Gottlieb Schlegel*, Generalsuperintendenten der Kirchen in Schwedisch Pommern, und auf Rügen. 1794. pagg. 216. min. 8.

Hanoveranæ catechesi, iustum, quam meruit, tribuerunt laudem viri eruditii: hæc tamen longe præstantior est. Dogmata enim explicat curatius, & ob quæstiones longe breviores, captui iuventutis magis accommodata est. Argumenta libelli hæc sunt: 1, *der kleine Cathechismus von Luther*, cum nonnullis, difficiliores voces dictionesque, explicantibus notulis; 2, *vorbereitende Fragen von dem Menjchen*; 3, *Einleitung; von der Erkenntniß Gottes überhaupt, und von der heiligen Schrift*. Kap. 1. *Glaubenslehren* p. 50. — 100. Kap. 2. *die Sittenlehre* p. 101 — 162. Abtheil. 1. *von der Liebe zu Gott, und den daraus folgenden Pflichten*; 2, *von der Liebe zu sich selbst, und den aus ihr folgenden Pflichten*; 3, *von der Liebe zum Nächsten, und den aus ihr folgenden Pflichten*; 4, *von den Pflichten in verschiedenen Zuständen und Stärdten*. Kap. 3, *von den Hülfsmitteln, wodurch wir zur christlichen Frömmigkeit erweckt und*

darinn gestärckt werden. Atque hic agit de precibus, & sacramentis. Sub fine in exhibit nonnulla scripturæ S. loca plena solatii; synopsim præterea historiæ S. ac orationes scholasticas ante & post lectionem recitandas; denique vero S. codicis- libros, & capita in scholis legenda indicat. Librum hunc non minus ac Zerenneri opus, *der deutsche Schulfreund*, cuius singuli tomuli nonnisi 27 Xferis veniant, scholarum magistris maiorem in modum commendamus.

Erlangæ, ap. Palm: *Materialien zu Kanzelvorträgen über die Sonn- und Festtagsepisteln von D. Joh. Wilhelm Kau*, öffentlichen ordentlichen Lehrer aer Gottesgelahrheit, und Pastor der Altjüditer Gemeine. Funften Theils erster Abschnitt. 1793. Zweyter Abschnitt 1794. 88. pagg. •

Comprehendit dispositiones sacrorum sermonum a III. — XII. Dom. Trinit. longe præstantissimas.

Göttingæ, ap. Dietrich: *Novum Testamentum græce, perpetua annotatione illustratum a Jo. Benj. Koppe.* Insunt epistole Pauli ad Galatas, Epheseos, Thessalonicenses. Editio altera auctior & emendatior. 1791. XVIII. 144. 160. & 156. pagg. 8.

Opus posthumum, quod cl. Tychsen, Professor theologiae Göttinganus duobus saltim locis supplevit.

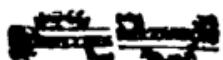
Francofurti & Lipsiæ, ap. Pech. Kritik der Volksmoral für Prediger nach Kantischen Grundsätzen bearbeitet von Johann Peter Ludwig Snell. 1793. pagg. 512. 8. (1 Rh. 8. gr.)

Quam bene convenient placita philosophiæ Kantianæ cum sacris literis, eleganter & docte edidierit cl. auctor, docetque laudatæ philosophiæ in tradenda religionis doctrina, usum.

Lipsiæ, ap. Crusium: Uebersetzung und Erklärung der gewöhnlichen Episteln und Evangelien, an allen bey uns üblichen Sonn- und Festtagen, mit Benutzung und Anführung der vorzüglichsten ältern, besonders neuern Bibelausleger ausgearbeitet, und mit kurzen aus diesen Abschnitten hergeleiteten praktischen Sätzen begleitet, von M. Traugott August Seyffarth, Pastor in Uebigau. Zweyter Heft. 1793. 162. pagg. III. Heft. 186. pagg. 8.

Particula II. continet Evangelia & Epistolas a Dom. VI. post Epiph. — Dom. Reminiscere; particula vero III. a Dom. Oculi, usque sacram diem Paschatos. Optamus ex animo, ut opus perutile, quo huc dum doctissimus auctor ex sententia omnium occupatus erat, quamprimum ad finem perducat feliciter.

Tiguri, ap. Naf. Die Auferstehungslehre des Apostels Paulus im XV. Kap. des I. Br. an die Corintischen Chrijen in X.

Predigten behandelt von Archidiakon Tobler. 21. phil. 4. 1792. (1 fl. 30. kr.)

Virtutes, quæ reliqua *Tobleri* scripta ornant, & hic reperimus. Evidem exibunt sermones hi pios in animis lectorum sensus, multumque religiosis Dei cultoribus adferent solatii.

Cheinnicii, ap. Hesselhoft: *Die Briefe der Apostel Jesu, aus den griechischen übersetzt, und mit Anmerkungen begleitet, nebst einer Vorrede, von Herrn D. Wilhelm Abraham Teller, Oberconsistorialrath, Probit und Inspector zu Zelle an der Spree, auch Mitglied der Akademie der Wissenschaften in Berlin. 1794.* pagg. 347. præf. X. 8.

Anonymous interpres, recentissimis, iisdemque optimis exegetarum scriptis usus, bene de re sacra Christianorum, hoc labore, iudice etiam summe ven. Teller, qui libro præfatus est, meruit.

Lipsiæ, ap. Jacobäer: *Predigtenwürfe über die gewöhnlichen Evangelia, auf alle Sonn- und Feittage des Jahres, in stürmischer Manier, ausgezogen aus dem völlig ausgearbeiteten Predigtammlungen der vorzüglichsten deutschen Kanzelredner.* Erster Jahrgang. 1794. 8. pagg. 404. (1 fl. 30 kr.)

Dispositiones ex optimis quibusvis *Zollikeri, Reinhardii, Lüftleri, Rosenmülleri, Mori, Marezelli, Kopij, Sintenisii, &c.* fer-

fermonibus sacris, diligentia auctoris anonymi cura, exhibitæ.

Lipsiæ, ap. Crusium : *Katechetische Erklärung und Unterhaltung über die Sonn- und Festags Evangelien. Von Sylvester Jakob Romann, des evangelischen Ministerii zu Erfurt Collaborator, und Conrector der Predigerschule. Zweytes Bändchen. 1793. pagg. 281. III. 1794. pagg. 258. IV. 1794. p. 206. V. pagg. 106. 8.*

Auctor libri iam Zimmernæ propter Erfordiam sacrorum minister, in scriptis recentiorum exegitarum bene versatus, vir doctus & probus, scholarum magistris, quibus pericopas interpretari incumbit, his lucubrationibus optime consuluit.

Brunsvigæ, in officina libraria scholæ : *Versuch eines Leittadens beym christlichen Religionsunterricht, für die Jorgfältiger gebildete Jugend. Künftig für die allgemeine Schulencyklopädie bestimmt, jetzt zur Prüfung und Verbesserung vorgelegt, von Joachim Heinrich Campe. 1791. Zweyte Ausgabe 1792. Dritte Ausgabe 1794. XXII. & 1-7. p. (24. kr.)*

Catechesis brevitate, perspicuitate, ac simplicitate stili, nec non practica materias tractandi methodo, commendabilis.

Tiguri & Lipsiæ, ap. Zieglerum : *Sämmliche Schriften des N. Testaments. Zweyte, völlig umgearbeitete Ausgabe, I. Theil. p. 328. & XVI. II. Theil. p. 279. 1795. 8. Non*

Non affectat celeberrimus auctor, Joannes Stolz, sacrorum ev. Bremæ minister, stilum sublimiorem, nec sibi vagam Bahrdtii, interpretandi licentiam vindicat; sed stilo terso populari, ad communem omnium lectorum intelligentiam, hebræo græcas imagines, ita quidem exprimit, ut qui ab incunabulis christianæ religionis sacros scriptores accuratius adsequutus fuisset, interpretein sciamus neminem.

Norimbergæ, ap. Felskerum: D. Jo. Georgii Rosenmüller'scholia in N. T. Tom. II continens evangelia Lucae & Joannis. 1792. p. 566. T. III. continens Acta apostolorum & epistolam Pauli ad Romanos. 1793 p. 589. T. IV. continens Epistolas ad Corinthios, Galatas, Ephesios, Philippenses, Colossenses, & Tessalonicenses. 1793. p. 703. T. V. continens Pauli Epistolas ad Timoth Titum, Philemonem & Hebreos, Epistolam Jacobi, utramque Petri, Epistolas Joannis, Epistolam Judæ, & Apocalypsim Joannis. 1794. p. 740. 8. Editio quarta auctior & emendatior.

Quæ otiosa in prioribus occurrabant editionibus, nunc quidem diligenter exmisla sunt. Augmenta vero ex philologicis Fischeri, Griesbachii, Heinrichii, Herzeli, Heynii, Knapii, Künölli, Michaëlis, Mori, Rauii, Schleusneri, Telleri, Tiedemanni, Ziegleri, &c. scriptis accelerunt.

Ulmæ, ap. Wohler: *Leichen und Abdankungsreden zur Beyhülfe für Landschulmeister, herausgegeben von C. F. Moser, Pfarrer zu Wippingen und Lautern im Wür-*

Würtenbergischen. II. Theil. 1794. p. 538. 8.
(16. gr.)

Præstantia funebrum & nuptialium orationum
circularum, singulis fece casibus perquam accom-
modatarum, exempla.

Halæ, in off. libr. orphanotrophæi: *Penta-*
teuchus ex recensione textus hebræi, &
versionum antiquarum, latine versus, no-
tisque philologicis & criticis illustratus,
a Joanne Augusto Dathio, editio altera
emendatior. 1791. p. 708. 8.

Præfatio nonnisi ex alterius viri docti eala-
mo profecta est. Opus ipsum celeberrimus
Dathius, non ita pridem fatis functus, ultimis
vita sue diebus consumavit.

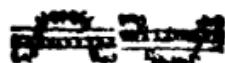
Erlangæ, ap. Palm. *Entwurf einer Christo-*
logie des alten Testaments, von D. Chri-
stoph Fr. Ammon. Ein Beytrag zur end-
lichen Beylegung der Streitigkeiten über
Messianische Weissagungen, und zur bi-
blichen Theologie des Verfassers. 1794.
178, & XXXII. 8.

Opus omnibus difficilioribus oraculorum di-
vinorum V. T. locis de Christo agentibus lu-
cem affundens, cuius lectionem Theologis ma-
iore in modum commendamus.

Libri medici.

Lipsiæ, ap. Weygand: *Mich. Ryans Unter-
suchung der Natur und Kur der Lun-
genschwindfucht, mit einigen Bemerkun-
gen über eine neue Schrift dieses Inhalts.*
1790. pagg. 164. 8.

Cum

Cum opinione celeberrimi *Ryanii*, nodi pulmonum in morbis phtiticis, vix ac ne vix quidem liquefieri possint: in eo cura adhibenda est
1, ut eorum inflammatio, ac subsequens suppuratio impediatur.

2, adversæ corporis institutioni, quæ nodis pulmonum tribuenda est, consulatur, ac diætætica vivendi ratio, causa præcavendæ tabis, seu consumptionis corporis, deligatur.

3. Venæ sectio in phtisi plerumque noxiam est. Etenim copiam sanguinis, cuius minuendi causa adhibetur, auget, vires vero phtisicorum nimium attenuat.

4, Debilitatem consumptionemque corporis, usus vegetabilium & lactis æque adiuvat

5, Cibi ex carnis animantium concoctu faciles, & equitatio moderata, usus item chinæ aliorumque tonicorum seu roborantium, optima phtisicorum via est ad recuperandam valetudinem pristinam.

Francofurti ad Mœnum, ap. Fleischer: Abhandlung über die erblichen Krankheiten. Eine gekrönte Preisschrift. Verfasst von Joseph Claudius Rougemont, der Arzneywissenschaft D. und ordentlichen Lehrer der Anatomie, Physiologie, und Wundarzneykunst zu Bonn. Aus der französischen Handschrift übersetzt von Friederich Gerh. Wegeler, D. und Prof. zu Bonn. 1794. p. 196. 8.

Medica societas regia Parisiensis proposuerat
 olim quæstionem: num dentur morbi connati,
 seu hæreditate a parentibus accepti, & num
 in medico sit, evolutionem eorum impedire,
 aut si proruperint, curare? Responsum claris-
 simi *Rougemontii* obtinuit præmium, quod no-
 bis hic civitate germanica donatum, cl. *We-
 geler*, exhibet.

Libri œconomici.

Leipzig & Duisburgi, in off. Meyeriana:
*Hand und Hausbuch, für Bürger und
 Landleute, von I. L. Ewald*, General
 Superintendent zu Detmold. 1793. p.
 374. 8.

Conti et liber perutilis nonnihil de natura &
 rebus, quæ nos circumdant, de humano cor-
 pore, & modo conservandæ valetudinis, de
 agricultura & cura pecudum, de re horten-
 si, & cura apum, consilia in usus futurarum
 matrum familias, quæpiam de Germania & a-
 liis provinciis in genere, atque denique ali-
 quid de calendario.

Berolini, in off. libr. scholæ regiæ nor-
 malis: *Der Seidenbau, und die Maul-
 beerbaumzucht, von I. G. Behnke. Mit
 einem Kupfer.* 1794. p. 190. 8.

Quamvis opusculum terris Borussicis magis ac-
 comodatum esse videatur, ideinque argumen-
 tum, *Thym*, & alii scriptores probati, in usus
 præcipue Borassorum, pertractarint: nihilo-
 minus tamen, & aliis quibusvis culturæ serici
 stu-

studiosis, quippe multum novi continens, quamplurimum adferre potest utilitatis.

Ib. *Die Bienenzucht*, herausgegeben von I. G. Behnke, mit 1. Kupfer. 1794. p. 172. 8.

Brevis, sed perfecta, culturæ apum, institutio. Figura operi adiuncta, interiorem, & exteriorem laudatorum apiariorum formam distincte ob oculos sicut.

Ib. ab. Maurerum: *Der Berliner Kunstgärtner, oder Anweisung zur Kultur verschiedener der vorzüglichsten Gartenfrüchte.* Von I. W. Wäfer. 1794. XVI. 136. (24 kr.)

Auctor libelli practicus, & in re familiari probe versatus hortulanus est, qui multa, & egit in rem suam, & ipse expertus est.

Ex philosophia.

Jenæ, in off. lib. acad: *Abriss einer Geschichte der Entstehung und Ausbildung der religiösen Ideen*, von Ph. Christ. Reinhard. 1794 p. 372. 8.

Quæ Ludworth, Mosheim, Kraft, (in opere: *Sitten der Wilden*,) & Meiners, leviter suo loco attigerunt: hæc celeberr. Reinhardt, ingenio, doctrina, ac philosophicæ criticæ cognitione præstantissimus, ita exponit, ut nihil hac in materia amplius desiderari videatur.

Berolini & Stettini, ap. Nicolai: *Die gemeinnützigsten Vernunftkenntnisse, oder Anleitung zu einer verständigen und fruchtbaren Betrachtung der Welt*, von Georg Simon Klügel, Prof. der Matth. und Physik zu Halle. Zweyte, vermehrte, und verbesserte Ausgabe. 1791. XII. & 268. p. 8. (16 kr.)

Præter sectionem XIII. cui titulus est: *Von der Verbindung der Religion mit der Sittlichkeit*, quæ huic præstanti libro accessit, complures reliquæ auctæ, & multis locis emendatae sunt.

Halæ, in off. Hemmerdiana: *Caroli Morgenstern, Phil. Doct. & A. M. in academia Halensi, de Platonis Republica Commentationes tres I. de proposito atque argumento operis disquisitio. II. Doctrinae moralis Platonicae ex eodem potissimum opere nova adumbratio. III Ciritatis ex mente Platonis perfectæ descriptio, atque examen.* 1794. X. 314. p. 8. mai.

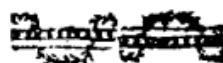
Classicum hoc opus, discritibit, ac examinat, vir sermonis & philosophiæ Platonis apprime gnarus, scrutator acutus, ac diligens.

Ex technologia.

Viennæ Austriæ, ap. libri auctorem, & Gräferum: *Praktischer Lehrbegriff der Baukunst auf dem Lande, oder L hren. durch welche man von der vor Alters*

F

von

von den Römern ausgeübten Art, aus Pise, oder aus bloßer Erde zu bauen, Anwendung macht, die nichts als eine leichte Anwendung kostet, sehr geschwunde von Statten gehet, die jeder Eigenthümer selbst leiten kann, und wodurch alle Gattungen von Häusern und Gebäuden zum Behufe der Industriæ, der Handlung und des Feldbaues, so fest und angenehm, als aus Mauerwerk aufgeführt werden können. Ein Besitzern grosser Herrschaften, wichtiges, und allen Leuten, die Landgüter zu verbessern haben, höchst nützliches Werk, von einer Künstlergesellschaft. I. Th. 80. p. II. Th. p. 132. III. Th. p. 98 IV. Th. p. 93. V. Th. p. 76. mit vielen Kupfern.

Ædificandi ratio, quæ hoc libro reipublicæ longe utilissimo, auctore prium Cointerovio, Gallo, edito, nunc vero civitate germanica donato docetur, iam apud germanos obtinuit, nostraque ætate in Hispania, & magna parte Galliæ in usu est; iamque etiam Germani eam felici successu imitantur. Evidem iucundum visu est, duplicitis imo triplicis tabulati ædificia, longe firmissima, ac formæ elegantissimæ, ex sola gleba terræ, leví pretio & labore, absque intermixtis lapidibus, aut lignis, excitata intueri. Utinam quamplurimi partium præcipue inferiorum Hungari, qui & ligno & lapide carent, hoc perutile inventum in suos convertant usus!

■ ■ ■ ■ ■

Ex physica.

Lipsiæ, ap. Göschen: *Wohlständiger und fasslicher Unterricht in der Naturlehre in einer Reihe von Briefen.* Von Mich. Hube, General Director, und Prof. zu Warschau, II. Band. 1793. p. 556. 8. m. 2. icones. (2 fl.)

Epistolæ ad nobilem adolescentem de rebus physicis scriptæ, quæ cum voluptate a quibusvis, eruditis etiam, legentur.

Brunswigæ, in off. libraria scholæ: *Volks-naturlehre zur Dämpfung des Aberglaubens*, von Johann Heinrich Helmuth. *Dritte von neuem revidirte, und ansehnlich vermehrte Auflage.* Mit Kupfern. 1792. p. 552. 8.

Prima eximii libri huius editio, 1785. altera 1788. prodiit. Hæc tertia, cui etiam indicem cl. auctor adiunxit, multo reliquis emendatior est.

Göttingæ, ap. Dietrich: *Anfangsgründe der Chymie*, von Joh. Christian Pollic Erxleben, weil. der Weltweisheit D. und Prof. auf der Georg Augustus Universität, &c. Mit neuen Zusätzen vermehrt, von Joh. Christian Wieglob. 1793. p. 514. Nebst Inhalt und Register. 8.

Compendium hoc primum A. 1775 in lucem editum, omnibus Chymie studiosis gratum fuit; nunc vero, opera cl. Wieglobii multis locis auctum & emendatum, eo erit acceptius.

Pædagogica.

Monasterii, ap. Aschendorf: *Anweisung zum zweckmässigen Schulunterricht für die Schullehrer im Hochstift Münster.* Von Bernhard Overberg, Lehrer der Normalschule. 1793. p. 77. 8.

Dignum, quod ceteri quoque Europæ principes, his imprimis temporibus, sequantur exemplum principis sapientis, electoris Maximiliani Francisci, qui sapientissimis ordinibus, & cura benefica, temporibus nostris convenienter educandæ patriæ iuventutis, una cum statibus suis, quibuscum curas istas pulcerimas communes sibi esse voluit, bene de genere humano mereri pergit, siveque vere humanitati æternum duraturā ponit monumenta. Vir cl. Overberg, cui opus conscribendæ methodi docendi demandata est, tanta id rerum cognitione, tantaque dexteritate perfecit, ut liber eius, non tantum iis, quibus proxime destinatus est, sed etiam omnibus ceteris, qui futuros magistros erudiunt, & S. oratoribus omninoque cunctis iis, qui institutioni populari operam navant, eive præfunt, in catholicis iuxta, ac protestantibus terris, maiorem in modum commendandus esse videatur.

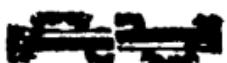
Brunswigæ, in off. sch.: *Sammlung interessanter und durchaus zweckmässig abgefasster Reisebeschreibungen für die Jugend.* Von I. H. Campe. X. Theil. p. 304. XI. Theil. p. 17. 92. XII. und letzter Theil. 1793. p. 342. 8.

Tomo duodecimo, vir de educatione iuventutis temporibus nostris meritissimus, operi, sive rerum selectum, sive orationis svavitatem & perspicuitatem attendas, lectioni iuventutis accommodatissimo, timens, vastum iam multis videri posse librum, finem quidem imponit, ita tamen, ut alteram similem collectionem, si valetudinis suæ ratio tulerit, ad absolvendam ideam suam polliceatur.

Literæ elegantiores.

Lipsiæ, ap. Junium: *Kurze und erleichternde Anweisung zum Singen, für Schulen in Städten und Dörfern, von I. A. Hiller.*
1792. præter præfationem p. 100. 4.

Musica in cultu divino adhibita sensus pios adiuvari, vel eo profitetur universa ecclesia christiana, quod exemplo ecclesiæ Judaicæ & primitivæ Christianæ, nec non commendatione Apostolorum, partem eius cantu constanter . absolvat. Quo mirum esse debet magis, musices vocalis, cum primis apud Evangelicos A. C. in Hungaria, tam exiguam haberi in scholis rationem. Tacemus de molestissimo illo sensu, quem dissonus, & inordinatus cantus piorum sensuum loco excitat, cum in divinis, tum in funeralibus processionibus. Quare maiorem in modum optamus, ut viri pii, scholis, & ecclesiis præfecti, cantoribus auctores essent, quo hocce præstantissimo libello, viri de musica meritissimi, instituendis in hac arte adolescentibus, uterentur.

VII.

R E S M E M O R A B I L E S.

I.

Historia ecclesiæ Evangelicæ Alno- viensis breviter adumbrata.

Et si de origine & pristino Alnoviæ, seu Jolsvæ, (oppidi montani provinciæ Gömoriensis) statu, propter defectum documentorum, pauca dici possunt; cum inter tot tantasque rerum conversiones, quibus ea una cum toto regno a duobus inde seculis obnoxia fuit, imprimis vero a Turcis Agriensibus incendiis & rapinis, instrumentis literariis eo spectantibus spoliata sit: nihilominus tamen oppidi tabularium, quod supereft, A. MCCXCIX. Alnoviam villam vulgarem fuisse docet. (a) Incolæ vero primitus Germani fuere, qui metallorum eruendorum causa, aliunde huc de-

(a) Doceri id potest diplomate Andreæ III. Regis Hungariæ, qui controversiam quandam inter dynastas pagi huius decidit.

deducti sunt; quæ illos diuturniori tempore sedulo coluisse frequentia circa oppidum hodie dum docent indicia. Hinc factum est, quod ius & axioma montani oppidi consecuti, posteris suis ad nos usque transmiserint. Quisnam vero eos, & quando hue deduxerit? id scimus cum ignarissimus. (b) Ceterum imminui cœperunt, dum *Giskra*, & reliqui duces Bohemi cum sociis Seculo XV. in hac regione longe latetque progressus fecissent. Tanto autem magis occasum eorundem adiuverunt Turcæ, qui Sec. XVI. hucusque profecti atque provinciam depopulati, cives seu interficiebant, seu in diram abducebant servitutem. Accessit ad hæc atrox pestis, in primis circa ann. MDLXX. qui casus tristes exitium nationi huic partem maximam attulerunt. Denique etiam Slavi vi-

(b.) Mihi est verosimile, fuisse eos, Scepusiensium nobis vicinorum socios, aut eorum posteros, uti sunt cives Dopschenenses, & veteres Germani Tsetnekienenses, qui vel una cum Scepuliis huc translati, vel ex his missi sunt. De singulari regum Hungariæ in Germanos hos favore, in primis Geizzæ II. Andræ II. Steph. V. & Belæ IV. vide passim historiographos patrios.

vicini sese in oppidum ingerebant, qui Teutones extinxerunt penitus. (c.)

Religionem primorum horum incolarum Romano-Catholicam fuisse nemo dubitat: sed quamdiu? uti origo eorum, ita hoc etiam incertum. Vero simile est, Bohemos propagandorum Hussi placitorum cupidissimos, huc etiam ritus suos introduxisse. (d) Post reformationem sacrorum b. D. M. Lutheri, religio evangelica mature hic loci radices egit, quod quidem eo facilius fieri potuit, quo certius est, animos civium Joannis Hussi doctrina preparatos fuisse. At enim difteri non pos-

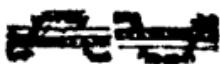
tu-

(c.) In adversariis oppidi reperiuntur huic dūm, sic vocatæ improtocolationes A. MDL-XXIV. & MDLXXV. germanice scriptæ, sed ita mixtæ, ut modo latine, ac flaviæ, modo germanice exaratæ appareant. Cum vero ab hoc tempore nihil amplius germanici occurrat: arbitramur, Teutones circa hoc tempus attenuatos extingui cœpisse.

(d.) De sacris ædibus Evangelicorum Ratkoviensium, qui nobis vicini sunt certum est, earum lapidi incisum esse calicem, qui commune fuit Hussitarum insigne. Vide hanc in rem pulcherrimam commentationem historicam de Bohemis Kis Hontensis, R. Ladislai Bartholemæides. Vitebergæ. 1783.

fumus , quo tempore cultus Dei publicus in oppido nostro ritu evangelico cœperit, evidenter haud posse demonstrari. Verum tamen ex documento , quod mox laudabimus probabiliter patebit, si non prius , medio certe seculo XVI, id factum fuisse. Evidem inter sacrorum ministros, qui cœtui huic evangelico præfuerunt, primum reperio in tabulario V. Contubernii Gömöriensis Georgium *Fabri* seu *Fabricium* , origine Alnoviensem , A. MDLXXIX. die XI. Maii. Vitebergæ sacro muneri initiatum , quem magistratus Jolsvensis literis systhicens (e) munitum, hoc
fi-

(e.) Literæ hæ ita habent: *Nos Iudex Juratiique cives oppidi Alnoviensis universis & singulis, cuiuscunque status & ecclesiastice dignitatis Rever. doctrina ac pietate eximiis clarisque viris, Dominis Doctoribus Sacrae Theologie Candidatis, & ecclesiarum Pastoribus Praefectisque, Dominis summa nobis reverentia, atque fide observandis, salutem & commendationem officiosam offerimus. Præsentibus autem reverendam Dominationem Vestram latere nolumus, postquam nos miseri homines, gravi sub iugo imperii Turcici versaremur, variisque calamitatibus, in delira & ultima hac senecta mundi exagitaremur: inter cetera quoque impedimenta accedit & illud, quod in tanta messe pau-*
ci

sine eo miserat. (f) Fuit is successu tem-
poris V. contuberñii Gomörientis Senior
ad

ci reperiantur ecclesiarum Ministri. Alii
enim metu hostili deterriti vocaciones fu-
giunt, alii infecti sc̄it̄is Idololatriæ alienis
a vera orthodoxa religione, neceſſe est vi-
tentur, ne piis conscientiis fint obſtaculo
& detrimento. Quo autem ſincerior do-
ctrina Evangelii hactenus in ecclesiis re-
cepta, & propagari, & conſervari in
poſteros poſſit: vocarimus itaque reipu-
blicæ noſtræ alumnū, praefentium litera-
rum exhibitem⁹ vitæ ac morum integri-
tate, pietateque præſtantem iuuenem,
Georgium Fabri, ad manus docendi. Qui
propter Reverendam Dominationem Ve-
ſtram rehementer etiam atque etiam peti-
mus eundem promovere, iufcipere, atque
impositione manuum, & auſtoritate ecclē-
ſiæ Veſtræ ad docendum coſfirmare digna-
mini, eoque pacto afflitis noſtris ecclē-
ſiis, ſub rabie Turcica, quæ tere ruinam
minitari videtur, benigne ſucurrere,
eisque conſulere ne gravemini, quo in
negotio, Deo & nobis tam gratum,
officioque noſtro benignum atque Saluta-
re factum, a retributore quoque eun-
ctorum beneficiorum prolixam remune-
rationem eſtis accepturi. In cuius vo-
cationis testimonium fide dignius praefen-
tes ſigillo officii noſtri conſerveto conſirman-
das eſſe duximus. Date Alnoviæ die
di-

ad ann. usque MDCXXXIII. quo ætate
provectiori deceſſit. Capellatum ad latus
habuit Matthæum Sculteti. Successorem
vero natus erat anno ſequenti MDCXXXIV
Christophorum Lovtchani, itidem Senio-
rem, ad annum uſque MDCXLV. quo
morte extinctus eſt. Diaconi ei successi-
ve

*divi Michaëlis Archangeli, Anno a reſti-
tuta ſalute ſupra Millesimum Quingen-
teſimo Septuagesimo octavo.*

- (f.) Biographiam ſuam, quemadmodum ordi-
nationis tempore fieri moris eſt, ibidem
Tom. IV. num. 82. Protocoli Superinten-
dentialis ita delineavit: *Ego, Georgius Fa-
bricius, Alnoviensis Pannonius, fundamenta
literarum ieci in patria.* (Itaque fuit Alno-
vienſibus ſchola iam ante annos circiter
triginta.) *Deinde parentum confilio Leut-
ſchoviam delatus integros quatuor annos,
ſub M. Caspero Kramero; exegi. Hinc
Schweidnicium in Sileſiam me contuli,
ubi uno anno, Clariss. ac Doctiss. Chri-
ſtophoro Orolobio, uſus ſum preceptore,
hoc vero mortuo, Pragam confeſſi, ibi-
que in ſchola D. Henrici ſub M. Ioann.
Kanha Pragensi, unum annum commo-
ratus ſum. Tandem in patriam reuii,
illique gratitudinem declaraturus, (nam
magistratus Jolſveniſis, ſtipendio ſtudia eius,
uti in laudatis profitetur literis, in ſcho-
lis promoverat,) unum annum ſcholam re-*

ve fuerunt, Simon *Abrahamides* ab A. MDCXXXIII. post eius vero Ujhelinum ad Vagum discessum, evocatus est, A. MDCXLV. Georgius *Conradi*, Strelicio Silesiæ oriundus. Post mortem Pastoris huius pluralitate votorum die III. Maii A. MDCXCV. electus est, cœtus Kle-noczenis sacrorum minister Andreas *Meyerus* Solio - Badinensis, qui prius Profenior, post Senior extanti cum fructu, & contubernio fratrum Gämöri-enium, & ecclesiæ huic ad A. MDCL-XIX. præfuit, atque die XXII. Maii obiit, in templo inferiori, quod in foro est, (nam aliud, nempe superius, fuit in cœmeterio, ætate iam nostra dirutum,) die XXVI. eiusdem mensis tumulatus. Dia-conos habuit, laudatum *Conradi* & ab A.

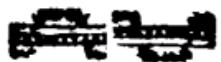
xi. At peste in Hungaria grassante, in Bohemiam remigravi, ibique paedagogiam natus sum in Rataj, apud Generosum D. Ioannem Moloschitzky uno semestri ibi mansi, unde patria & amicis efflagitatis, anno 1578. ad munus ecclesiasticum in patriam vocatus Vitebergam veni: ibique sub Clarissimo ac Doctissimo V. D. M. Bartholomeo Philo, Dominica Jubilate anno 1579. sacro ritu sum initiatus,,, Subscripferatis, una cum magistratu oppidi, legibus ven. Contubernii Vallis Muranensis,

&

A. MDCLXIII. Israëlem *Lang.* Eodem anno svasu venerab. consistorii, (fraternitatem vocant) sacrum præconis munus adeptus est, Georgius *Lovtschani*, tum ad ædem divæ Elisabethæ Neosolii ecclesiastes, cuius tamen munus non fuit hic diuturnum. Post mortem namque Francisci *Veselini* Palatini, & translationem uxoris eius Mariæ *Szetchy* Viennam, atque adeo dynastia Muraniensi a Camera Regia occupata, uti omnes reliqui cœtuum evangelicorum in Valle Muraniensi Ministri, utpote Murany - Hofszú - Rétenfis, Nagy-Röczensis, Vizes - Rétenfis, Chisnensis & Sütetensis, ita etiam Jólvensis, A. MDCLXXIII. exacti, templo vero armata manu erepta sunt. (g) Ex omnibus his documentis, aliisque instrumentis MSS. patet, ab initio exercitii religionis evangelicæ publici, Jólvam introducti, sub do-

& Kis - Hontensis, a Seniore Joanne *Rimoviani*, præsidii regii munimenti Murany concionatore editis, atque a duce præsidii eiusdem Julio L. B. *ab Herberstein*, sigillo ac manu propria, die 14. Julii a. 1596 munitis.

(g.) Porrexit ven. Contubernium Göröriense Evangelicum provinciali magistratui Rosnavia congregato, die 15. Apr. a. 1681.
me.

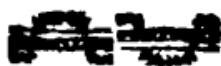

dominis terræ huius eiusdem fidei sociis,
præcipue sub Comite Georgio Szetchy,
arcium & dynastiaram Rimalzetch, Mu-
rany, Balog, Lipche, Alsó Lindva, &c.
domino, & sub coniuge eius Maria Dru-
geth de Homona, religionem evangeli-
cam, non modo hic verum etiam in in-
tegra valle, adversis vicissitudinibus haud
obnoxiam ad Annum usque MDCLXXIII.
floruisse, cui quidem & ipsa lex patro-
cinabatur. Etenim Art. I. anni MDCVIII.
in comitiis Posoniensibus conclusum est,
ut Religionis exercitium oppidis & villis
eam sponte ac libere acceptare volentibus,
ubique liberum relinquatur, nec quis-
quam

memoriale, in quo querelas suas, ac
gravamina de iniuriis sibi superiori tem-
pore illatis, explicat, rogans, ut ea in
proximis proponeret comitiis. Inter alia
fuit ibidem querela, de templis ereptis,
qualia erant etiam: Sūvetense, Jolsvense,
Chifnense, Vizes - Rétense, Röczense,
Hofszú - Rétense, Polomense cum Za-
wadka & Helpa, Sumjacense cum Tel-
gard & Vernar, atque Pohorela. Quod
etiam factum est in Comitiis Soproniensi-
bus eodem anno 1681 celebratis. *Vide*
historiam diplomaticam de statu religionis
evangelicæ in Hungaria in appendice pagg.
207.

quam omnium in libero eiusdem usu ac exercitio a quopiam impediatur. Ita etiam articulo V. comitiorum Posoniensium anni MDCXLVII. quo æque libero religionis exercitio gaudebant, sancitum est, *ut liberæ civitates, nec non oppida privilegiata — liberum habeant ubique suæ religionis exercitium, cum libero templorum, campanarum, & sepulturæ usu, nec quisquam quovis modo, aut quovis suo praetexta turbetur ac impediatur.* Quamobrem Comes Franciscus *Vesselini*, Palatinus, post Romano-Catholicam religionem amplexus, ducta in matrimonium Maria Szetchi laudatorum comitum filia, Alnoviam frequenter veniens, maluit pro suis & aulicorum catholicorum usibus facellum, quod huicdum viget, Alnoviæ erigere, quam Evangelicorum Alnoviensium sacra, quæ illi beneficio patriæ legis in templo faciebant, quopiam modo turbare. Defuit ecclesiæ a superiori memorato tempore sacrorum antistes, ad annum usque MDCLXXXII. quo inter vicissitudines, quibus regnum Hungariæ rursus obnoxium fuit, a legato Comitis Emetici *Tököly*, Martino *Lete-nei*, Joannes *Szentkereszty*, ecclesiastes tum Csetnekensis, cœtui præfectus, in templo inferiore ad annum usque

M-

MDCLXXXIX. pro concione dicebat: at non continuo; extrusus enim, in templo dein cœmeterii ligneo populum docuit. Ceterum anno eodem, tum Jólsvensis cum diacono, Joanne *Dionyso*, pastore dein Szkalnocensi, tum reliqui in hac valle præcones, a legatis Cæsareis, Sigismundo Christophoro *Breiner*, & Paolo *Mednyánzky*, die XXX. Martii mune-re suo exuti, ac pulsi sunt. Et quanquam Evangelici Alnovienses literis supplicibus, tam cameræ Scepusiensi, quam ipsis legatis porrectis, vehementer petierunt, ut vel in oratorio cœmeterii, quod ipsi exstruxerunt, sibi ritu suo Deum colere liceret: tamen obtinuerunt nihil. (h) Certe eis nonnisi initio seculi XVIII. anno quippe MDCCIII. privatum religionis exercitium concessum est. Quamobrem Eliæ Sartorio, sacri præconis detulerunt munia, qui post in templo inferiori, anno MDCCVI. recuperato, obtentis una pa-ro-

(h.) Anno 1687 inter gravamina in comitiis Poseniensibus, id etiam Deputati Evangelicorum nuncii proposuerunt: *Jólsvensis templo suo privatos esse.* Vid. hist. dip. in appendice, pag. 231.

rochiæ beneficiis moderabatur cœtui. (i) Huic anno eodem mortuo, successit, Andreas *Sextius*, cuius tempore, mandato universalí *Josephi I. Imperatoris & Regis*, die X. Nov. A. MDCCX. publicato, Jólvenses nostri initio anni sequentis MDCCXI. iisdem ædibus sacris rursus privati sunt. Is nihilominus perduravit in oppido, cultui divino in loco quodam huic fini quadamtenus accommodato, ad annum usque MDCCXII. sedulo vacans. At enim Sextio per Comitem Stephanum *Koháry* anno eodem ex oppido exterminato, publicum religionis evangelicæ exercitium Jólvæ finem inexpectatum accepit.

Florebat hic continuis periodis gymnasium etiam frequentissimum, in quo altiores quoque scientiæ, quippe philosophicæ & theologicæ docebantur. (k) Hi vero iuventuti scholasticæ præfuerunt rectores: Georgius *Fabricius*, circa annum MDLXXVI; Elias *Lány*, circa annum MDXCV;

(i) Factum id est amica transactione statuum in campis Szechinensibus A. 1705. d. 20. Sept. de qua vid. *Histoire des Révolutions d' Hongrie*. Tom. II. p. 350 &. Tom. V. p. 251.

(k) Possedeo dissertationem præsidis, Daniëlis *Sinapii*, gymnaſii huius A. 1664, rectoris,

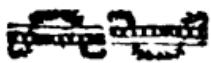

MDXCV; Martinus *Kreuselius*, circa annum MDCXI; Georgius *Paullini*, A. MDCXXVII. Andreas *Meyer*, A. MDC XXX; Joannes *Stephanides*, A. MDCXXX-MDCXXXVII; Jacobus *Kulius*, MDC XXXVIII; Joannes *Augustini*, A. MDC XXXIX—MDCXL; M. Matthias *Romenetz*; A. MDCL; Andreas *Szentkerejzi*, A. MDCLIII.; Israël *Lang*, A. MDCLX; dein Diaconus constitutus, Daniel *Sinapius*, A. MDCLXI; Matthias *Faczoni* A. MDC LXX; Elias *Sartoris*, Daniël *Plorantius* A. MDCLXXXII; Stephanus *Chlirini*, A. MDCCV; Andreas *Fabricius*, qui ab A. MDCCVI—MDCCXII. officium gescit, ac denique una cum pastore in exilium aetus est.

Mærore fere confecti Evangelici Alnovienses, annos LXX. & quod excurrit, patienter sacras vicinorum cœtuum ædes frequentabant, usque adeo donec indulgentissimus princeps, *Josephus II.* concordiam religionum, inexspectato, at longe exoptatissimo iussu omnibus præciperet ci-

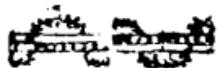
vi-

respondente Joanne Mathesio, Arva-Velicensensi, typis Susannæ Severiny Cassoviæ vulgata in sub titulo: *Sertum decerptum ex horti theologici areolis IV. Areola I. ait de scriptura S. II. de Deo. III. de S.S. Trinitate. IV. de persona Christi.*

vibus. Huius beneficii particeps fieri per-
cupiens cœtus evangelicus, libello sup-
plici evocandi religionis sue doctoris, ac
ponendarum ædium sacrarum facultatem
petiit. Excelsum Regis consilium deside-
rio populi, nutu optimi principis annuens,
pro ratione legis jam prius latæ, tum in
numerum ac facultates civium, tum vero
in locorum vicinorum, qui sacrorum mi-
nistro provisi essent, ac spatio horæ uni-
us adiri commode possent, inquirebat pe-
nitius. Cumque nihil rei obesse compe-
risset, (etenim MMCCC. cives reperti sunt,
Kövinium vero, ecclesia quippe Jólvæ
maxime vicina, spatio horæ unius & di-
midiæ ab oppido distat,): die XX. Martii
A. MDCCLXXXIII. iis publicum religionis
exercitium impertivit. Lætitia ineffabili
perfusa ecclesia, extemplo locum cultui
divino celebrando (qualis quidem haberí
potuit,) in horreo Cziburiano, seu Bakai-
ano in platea sutorum, l) præparavit,
altero autem die festo Pentecostes, vide-
licet die IX. Junii, m) primitias cultus
di-

-
- (l.) Horreum hoc mensibus viginti & quinque eau-
sa cultus divini ab Evangelicis frequentabatur.
(m.) Nonnisi enim 7. Junii A. 1763 magistra-
tus provinciæ Gömöriensis sacra ritu evan-
gelico faciendi civibus potestatem fecit.

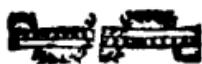

divini , cantū , precib⁹ , ac sermone sa-
cro , quem , Fridericus *Coroni* , venerab.
Contuberii Senior , ac cœtus Rattkovien-
sis dignissimus saerorum minister , summo
cum applausu dixit , celebraverat . Jam
vero de proprio pastore sollicita , com-
munibus omnium suffragiis , Paullum *Wal-
laſzky* , Czinkotensis cœtus in Comitatu
Pestano præconem longe⁹ meritissimum
delegit , qui die XIII. Julii munus sibi de-
latum feliciter auspicatus est .

Quod ad scholas adtinet , cum man-
dato Regio , quo , cultus divinus admissus
erat una præceptum esset , ut Evan-
gelici Jólvenses , liberos ad scholas mit-
tant Romano - Catholicas : anxia ecclesia
ad Augustum supplex recurrit , & quod
peroptabat , scholam quippe propriam ,
die XX. Oct. obtinuit , cui , Paulus *Za-
novszky* , scholæ antea Czinkotensis rector ,
præfектus est .

Maximis potita votis ecclesia , jam
sese exstruendis sacris , parochialibus , ac
schoi⁹ rum , ædibus cum voluptate accin-
xit , easdemque duabas consumavit æsta-
tibus . Emtis tribus fundis , primus orato-
rii , quod XVII. orgiarum Viennensium
longum , latum in extremitatibus ultra
orgias VII. in medio vero , (nam in cru-
cem quadamtenus protensum est,) ultra
IX,

IX. lapis, ipsis Calendis Maii A. MDCCL
 XXXIV. positus est , inter hymnos, pre-
 cesseque , pro salute Regis optimi , reipu-
 blicæ , ac terræ Jolvensis dominorum ar-
 dentissimas , quas sermo S. ex Jesaiæ
 XXVIII. 16. comitabatur. Muris ad ulti-
 mos usque mensis Augusti dies , (tametsi
 quibusdam ex rationibus quinque hebdo-
 madis opus fuerat impeditum,) plane edu-
 citis , tectum etiam sequenti mense su-
 perimpositum est. Domum parochiale
 eodem itidem autumno , anno vero se-
 quenti , templi ac scholæ ædificia , seduli
 perfecerunt cives. Templum quidem die
 III. Oct. quippe Dominica XIX. Trinit.
 Deo trinuno dicatum , in maiori populi
 præcipue evangelici frequentia , triplici
 sermone & ritu ecclesie nostræ consuetó
 inauguratum est. Ex suggestu S. dixit do-
 mesticus præco , Paulus Wallajsky , ex
 Marc. XI. 17. *de recto usu & abuso aedi-
 um sacrarum* ; ab altari demonstravit ve-
 nerab. consistorii provincialis Senior , Fri-
 dericus Coroni , ex Esdræ VI. 14 — 16.
optimam consecrandorum domorum Dei
rationem ; post meridiem vero explicuit,
 Martinus Klanitz , cœtus Köviniensis
 V. D. M. ex Psalm. CXXVI. *summa Dei*
*Optimi Maximi , Ecclesie Alnoviensi præ-
 stita beneficia.*

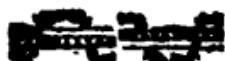

Frequentissimæ iuventuti scholaisticae ;
 (CCC. mox initio numerabantur discipuli,) posteaquam *Junovszky*. provincia rectoris abiisset, sacrum munus apud Kietenses adeptus, Joannem *Maior* Trenchinensem , & Andream *Thaisz*, Alfó - Sajóino Gömöriensem præfecerunt cives. Uterque methodo regia normali , is quidem maiores , hic minores classes docuit. A. MDCCXCI. Andreæ *Thaisz* , officia s. præconis Batisfalvæ in Scepusio amplexo, Andreas *Dobák*, Liptsa . Zoliensis surrogatus est. Cum vero crescente indies numero discipulorum , neque hi sufficerent ; ecclesia inventutis patriæ studiosissima , duobus seholarum suarum præceptoribus , tertium, quippe cl. virum , Paullum *Csernok* , Rattkavia - Gömöriensem , dignitate rectoris ornatum mense Januario A. MDCCXCIIV. adiunxit, sapienter pervidens , quantum exinde in rempublicam emolumenti veniat , si pluribus discipulis , plures æque præficiantur moderatores , qui utinam omnes ac singuli , doctrina & virtute præstantissimi , scholis contingent patriis !

II.

**Præscriptio Consistorii Cæsareo - Regij
Aug. & Helv. Conf. Viennensis.**

Inclytum Cæsareo - Regium Augustane & Helveticae Confessionis Consistorium Vindobenense, ratione locorum, in quibus alterutrius Confessionis sacerorum Minister adest, in eoque etiam casu, ubi utriusque Confessionis Evangelici libero quidem religionis exercitio gaudent, sed vacante præconis officio, aut tempore adversæ eiusdem valetudinis, vel impetratae peregre abeundi facultatis, alterutra ecclesia ministerio destituta sit, neque eadem suæ Confessionis Pastorem extemplo accersere possit, aut vero ministerio prorsus carere debeat, in genere præscribit, ut his quidem Evangelicis, ministerio suæ Confessionis carentibus, alterius Confessionis Præco, in administrandis Sacramentis, adeundis morbidis, aut in aliis quibusvis occurribus casibus, vocatus, non secus ac eorundem sacerorum, Minister, auxilio suo promte, & amice adsit,
Quem in finem

1. **Sacmenta administrabit**, neosponsis impertiet benedictionem, ac defunctos sepeliet secundum formulare, ac cæremoniis in **Agendis illius Confessionis delineatis**;

2. **instituens alterius Confessionis iuventutem**, doctrinas theologicas, quibus Evangelici ab invicem differunt, præteribit, locis unice oraculorum divinorum intentus. Cetera parentum committat arbitrio, necesse est;

3. **iuventutem sacris alterius Confessionis initiaturus**, quæstiones a præcone quopiam Confessionis eiusdem, quippe quam catechumeni profitentur, chartæ adpositas, his proponet, ac demum facta eoruudem sollenni declaratione, eos in societatem Christianorum laudatæ Confessionis cooptabit,

4. **Pastoralem**, quam cura ægrorum, & reliqua religionis doctorum erga alterius Confessionis fratres officia requirunt prudentiam, semper ac omni studio adhibebit; in indicibus vero cætus illius, notandis curate natis, copulatis ac mortuis, rectum tenebit ordinem.

Datum ex Consilio Cæsareo - Regii Consistorij Augustanæ & Helveticæ Confes-

**fessionis ; Viennæ die 16. Februarii A.
1790. celebrato.**

Focke, Superintendens;

A. C. m. p.

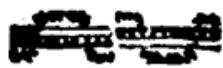
Hilchenbach, Superintendens,

H. C. m. p.

**Joannes Andreas Wie-
land, Augustissimo Cæ-
sari ac Regi a con-
siliis ecclesiasticis m. p.**

**Præsentatum Teschinii , die 7. Martii ,
A. 1790.**

**Traugott Bartelmus ,
Superintendens. m. p.**

III.

Epistola pastoralis pl. rev. viri,
Martini Hamaliar; initio A.
MDCCXCIV. ad V. D. Mi-
nistros dicecefeos Magno Hon-
tensis exarata.

Admodum reverendis, clarissimis ac
doctissimis viris, cœtuum A. C. Ma-
gno-Hontensium sacrorum Mini-
stris, amicis ac fratribus in I. C.
longe carissimis,

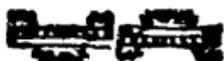
S. D. P.

Martinus Hamaliar, Senior.

Non potuit non felicibus huius anni au-
spiciis subire mentem meam ea pars offi-
cii, quæ mihi annis singulis, Vestri, ad
partes muneric sacri, quod Vobis divini-
tus concreditum est, curate, & ex men-
te mundi Servatoris, Jesu, explendas
commonefaciendi, auctor fuit. Neque
vero consuetudine ipsa, sed eo, quo
Vos,

Vos, fratres optimi, complector sincero amore, ea, quæ animo inest in sanctissimam Jesu religionem veneratione, ad id existimolor, ut sponte currentibus calcar addam, remissiores ad intendendas, quæ in illis sunt vires, excitem, ut omnibus Vobis, illius maturiori iudicio sub initium anni huius expendendi occasionem præbeam, quid uniuscuiusvis sit partium, quo animo ad peragendos labores Vestros accedere, quo fervore eosdem consumare, in quibus Vosmet ipsos, & quibus præstis, ecclesias, perfectiores reddere, quos nævos corrigere, in quo bono firmare, contra quæ pericula munire possitis, ac cebeatis?

Commentarios quidem iustos non expectabitis, qui limites epistolæ egredetur. Neque id diffiteor, omne id, quod scribendum, monendum, rogandum & urgendum modo habeo, Vobis quidem probe constare singulis. Id unum his litteris ad Vos exaratis obtinere percupio, ut quæ scitis, quæ tenetis, quæ Vestri officii, quippe evangelii Domini nostri I. C. præconum esse existimatis, creditis, & confitemi, nunc denuo in mentem Vobis revocetis, recognitetis, serio meditemini, firmumque, ab orbita in muovere præscripta, ne latum quidem unguem

guem recedendi, concipiatis propositum. Totum munus nostrum una idea *aedificationis* absolvitur. Quidquid igitur ædificare potest ecclesiam, quidquid eius amplificationem, ex mente Servatoris provehit, florentem quidquid beatamque reddit, ac pietati propagandæ atque radicandæ infervit, hoc ad officii nostri partes, nunquam, nisi proprio & raro reparabili damno negligendas spectare credite. Sed hæc, si omnia, quæ menti obversantur, pro voluntate mea describerem, euidem volumen mihi scribendum foret, non brevis epistola. At enim ædificamus cœtum Dei partim salutaribus doctrinis pro captu populi auditoribus tradendis, partim actibus liturgicis, ex scopo Christianismi absolvendis, partim singulari morbidorum cura, partim denique, ac id quidem tutissime, & certissime, proprio, probæ ac integræ vita, exemplo, ac inter auditores nostros modesta, & ad virtutem composita conversatione. Videris, quam vere dixerim, librum mihi scribendum fore, quodsi omnia hæc prolixè explicuero. Complectuntur hæc brevia monita, omnem Homileticam, Catecheticam, Liturgicam & Pastoralem. De singulis tamen, cum ma-

te-

teries nullo modo exauriri possit, tria, ut aiunt verba.

I. Non sufficiat nobis hoc universum scire, proponendam esse puram Christi doctrinam scriptis Evangelistarum & Apostolorum comprehensam: sed id curandum imprimis diligentius, ut quid quovis tempore, quovis loco, & quovis in cœtu, ex ea tradendum sit, perspicue sciamus. Atque hoc ipsum est, quod ecclesiæ pastorem non facile alter quispiam docere potuerit. Hoc ipsum est, quod maxima ex parte marte proprio discere, ac eo quidem fine ecclesiam suam, quam docendam, & regendam habet, nosse debet. Igitur cognoscat nævos, & defectus in ea obvios; mores hominum, & consuetudines studeat; sciatur, quæ sint *necessitates locales* sui cœtus, quæ superstitiones, quæ opiniones præiudicatae, quæ quidem omnibus locis eadem fere sunt, multifariam tamen subinde variant. Hac ipsa notitia adiutrice, prudenter secum constituet, quid hoc, quid alio tempore, thematis loco in fabris ad populum habendis sermonibus sit sumendum, quid retractandum, quid inculcandum. Hæc igitur non faciet proletarie, non ideo, ut facta sint, ut suum absolvat sermonem, sed semper eo fine, ut ædificet. Evidem si scopum hunc

hunc continuo præ oculis habuerit, auxilio cognitionis eorum, quæ ecclesiæ defint, quæ imprimis moneri, & urgeri debeant, quæ auditorum commovere soleant animos, non potest non cum fructu, seu pro concione dicere, seu iuniores Christianos salutaribus Christianæ doctrinæ notitiis impertiri, aut ut vulgo dicimus catechisare. Atque utrobique studiose cauebit a subtilitatibus. Tradet doctrinas in Evangelio clare propositas ad pietatem plane facientes, instillabit religionem i.e. sensus amoris divini plenos, cautus evitabit doctas Theologiae scholasticæ, & academicæ quæstiones, probe peripiciens, doctrinam Theologiam pro solis esse doctis & eruditis viris, & ab eo, quod S. præconi in cœtu tradendum est, ita differre, ac theoriam a praxi, vel ut regulam ab applicatione. Quamobrem theologiæ popularis limites, vel limites religionis, a theologia docta distinctæ, recte tenebit. Sed hoc opus, hic labor est! Sponte hæc eo Vos ducent, logenda nobis esse scripta virorum, qui hac de re diu multumque iam meditati sunt, qui auxilia parant, ad manus nobis porrigunt. Multa de his præclare iam suo tempore monuit, & post cineres omni posteritati venerabilis, Speckerus, passim in suis scriptis, cuius ve-

figiis feliciter insistunt omnes , qui S. ministerii condidatis sollicite inculcant , ut scholæ lingua oblii , exterminatis technologicis terminis , ad populum loquantur de religione lingua populi. *Rosenmüller*, Lipsiensis Pastoralis , *Niemeyer* Halensis libellus eiusdem argumenti , auctus anno superiore parte III. quo docet , quid præcipue pastori tradendum auditoribus , huc præcipue faciunt. Uterque germanice prodit. Posterioris tamen monita quædam , cum grano salis accipienda. Uterque , & Homileticam , & Catecheticam , & Pastoralis Prudentiæ capita , ita tradit , ut multa ab iis etiam exercitatores , & ipsi veterani discere possint. Nunquam satis dicimus.

II. De liturgicis hæc habeo dicere. Refero huc omnes actus sacros , præter sermones seu sic dictas S. conciones , catechisationes , & prælectiones biblicas ac morales. Omnis actus sacer , certum requirit formular , quod in rituali seu sic dictis Agendis habetur. Et sicut hoc ipsum formular , vel vitam habet , vel ea destituitur , aut est quasi elumbe : ita actus sacer peractus vel attentionem & pietatem excitat , vel nullam. Quemadmodum que optimum quodvis formular , vel prælegitur somnolenter , & quasi aliud agendo ,

do, vel vividiori & zelum spirante vo-
 ce, ut ipsa modulatio ideas exprimat: ita
 ipse actus vel tepidos relinquit animos ho-
 minum, aut plane frigescentes, vel ca-
 lor certus eos permeat, & zelo sacro
 accedit. Itaque sive S. baptismus, sive
 S. Domini Cœnam ministres, ita illic
 versare, ut in ministerio Domini consti-
 tutus, & cogita, eo ipso momento te
 Domini instrumentum esse, per quod is
 agere vult, scopumque actus sacri esse,
 hominum ædificationem, emendationem,
 ac æternam salutem. Tum omnino fer-
 vabit animus. Quodsi hæc omnia ege-
 ris, quasi nolens, vel somnolentus, abs-
 que zelo & fervore, ut modo æcum per-
 agas, crede, id populum observare, atque
 sic sensim malos conceptus in animo eius
 excitari, ut dein ipse non advertat, qui
 factum sit, quod zelum religionis apu-
 se non persentiscat. Scilicet frigus pa-
 triis, frigidos auditores etiam fecit. De
 introductionibus puerarum, de copu-
 lationibus, de rita item funebri idem te-
 nendum. Enimvero prout te in his, vel
 vivum, vel semimortuum gesseris, ita
 vel ædificabis, vel destrues ecclesiam Dei.
 Igitur unumne idemque semper formular
 adhibendum? & si quinquaginta annis præ-
 conis munere functus fueris, iisdem ver-

bis continuo tibi utendum sit? ut tu quidem ipse in his mechanismum, auditores vero de anno in annum, de hebdomada in hebdomadam idem audientes, nausēam contrahant, & sensim quasi sibi non concii, innocentem & sanctam religionem I. Ch. despicere incipient, saltim vim eius in animis suffocent, facile ipse decernere potes. Ego quidem, parcite aperte mentem proferenti, eum verum ac genuinum verbi divini præconem esse haud existimo, qui incurius, quid in his rebus melius agi possit ac debeat, suam aut aliorum obsoletam crambem in dies recoquit, minus sollicitus, quo advenientibus eam sapidiorem ac palato magis placentem reddere queat. Latet hos, imo nec scire cupiunt, ac si sensu boni rectique destituerentur, quid hac in re præstiterint Lindavienses, Palatini, Hamburgenses, Curi Semgallii, Livones, Berolinenses, præterea Seiler, Zollikofer, consistorium Viennense, * Salzmann & complu-

* Iuvat hic eorum meminisse, quæ hanc in rem venerabile consistorium Viennense nutu indulgentissimi principis in præfatione Ritualis Evangelici, cui titulus: *Ordnung der Handlungen und Gebete bei dem öffentlichen Gottesdienste der Kirchen - Gemeinen Augsburg-*

plures alii. Non querunt hi bona consilia, non circumspiciunt, eadem semper oberrantes chorda, quid attentiores redderet auditorem possit.

III.

burgischer Confession, in den kaiserl. königl. Erblanden. Auf allerhöchsten Befehl verfasst und herausgegeben von dem kaiserl. königl. Consistorio A. C. in Wien. Wien, 1788. Im Verlag Georg Philipp Wucherers. 8. p. 304. ita præclare scribit: „*Eine allgemeine Liturgie kann und soll nicht alles so genau bestimmen, dass nichts dabey der Freyheit und Klugheit des Predigers überlassen bleibt. Sie soll zwar auf der einen Seite eine gewisse Gleichförmigkeit und Ordnung in den äußerlichen Religionshandlungen bewirken, aber doch auch nicht dem selbstdenkenden Religionslehrer unangenehme Fesseln anlegen, und ihn an mechanische Formeln binden. Es ist daher auch in diesem Entwurfe erinnert worden, dass die vorgeschriebenen Formulare nicht jede Abwechselung mit andern zweckmässigen ausschließen. Aber es war doch auch zugleich nöthig, dass sich das Consistorium bei dieser Abwechselung die Oberaufsicht und Beurtheilung vorbehielte, um der schädlichen Neuerungssucht Schranken zu setzen, und das Zweckwidrige zu verhüten. In dieser Absicht ist verordnet worden, dass die Prediger diejenigen liturgischen Auffsätze, deren sie sich neben der gegenwärtigen*

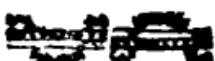
zur

III. De morbidorum cura dicam nihil. Commendo Oemleri clasicum in hoc genere opus: *Der Prediger am Kraukenbette.* Hoc addam; tum animum hominis cumprimis esse apertum, ubi de futuris metuit, mortemque meditari debet, ac tum quidem sermone idoneo pastoris, animum ægri facillime commoveri, & in melius flecti posse. Itaque quidquid dicitur, dicendum est succincte, nervose, cum energia, & cum quadam sanctiori solemnitate. Longa attentio a morbido fractis viribus tam animi quam corporis, desiderari nequit.

IV. Ultimum est, fratres carissimi, proba & christiana vita doctorum religionis ædificari plurimum, scandalosa plurimum destrui. Et quis sane est, quem lateat, maximos quovis oratores sacros, ad impietatem tendentibus vite suæ rationibus, plus religioni obfuisse, ac malevolentissimos eius empectas. Legite, quæsumus præcepta divi Pauli, epistolis ad

zur Abwechselung bedienen wollen, ihrem vorgesetzten Superintendenten allemal anzureigen und vorzulegen haben, welcher davon immer dem Consistorio Nachricht zu geben hat,,

Nota annal. edit.

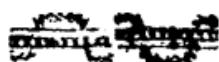

ad Timotheum, & Titum comprehensa, ac serio perpendite, veri doctoris esse, vita omnino proba docere religionem, & virtutem, ne ea phaleratis quidem orationibus commendata algeat. Quam vere dixit Paullus, etiam speciem mali devitandam esse, ne malum exemplo tuo probes. Non equidem respicienda esse opera doctorum, sed doctrinam, aimus. Sed hæc de Pharisæis afferunt divina oracula. Quis vero his, quippe quibus Dominus noster Matth. XXIII. sententiam dixit, adnumerari malit? Itaque temperantia, sobrietate, æquitate, concordia domestica, castitate, in loquendo prudentia, humanitate, affabilitate, parsimonia ac frugalitate, verbo continuo christianarum virtutum studio, auditores nostros ædificabimus certissime, & ad salutem æternam per Christum partam obtinendam, ex omnium sententia, præparabimus.

Sæpenumero proculdubio cordatissimorum virorum audivistis aut legistis querelas, quod et si ipsi maxima virium contentione officio funguntur, non tamen in cœtu, cui præsunt, fructus videant optatos, homines nihilo meliores fieri, manere, qui erant, contentiosos, ebriosos, periurios &c. Fratres Iuvavissimi, doctrina Evangelii semini est similis. Cur vero se-
men

men non germinat, cur non fructum fert? Evidem, si vel parum semines, vel non id, quod seminandum fuisset, vel multum profundas seminis, ut unum præ alio germinare nequeat, vel non recto tempore, hordeum ex. gr. autumno, triticum vere, vel terram non subigas, riteque præpares; an messis, qualem peroptas, sequetur? Age, recogitate hæc. Enimvero si saluberimas quasque tradideritis doctrinas, non tamen tempori, loco, & hominibus, quibus consiliarii ac præceptores dati estis, accommodate, non ea methodo, quæ animum penetrat, terminis populo ignotis, phrasibus pulchre quidem sonantibus, sed apud populum nihil significantibus, terminis doctis, metaphoris orientalibus, quæ pompam orationi inducunt, & populum ad momentum in stuporem agunt, at audita pereunt, hebraismis, qui colore dictionum biblicarum tinguuntur, vere tamen ad orientem, non ad occidentem spectant: quis hinc usus, ubi rem penitaveritis curatus, apud populum iure exspectari potest?

Sed video, me iam limites epistolæ excedere. Recordor vero, scriptum hac in materia A. MDCCXC. præmio coronatum in lucem produisse. Igitur manum de tabula. Ceterum Vos, Vestros cœtus,

necessariosque Vestros, hoc quem felici-
bus auspiciis exorsi sumus anno, - imo con-
tinuis temporibus, quam optime valere
ex animo precor. Dabam Schemnicii, die
XVII. Januarii A. MDCCXCIV.

IV.

Beneficium iuentuti literarum stu-
diosæ præstitum.

(*Ex literis XIV. Apr. A. MDCCXCV.
Debrecino scriptis.*)

Animum vere munificum erga patriam
iuventutem literarum studiis deditam
testatus est, vir omni encomio maior,
Emericus Halász, Comitatus Pestani civis,
qui anno superiori MDCCXCIII. quatuor
millia Rhenensium florenorum, illustri
Collegio Helv. Conf. Debrecinensi, die
sancto equiti Georgio sacra numeratam,
dono eo fine obtulit, ut fœnore summæ
huius, nonnullis pauperioribus iuvenibus,
qui tamen bonarum artium studio ac vitæ
integritate reliquos antecellerent, annis
subveniatur singulis. Voluntati ac deside-
rio singularis huius evergetæ satisfacere

cu.

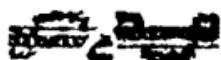
cupiens, venerabile Consistorium Debrecinense, non modo pecuniam hanc grata mente oblatam extemplo tute elocavit, verum etiam quatuor adolescentes præclaros, in hoc Collegio studiis operam ingenue navantes, iam denominatos, primo novi beneficii huius fœnore ornare constituit; atque adeo eadem erit, quæ Kueessiani, eximii benefacti huius administratio.

V.

Gratus in Regem & rempublicam animus.

(*Ex literis X. Apr. A. MDCCXCV. ex Szathmariensi Comitatu exaratis.*)

Quantum vel unus ab oratore sacro opportune, ac ut par est, dictus sermo perfice valeat; exemplo Adm. Rev. Viri, Samuelis Gál, Endrédiensis cœtus Helv. Conf. præconis longe dignissimi, testabimur. Is cum a Summe Venerab. Superattendente Debrecinensi relatum accepisset, eam esse Cæsarlis, ab Regis o-

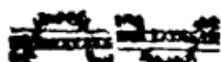

ptimi mentem , ut præconum etiam opera , iuvenes virique ad arma contra hostem perniciosissimum sumenda extimulenter , ita has officii sui partes explevit , ut eum ex ædibus sacris consumato sermone egredientem , extemplo XIV. iuvenes corpore & viribus præstantes sequuti fuerint , qui consilio doctoris sui & nutu indulgentissimi terræ Principis nomen militiæ dederunt , iamque etiam legioni pedestri De Vinsiano adscripti sunt . Parentes , Principis non minus , ac patriæ studiosissimi , filios in spem reipublicæ natos ad obsequium Regi , & militari magistrati præstandum , remque bene strenueque gerandam , ipsi etiam magis , gestu & sermonibus inflamarunt , ac optimis quibusvis votis prosequuti sunt . Hæc , & quamplurima alia huius argumenti exempla docent , quam bene Regi ac reipublicæ hac quoque in re sacri verbi divini præcones auxiliari possint ; imo nec dubium est , quin omnes ac singuli sacerorum cuiuscunque religiose societatis administrí , negotium hoc , a summo magistratu sibi etiam atque etiam commendatum , omni fide , dexteritate , ac zelo iam re ipsa obiverint .

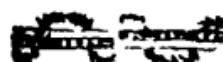
VI.

**Magistratus inclyti Comitatus Zoliens-
sis impensis valetudinis populi cu-
ra ac sollicitudo.**

Curam valetudinis præcipuis uniuscuiusque hominis officiis merito adnumerari, quis non pervideat? quem æque lateat, eos bene mereri de republica, & sincerum in cives amorem præceteris testari, qui populo, aut a medicorum hospitiis paulo remotiori, aut destruncta iam valetudine, atque adeo præpostere opem medicorum imploranti, aut a melioribus medicorum consiliis prorsus alieno, propria vero ac malesana medendi ratione persæpe infelici, sapienter consultum eunt? Hoc officio hominis bonique civis laudabiliter defunctus est, magistratus inclyti Comitatus Zoliensis, quippe qui sexcentis infelicibus exemplis de eo certior redditus, perversam apud universam fere provinciæ huius plebem, meliorum diaeteticæ præceptorum prorsus insciam, curandæ veletudinis obtinere rationem, quæ quidem aut prodest nihil, aut exitium hominibus plerumque adfert, nutu excelsi Senatus Regii Budensis, Faustianæ cateche-

feos sanitatis, opera adm. reverendi viri,
Georgii *Ribay*, Czinkotensis A. C. Eccle-
siæ verbi divini Ministri in linguam slavi-
cam, dialecto plebi maxime communi,
translatæ, ducentena exempla, pretio
quinquaginta & duorum Rhenensium flo-
renorum & quadraginta cruciferorum, ad-
ferri iussit, iamque etiam universis oppi-
dis pagisque totius provinciæ, cui felici-
ter præest, gratis, ac eo fine distribuit,
ut opusculum hoc, diebus, quibus tan-
tisper populo a laboribus vacat, utriusque
sexus hominibus, commodo loco congrega-
tis a notariis aut ludimagistris prælega-
tur, & consilia sana eo comprehensa,
maiorem in modum plebi commendentur.
Hæc valetudinis civium cura singularis,
ac sollicitudo palam declarata, ac reipu-
blicæ multum profutura, sempitertam
gratamque meruit memoriam.

APPENDIX.

I.

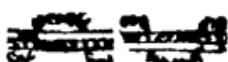
Vindiciæ loci, *Judic. VI. v. 37 — 40* contra novam editoris libri hymnorum Tranoscii typis Tumlerianis vulgati, explicationem.

Ex literis, die XXVI. Aug. A. MDCC-XCIV. ex Com. Kishontensi ad nos datis.

Prodiit A. MDCCLXXXVIII. Neofolii, libri hymnorum Tranoscii editio nova, in qua editori placuit, subiicere textui quasdam sub asteriscis variantes lectiones, & verborum minus usitatorum explanationes, quæ utrum undique veritati consentaneæ sint, nec ne, disquiri potest.

Missis ceteris, solum unam explanationem examinare non abs re fuerit, quæ nobis forte occurrit, videlicet hymno: *Завите г фрітфу Панненштý*, ubi versu sexto legitur: *Гедеона руно сущé*. Hanc vocem, ruuno, explicans, scribit editor in nota: *Кніз. Саудс. т 6. в. 37—40: скрзя руно, rozumj se сущá трама, neb scno. Qua quidem observatione sua palam declaravit editor, se loco citato, non vellus, sed fœnum reperisse. Quod num vere statuere possit, videamus.*

Quis

Quis est, quem lateat, vocem bohemicam, rāuno, lanam sectam detonsamque denotare? Cui tamen res dubia est, vid. instar omnium, Adami Weleſlavini sylvain quadrilinguem, sub voce, rāuno. Ita etiam tritum est proverbium Slavorum: *Zlā gest roowce, která ſwe rāuno nevnese.*

Si porro locus Judic. VI. §. 37 — 40 in lingua originali hebræa legatur: facili negotio patebit, ne minimum fœni vestigium, vel in verbis, vel in factis Gideonis, vel in narratione S. scriptoris, reperiri, sed vellus intelligetur illico, posteaquam verba intellecta fuerint. Videlicet §. 37 erexit Gideon *eth-ghisath hat-semer* i. e. abscissionem lanæ. Itaque vox, *ghisah*, in genere notat, quod abscissum est, à radice, *ghusas*. Ut vero species quoque determinetur, quid & qualis substantiæ fuerit id abscissum, additur vox, *tsemer*, lana. Talis autem abscissa lana, latinis, vellus, slavis, rāuno, dicitur. In sequentibus veribus specifica determinatio, & vox, *tsemer*, non additur, quia ex versu 37 suppleri potest, ac debet.

Præterea versiones, tam LXX viralis, quam & vulgata latina, etiam Lutherus, constanter vellus vertunt. LXX: *ton pokon tu exiu*; Vulgata: *ponam hoc vellus lanæ*; Lutherus: *So will ich ein Fell mit der Wolle legen*: Bohe-mus: *úy gá pətožj n rāuno toto*. Cum itaque, tum originalis textus, tum & versiones addant vocem *lanæ*: pervidere nequimus, quomodo hæc in fœnum transmutari potuerit? Ceterum suspicari potest, editorem in errorem inductum esse vocula, *ghes*, quæ in aliquibus locis, ubi absolute, sine determinatione ponitur, de fœno sumitur. Sic Psalmo LXXII. §. 6. plerique interpres fœnum vertunt, inter quos &

Mar.

Martinus *Geierus*, qui tamen locum nostrum vindicat de vellere, dum scribit in Commentario in Psalmos, Ps. LXXII. ¶. 6: *Foemini-
num, ghisah, vellus denotat, tantumque oc-
currit in historia Gideonis, Jud. VI. ¶. 37.*
Lutherus tamen & Ps. LXXII. ¶. 6 de vellere vertit: *Er wird herabfahren, wie der Regen auf das Fell.*

Denique observamus & id, Judic VIII. ¶. 27 narrari, Gideonem in memoriam miraculi cum vellere facti, erexit simulacrum aureum, quod expresse, *Ephod* i. e. amiculum nominatur, & apprime id fieri potuit, si pellis ovina, auro expresa fuit. Hoc simulacrum idolatriæ occasionem præbuit, ac forsan hoc est vellus illud, quo hereos græcos potitos esse, historia fabulatur.

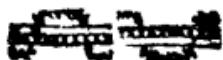
II.

Eruditæ quæstiones.

Rogatu attonimi laborum nostrorum socii
ex lectoribus nostris querimus

1, num exstet, & haberi possit, aut interie-
rit, oratio Stanislai Gosznoviczeri de Ecclesia
adficta, A. 1566 in confessu fratrum Thuroci-
ensium habita?

2, num typis unquam prodierit, & prostet
serino funebris occasione exequiarum Illustrissi-
mi, Domini, Stephani Petroczy; per Jaeo-
bum Mokoschini, cœtus Neczpallenſis V. D.
M.

M. A. 1712 pro concione dictus? Huius exemplar MS. possidemus.

Quo magis nobis incrementa bonarum literarum curæ cordique sunt: eo magis vires doctos, quibus hac de re quidpiam certioris constat, oramus rogamusque, ut vel duobus tribusve verbis, ad quæstiones hic loci propositas nobis quamprimum respondere velint.

III.

Libri venales.

Vir adm. rev. *Joannes Podhradszky*, cœtus Szeniensis in Comitatu Nitrienti V. D. M. exponit

1. Jesu Christi Domini nostri Nov. Test. sive novum fœdus, cuius Græco contextui respondent interpretationes duæ, altera vetus, altera *Theodori Bezæ*. Eisdem Theod. Bezæ annotationes, in quibus ratione interpretationis volum redditæ, additur synoplis doctrinæ in Evangelica Historia & epistolis Apostolicis comprehensa, & ipse quoque contextus, quasi brevi commentario explicatur. 1598. in fol. (2 fl.)

2. *Biblia sacra*, ex *Sebastiani Castelionis* postrema recognitione, cum annotationibus eiusdem & historiæ supplemento ab Esdra ad Machabeos, inde usque ad Christum, ex *Josepho. Basileæ*. 1573. in fol. (1 fl. 30 kr.)

3. *Biblia sacra vulgatae editionis Sixti V. pontificis maximi iussu recognita & Clementis VIII.*

VIII. auctoritate edita. Coloniae Agripinae, 1679. Cum privilegio S. Cæs. Majestatis. 8. (40 kr.)

4. Eusebia Pamphila Historia cœrœmij. It. Historia Cœrœmij Cassiodora nazwana Tripartita. 1594. fol. (4 fl. 30 kr.)

5. Flavii Josephi antiquitatum Judaicarum libri XX. Item Flavii Josephi vita per ipsum conscripta. It. de bello Judaico libri VII. contra Apionem libri II. It. de Maccabæis 8. (1 fl.)

6. Joannis Buxtorfii lexicon hebraicum & chaldaicum. Basileæ. 1689. 8. (30 kr.)

7. D. Jo. Sal. Semler's neue Untersuchung über Apocalypsin. Halle. 1776. 8. (36 kr.)

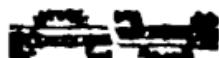
8. Eiusd. Paraphrasis evangelii Joannis cum notis & Cantabrigiensis codicis latino textu. Halæ, 1771. Pars I. & II. 8. (1 fl. 40 kr.)

9. Eiusd. Paraphrasis in epistolam I Petri. Halæ. 1783. It. in epist. II. Petri & epist. Judæ. Halæ 1784. (1 fl.)

10. Eiusd. Paraphrasis epistolæ Jacobi. 1781. (30 kr.)

Præterea prostant apud præstantissimum virum, Georgium Goldberger, scholæ Radvanensis rectorem digniss. venales:

1. Navčenj krátké, kterakdy se mělo dobré mluviti Český a psáti, sepsáné neywice pro ty, kteříž stvissi Pastorálnj Teologii w gazyku Českém, aneb y sturečně týmž gazykem avrad pastyrský konagi, od Gzilgjho Chládka, R. P. na Strahově, Pastoral. Teol. na wysoké ſtole Pražské Čys. Král. Prof. tež y dotčené ſto,

Skoly bývalého Rektora. W Praze, 1795.
(35 Fr.)

2. Pěkné vypsaní života dobrého a rozsazného sedláka Wendelina. Kniha k čtení pro sedlský lid, od jednoho Farače v Němčině vydana, a od jednoho Kaplana v Češtinu přeložená. W Praze, 1792. (25 Fr.)

3. Čarodějnici Měgera. Uneb okažlený zámek Pána z Gednorožce. Pěkná a velmi kratochvílna Štěstí, při kteréž žádný nevsně. Kraméryusovým nákladem. W Praze, 1795. (18 Fr.)

4. Kniha o maudrému a křesťanském výchovávání dětí k vžitku vlasti své milé vberšté sepsaná od Danyele Lehocky. W Presspürku, 1786. (20 Fr.)

V.

Supplementa.

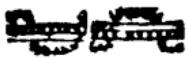
1. Ex literis adm. rev. viri, Ladislai Bartholomaeides, Ochtinenlis, Ochtina, die V. Jul. MDCCXCIV. exaratis: *Primo huius anni annalium ecclesiastico-scholaisticorum voluuisse, scribit landatus vir, exponuntur mortes virorum ecclesiasticorum. In his etiam Patris mei, Daniellis Bartholomaeides, mentio facta, non tamen sine errore. Quia vero scriptum hoc periodicum olim documentum historie ecclesiastice & literariae est futurum: enitendum est, ut omnes, quoad eius fieri potest, navi emendentur. Quar*

*re te humanissime oro, ut adnexam hic Patris
mei brevem biographiam cum iis, qui Institu-
to huic præsunt communicare velis.,,*

Ad pag. 7. Tom. I. Anni MDCCXCIV. Daniel *Bartolomæides* natus est Klenocii in Comitatu Kis-Hontensi, A. MDCCXXVIII. patre reverendo viro, Joanne Bartolomæides primum Felsö - Pokaragyini, post Klenocii verbi divini Ministro, & per multos annos contubernii Seniore; matre Sufanna *Turdelyi*, reverendi viri, Samuelis *Turdelyi*, Sziraghensis sacri præconis filia. Excepit patrem suum in officio A. MDCCLIII. proinde ætatis sue anno XXV. Exactis apud Klenocienses annis XVII. rude donatus est, ac dein per sesqui annum privatus vixit. Anno MDCCLXXII. exeunte transivit Kraszkoviam, ibidemque VII. Martii A. MDCCXCIII. diem obiit supremum. Avus eius, Jonas *Bartolomæides* primum Köviensis apud Gömörienses facrorum Minister fuit, at nonnisi per triennium: anno videlicet MDC-LXXXIII. d. IV. Julii ordines suscepit, manitque Kövinii usque ad annum MDCLXXXVI. quo Klenocium translocatus est. Mortuus est A. MDCCXIX.

2. Ad pag. 69. Rima-Brezovia distincta est a Czeh-Brezovia. Hic posterior locus*, situs est in Comitatu Neogradieni, Slavisque České Brezovo, audit; prior ad Kis-Hontensem spectat provinciam, diciturque Slavis aut simpliciter, Brezovo, aut Ryma Brezovo.

3 Ad pag. 70. Andreas *Jaszik*, iam A. M-DCCXXXIX. Dersenium, in Comitatum Nagy-Hontensem, Kraszkovia transiit. Nunc scholæ Kraszkoviensi præst, Andreas *Bubenka*.

4. Ad pag. 71. loco Pürgö, scribenda fuisse
familia Gürgey, familiis vero nominatis
addendæ sunt plures utpote, Kendiana, Nol-
teniana, Rutheniana, &c.

5. Ad. p. 148. alterius cursus Tom. II. Ex
literis d. XX. Apr. A. MDCCXCV. Eperie-
fino missis: „ *Nescio cuius culpa error irre-
pere potuerit in annal. cursus alterius libel-
lum alterum, ubi venerabile contubernium Sa-
rossiense, gymnasio nostro, LXXIII. Rh. flo-
rensis gratificatum esse dicitur, quos venera-
bilis Senioratus Submontanus obtulit.. Cete-
rum a Sárossiensibus promissas symbolas pra-
stolamur. ,,* ”

V.

Libri novi in lucem editi.

1. Pestini ap. F. Patzko: Fédon, vagy a
Lélek halhatatlanságáról három beszélgetések.
Irta Német nyelven Mendelsohn, Magyarra-
fordítatott egy Hazafi által. 1793. 8. p. 292.
(45 xr.)

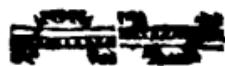
2. Comaromii, ap. Th. A Marmaroissi: U-
rania. Első Esztendő I. Kötöt. 8 A' béveze-
téstenkívül, 285. old. Rézre mettett Táb-
lákkal II. Kötet.

3 Pragæ, ap. F. Gerzabek: Grundsätze der
Böhmischen Grammatik. Herausgegeben von
Franz Martin Pelzel, k. k. öffentlichen Profes-
sor, Mitgliede der k. Böhmisichen Gesellschaft
der

der Wissenschaften, und der k. gelehrten Gesellschaft zu Frankfurt an der Oder. 1795.
pag. 310. (I fl.)

4. Ib. ap. Ioh. Beránek : Stoletý Kalendář na způsob Kryštofa z Helwiku. Na památku a k výzvěkům vlastenců svých sepsaný, od mistra Antonjna Strnada, na vysokém Pražském včenj Šrezdáře Královského, Náchodského hauſeda, a měſtěnina Pražského. 1793. p. 164. 8.

5. Brunæ, ap. I. G. Traſlerum : Písmo Šváteho Nového Zákonu pro lid obecný vysvětlené od Kněze Františka Polláška, bývalého včitele Písma Šváteho na vysokých Školách Školomarcfých. Rozdělenj První. 1791. 8. mai. p. 396. Rozdělenj druhé. 8. mai. 1792. pag. 370.

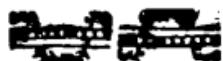

IV.

Venerab. Contubernium Neogradiense
ab eius incunabulis ad nostra usque
tempora, delineavit, *Michaël Petian,*
sacrorum evang. Minister.

§. I.

Viri adm. reverendi, *Andræ Plachy*, cœtus
ev S. Martini apud Thurocienses præco-
nis solertissimi, qui nomina verbi divini ministro-
rum provinciæ ecclesiastice Thurociensis, singu-
lari diligentia e monumentis antiquitatis eruta,
tradidit posteris, (*vid. Ann. eccl. sch. alt. curs.
tom. I. p. 145—157.*) præclarum imitatus exem-
plum, nonnulla de evangelicis priorum tempo-
rum nostræque ætatis Neogradiensium cœtibus
edisseram. Rem equidem difficilem adgredior.
Etenim adversaria provinciæ huius ecclesiastice,
(protocolon fraternitatis vocant,) quæ historiæ
A. 1524—1620 plus lucis affudissent, dudum
interierunt. Liber hic a *Joanne Rotaride*,
tum apud Alfö-Esztergalienses verbi divini in-
terprete, ac diceceos huius presbytero conser-
vabatur. Verum A. 1663 cum Alfö-Eszterga-
linum usque rumor petcrebusillet, Tureas Tar-
tarosque Szétsénium, locaque circumiacentia
depopulari, *Rotarides* saluti suæ ac necessario-
rum suorum prospicere cupiens, in densas qui-
dem Borosznokienes sylvas se recepit, atque
in iis diu abditus latuit: at cum hostes spe
maioris prædæ lactati, abstrusissimas sylvaram
mon-

montiumque latebras penetrarent; ulteriori fuga, missis omnibus reculis, vix vitam salvare potuit. Rerum itaque omnium, atque adeo adversariorum etiam iacturam fecit. Ceteri cœtus adversis temporum vicissitudinibus non minus obnoxii, alba sua (matricas vulgo dicimus,) æque ab interitu vindicare non sustinuerunt. *Martino Huditio* aliisque consistorii Neogradiensis scribis, quorum historiæ ecclesiasticæ studium alio tempore uberior exponemus, debemus plurimum; neque tamen hi ad illustrandam superiorum temporum historiam sufficiunt.

§. 2.

Inspectores ecclesiarum.

Etsi probe non constat, qui rei sacræ Evangelicorum in Comitatu Neogradieusi ab A. 154. moderati sint: vero tamen simile esse videtur, ex illustribus Balassiorum, Forgatsiorum & Nyariorum stirpibus nonnullos sacræ huic reipublicæ præfuisse. *Martinus Huditus*, aliquæ commemorant

1, *Sigismundum L. B. Balassa, de Balassa-Gyarmath*, qui ab A. 1594. seculo propemodum dimidio auspiciis suis ecclesiæ Neogradientes rexisse fertur. Conciliis certe provincialibus, (congregationes vocant contuberniales) die 6 Martii, & 26. Maii. Dobrotsæ, A. 1620 & d. 2. Dec. A. 1621 imo & aliis sex circa hoc tempus celebratis, ipse summus rerum provincialium arbiter interfuit. Nominant præterea laudati scriptores

2. *Andream L.B. Balassa de Balassa-Gyarmath*, qui d. 6. Febr. A. 1644 munus dicæcesani Inspectoris auspicatus, conventum Alfó-Esztergaliensem d. 31 Jan. 1645, in quo *Drasdio* munus Senioris delatum est, & Alfó-Sztregoviensem d. 4 Junii 1655 in quo Joannes *Fidicinis* eundem dignitatis gradum obtinuit, dirigebat.

3. *Ladislaus L. B. Balassa de Balassa-Gyarmath*, concilio Leitensi d. 24 Maii 1656 moderatus est. Eius ætate anno quippe 1657. max. rev. vir, *David Lani*, Superintendens, atque ecclesiæ Brizno-Banyensis præco, cœtus visitabat Neogradienses.

4. *Petrus Battik de Kalonda*, ab a. 1669. Huius ætate Balthasar *Nidetius*, Alfó-Sztregoviensis, Michaël *Gotsch*, Kálmoviensis, Daniel *Mazsarius*, Tainassiensis, Nicalaus *Leporini*, Poltariensis, Joannes *Timkovicz*, Leitensis, & Andreas *Turoczi*, Filekiensis sacrorum Evangelicorum ministri, iniuria temporis ad tristitia Neapolitanas acti sunt.

5. *Stephanus Bezegh*, Comitatus Neogradiensis Procomes, & ab a. 1683 ecclesiarum eiusdem provinciæ Inspector supremus.

6. *Joannes Dobai*, Comitatus Neograd. Procomes, ab a. 1680 cœtibus præfuit.

7. *Franciscus Bulyovszky*, ab a. 1688. In comitiis Soproniensibus a. 1681 rem Evangelicorum curabat.

8. *Daniel Bulyovszky*, ab a. 1694. Cum Joanne *Szedleczky*, & N. *Motsáry*, Synodo Rosenbergenfi a. 1707 interfuit.

9. *Ladislaus Dobai*, ab a. 1720.

10. *Joannes Schreter de Szanda* & in Surány, ab a. 1731. In conventu Alfó-Sztregovienfi die 4 Apr. 1731 celebrato, Paulum *Al-*
daf-

dassium, Hoitsii Senioris generum labe heterodoxie infectum dignitate sacrorum ministri exuit. Curas ecclesiarum inter Petruim de Reva & Trebosztó divisit.

11. *Gabriel Tsemicrky de Tsemicze*, ab a 1744. ad scitis in societatem *Paulo Pronay de Toth - Prona & Blatnicza* Seniori, & post iuniori, sacram gubernavit rem publicam.

12. *Paulus Pronay, de Toth - Prona & Blatnicza*, augustissimo Romanorum imperatori ac regi Hungariae a consiliis, & aulæ regiae familiaris, ad hoc usque tempus summa cum laude ecclesiæ evangelicæ moderatur.

§. 3.

Presbyteri, sive Seniores.

Cum *Huditio* & aliis, horum nomina ab oblivione vindicamus :

1. *Andreas Merempslai*, cœtus Dobrotsensis V. D. M. ab a. 1615, unde viginti annis Senior.

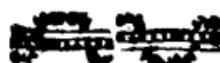
2. *Martinus Firag*, primum apud Divinenses, dein vero Szennenfes oraculorum divinorum interpres, ab a. 168 Senior.

3. *Jacobus Drasdius*, cœtus Lessensis V. D. M; ab a. 1645 d. 31. Jan. Senior.

4. *Joannes Fidicinis*, Alfó - Sztregoviensium V. D. M; ab a. 1655 d 14. Jun. Senior.

5. *Joannes Rotarides*, ecclesiæ Alfó - Esztergalienfis præco, ab a. 1662 a. 16 Febr. Senior.

6. *Joannes Quæstoris*, Poltariensium V. D. M; ab a. 1665 d. 4 Mart. Senior.

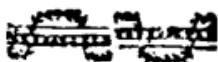

7. *Joannes Kaurimszky*, Gyetnenium in Comitatu Zoliensi, post Abeloviensium ac deinde Turopoljenium V. D. M; ab a. 169. 31 Jan. Senior.
8. *Georgius Marcelli*, cœtus Tamassiensis V. D. M; ab a. 1683 d. 9. Jun. Senior.
9. *Simon Zimani*, ecclesiæ Turopoljenensis V. D. M; ab a. 1685 d. 6. Maii Senior.
10. *Andreas Josephi*, Alfo-Esztergaliensis V. D. M; ab a. 1719 d. 15 Jul. Senior.
11. *Joannes Hoitsius*, Alfö-Sztregoviensis V. D. M; ab a. 1721 d. 27 Nov. Senior.
12. *Joannes Lovtsáni*, Leßtenensis V. D. M; ab a. 1744 d. 24. Nov. Senior.
13. *Daniel Glosius*, Szirakienensis V. D. M; ab a. 1749 d. 16 Jul. Senior.
14. *Joannes Stranyarszky*, Alfö-Sztregoviensis V. D. M; ab a. 1753 d. 2.. Maii senior.
15. *Jacobus Nicolaides*, Kalnoviensis V. D. M; ab a. 1757 d. 6. Jul. Senior.
16. *Joannes Martini*, Tamassiensis V. D. M; ab a. 1786. d. 1. Apr. Senior.
17. *Martinus Gerengai*, Leßtenensis V. D. M; ab 1776 d. 13 Aug. Senior.
18. *Samuel Kelich*, Bankensis V. D. M; ab a. 1784, d. 15 Nov. surrogatus Senior.
19. *Alexander Farkas*, Kálnoviensis V. D. M; ab a. 1786 d. 15. Jun. Senior.
20. *Petrus Glosius*, Guttenensis V. D. M; a. 19. Maii a. 1796 Senior.
-

S. 4.

Profeniiores.

1. *Christoph. Arvini*, V. D. M. Abeloviensis, a d. 26 Maii 162. Profenior. Nomina quorum-piam, qui hunc sequuti sunt, nos latent.
2. *Jacobus Drajdius*, Lessiensis 1643.
3. *Joh. Mollerus*, Uhorszkenensis, a d. 31 Jan. 1645.
4. *Jonas Quæstoris*, Poltariensis, a d. 4 Jun. 1655.
5. *Joh. Kaurimszky*, Turopolyensis a d. 4 Mart. 1665.
6. *Elias Láni*, Abeloviensis, a d. 31 Jan. 1669.
7. *Samuel Sincelli*, Nagy Libertsenensis, d. 29 Jun. 1683.
8. *Sam. Apostoli*, Mafkfalvensis, a d. 16. Maii 1685. Huius succellores nonnullos ignoramus.
9. *Joannes Hoitsius*, Alfö - Sztregoviensis, a d. 15 Jul. 1719.
10. *Joh. Glosius*, Kalnoviensis, a d. 27 Nov. 1720.
11. *Sam. Martini*, Turopolyensis, a d. 4 Apr. 1731.
12. *Joannes Sztranyarszky*, Alfö - Sztregovientis, d. 16 Jul. 1749.
13. *Jacob. Nicolaides*, Kálnoviensis, d. 22 Maii 1755.
14. *Andr. Eger*, Nagy - Körtösiensis, d. 6 Jul. 1770.
15. *Joh. Csernyánszky*, Alfö - Sztregovien-sis, d. 19 Jun. 1774.
16. *Martinus Gerengai*, Lessiensis, d. 4. Febr. 1764.

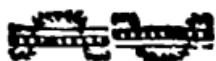

17. *Joh. Rosziar*, Kis-Zellöensis, d. 15 Jun.
 1776.
18. *Samuel Kelisch*, Bankensis, d. 15 Jun. 1786.
19. *Petrus Glosius*, Guttenensis, d. 21 Sept.
 1786.
20. *Andreas Schwandtner*, Loffontzienensis, a
 d. 19. Maii 1796.

§. 5.

Scribæ seu Notarii.

1. *Martinus Huditius*, V. D. M. Szent-Pé-
 teriensis d. 3 . Jan. 1645.
2. *Jonas Quæstoris*, Poltariensis , 1650.
3. *Joh. Rotarides* , Alfó - Esztergaliensis d.
 4 Jun. 1655.
4. *Michaël Gots* , Kálnoviensis , d. 16 Febr.
 1662.
5. *Sam. Nicletius* , Nagy - Körtösiensis , d. 4
 Mart. 1665.
6. *Nic. Leporini*, Poltariensis, d. 31 Jan. 1669.
7. *Joh. Sincelli* , Nagy - Libertsenis , d. 16
 Maii 1685. Nonnullorum , qui hunc exce-
 runt, nomina, nobis haud constant.
8. *Joh. Lovtsani* , Tamassiensis , d. 15. Jul.
 1719.
9. *Andreas Labát* , Alfó - Esztergaliensis d.
 4 April. 1731.
10. *Gabriel Ballaffovicz* , Szügyensis, d. 16.
 Jul. 1749.
11. *Paulus Kurzmáni* , Lonyo - Banyensis, d.
 22 Maij 1755.
12. *Joannes Martini*, Tamassiensis, d. 19. Jun.
 1764.

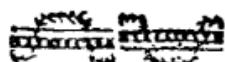

13. *Mich. Krizsani*, Maskfalvensis, d. 25 Apr. 1768.
14. *Adamus Sztruhár*, Szügyensis, d. 13 Aug. 1776.
15. *Joannes Michalitska*, Tamassiensis, d. 19 Jun. 1764.
16. *Petrus Glosius*, Guttenensis, d. 16 Jun. 1786.
17. *Joh. Geduli*, Tamassiensis, d. 6. Dec. 1792.

§. 6.

Oratores.

1. *Tobias Briciades*, verbi divini præco Lessensis, d. 26 Maii 1620. Post desunt nonnulli.
2. *Jonas Quæstoris*, Poltáriensis, d. 13 Jan. 1645.
3. *Georg. Házik*, Nagy-Libertsensis, d. 16 Febr. 1662.
4. *Joh. Stephanides*, Maskfalvensis, d. 31 Jan. 1669.
5. *Ezaias Kaurimszky*, Alfó-Sztregovientis, d. 16 Maii 1685.
6. *Sam. Martini*, Lessensis, d. 15. Jul. 1719.
7. *Andr. Hagara*, Lonyo-Banyensis, d. 27 Nov. 1721.
8. *Martinus Vandijk*, Tamassiensis, d. 4 Apr. 1731.
9. *Paulus Kurzmáni*, Lonyo-Banyensis, d. 16 Jul. 1749.
10. *Joannes Martini*, Tamassiensis, d. 22 Maii 1755.
11. *Joh. Hajnal*, Szent-Péteriensis, d. 15 Apr. 1768.

12. *Joh. Kolbáni*, Ozdinensis, d. 13. Aug.
1776.
13. *Daniel Stranyarszky*, Uhorszkiensis, d.
23 Apr. 1778.
14. *Andreas Schwandtner*, Loffontziensis,
d. 17. Maii, 1791.

§. 7.

Præfecti ærario, sive Fiscales.

1. *Dan. Mazzarius*, verbi divini minister
Tamassienensis, d. 4 Maii 1665.
2. *Joh. Timkovits*, Lessiensis, d. 31 Jan. 1669.
3. *Paul. Figura Trsztyenszky*, Szent-Péte-
riensis, d. 27 Nov. 1721.
4. *Andr. Eger*, Polichnenensis primum, dein
Nagy-Körtösiensis, d. 4 Apr. 1731.
5. *Joh. Figura Trsztyenszky*, Szent-Péte-
riensis, d. 16 Jul. 1749.
6. *Joh. Hrebenda*, Nagy-Libertsenensis, d.
22 Maii 1755.
7. *Andreas Sztruhár*, Szügyensis, d. 25
Apr. 1768.
8. *Joh. Michalitska*, Nagy-Körtösiensis, d.
13 Aug. 1776.
9. *Matthias Severini*, Kis-Zellőensis, d. 15
Jun. 1786.

§. 8.

Proscribæ; f. Vice-Notarii.

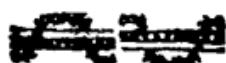
1. *Samuel Nicletius*, Nagy-Körtösiens V.
D. M; d. 16 Febr. 1662.

2. *Joan. Lani*, Uhorszkiensis, d. 4 Marti
1665.
3. *Andr. Valentini*, Kis-Zellöensis, d. 27
Nov. 1721.
4. *Joh. Stranyavszky*, Alfó-Sztregoviensis,
d. 4 Apr. 1731.
5. *Michaël Coroni*, Kis-Zellöensis, d. 16
Jul. 1749.
6. *Martinus Gerengai*, Legéndensis 1750.
7. *Mich. Krizsáni*, Mailkoviensis, d. 22
Maii 1755.
8. *Paul. Fabri*, Alfó-Sztregoviensis, d. 15
Apr. 1768.
9. *Petrus Glosius*, Dobrotsensis, d. 10 Jan.
1769.
10. *Daniel Mixadt*, Lonyo-Bányensis, d.
15 Apr. 1768.
11. *Joh. Lucæ*, Suranyensis, & *Joannes
Geduli*, Tamassiensis, d. 17. Maii 1791.

§. 9.

Decani, s. rei literariæ Præfecti.

1. *Christoph Lepéni*, verbi divini minister
Alfo-Esztergaliensis, d. 4. Apr. 1631.
2. *Mich. Lazarides*, Abeloviensis 1640.
3. *Jac. Nigrini*, Poltariensis 1645.
4. *Andr. Nigrini*, Tamassiensis 1648.
5. *Martinus Huditius*, Szent-Péteriensis, d.
4 Jun. 1655.
6. *Mich. Gots*, Kálnoviensis, d. 4 Mart.
1665.
7. *Joannes Vietoris*, Alfo-Stregoviensis,
d. 29 Jul. 1683.

8. *Andreas Columbi*, Lonyo - Banyensis 1690.
 9. *Joh. Láni*, Uhorszkiensis 1700.
 10. *Andr. Georgiades*, Kálnoviensis, post
 Uhorszkiensis, 1712.
 11. *Joh. Glosius*, Kálnoviensis 1720.
 12. *Joh. Andreades*, Kálnoviensis d. 27.
 Nov. 1721.
-

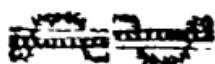
Anno 1731 diœcesis hæc rei literariæ melius
 administrandæ causa, in tres divisa est provincias
 s. tractus, quippe Kéköensem, Gátsensem &
 Trans Ipolanum.

A. Decani tractus Kéköensis.

13. *Gabriel Lauconides*, Felsö Sztregovien-
 sis, d. 4 Apr. 1731.
 14. *Andr. Eger*, Nagy Körtösiensis, d. 16
 Jul. 1749.
 15. *Joh. Trszyenszky*, Szent Péteriensis d.
 6. Jul. 1757.
 16. *Joh. Rosziar*, Kis Zellöensis d. 25. Apr.
 1768.
 17. *Matthias Barányi*, Szent Péteriensis,
 d. 13 Aug. 1776.
 18. *Daniel Makovini*, Nagy Körtösiensis, d.
 15 Jun. 1786.
 19. *Gabriel Nemes*, Turopolyensis, d. 17
 Maii 1791.
 20. *Daniel Labát*, Turopolyensis, d. 19
 Febr. 1694.

B. Tractus Gátsienfis.

21. *Joh. Kuzmáni*, Miskfalvensis, d. 4
 Apr. 1731.

22. Jacob. Nicolaides, Kálnoviensis, d. 16
Jul. 1749.
 23. Steph. Severini, Poltáriensis, d. 22 Maii
1755.
 24. Joh. Kolbáni, Ozdinensis, d. 25 Apr.
1768.
 25. Dan. Sztranyarszky, Uhorszkaiensis, d.
13. Aug. 1776.
 26. Alexand. Farkas, Kálnoviensis, d. 23
Apr. 1778.
 27. Samuel Liptai, Czino-Banyensis, d. 15
Jun. 1786.

C. Tractus Trans Ipolani.

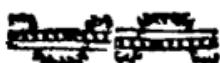
28. Mart. Simkovicz, Szügyensis, d. 4 Apr.
1731.
 29. Sam. Fabri, Bankensis, d. 16 Jul. 1749.
 30. Paul. Szalai, Bodonyensis, d. 22. Maii,
1755.
 31. Joh. Járosi, Guttenensis, d. 6 Jul. 1757.
 32. Sam. Keliisch, Bankensis, d. 13. Aug. 1776.
 33. Frider. Mark, Balassia Gyarmathensis,
d. 15. Jun 1786.
 34. Matthias Zsdansky, Légéndensis, 1788.
 35. Joh. Bilzky Agardensis, d. 26 Mart.
1745.

§. 10.

Sacrorum Ministri.

I. Ecclesiae Ev. Abeloviensis.

1. Christoph. Arvini,	2. Mich. Lazarides,	1638.
1620.	3. Joh. Kaurimszky,	1644.

4. Caspar. Barossovicz,	11. Mart. Fabri, 1725.
164..	12. Mich. Coroni, 1732.
5. Jerem. Schpettkius,	13. Paul. Bantzik, 1741.
1659.	14. Sam. Lauro, 1748.
6. Elias Lani, 1667.	15. Andr. Berdko, 1755.
7. Mart. Rakitka, 1672	16. Bohusl. Mudrony,
8. Joh. Szluchovinus,	1768.
1886.	17. Sam. Blasius, 1772.
9. Sam. Mikoviny, 1697.	18. Gabr. Petian, 1783.
10. Joh. Agner, 1713.	

2. Eccl. Agardensis.

1. Sam. Herrmann, 1703.	3. Joh. Bilfszky, 1785.
2. Joh. Michalides, 1714.	

3. Eccl. Bankensis.

1. Andr. Hrdina, 1701.	4. Sam. Fabri, 1724.
2. Joh. Agner, 1702.	5. Sam. Kelisch, 1761.
3. Andreas Gaulicius, 1705.	6. Stephanus Kolosváry, 1775.

4. Eccl. Lonyo Banyensis.

1. Andr. Alitis, 1620.	10. Joh. Hagara, 1708.
2. Dan. Benedicti, 1633.	11. Joh. Maior, 1717.
3. Matth. Andreæ, 1640.	12. Joh. Hagara, 1720.
4. Dan. Paulini, 1645.	13. Matthias Kolbani,
5. Mart. Cornides, 1652.	1735.
6. Mich. Ursini, 1659.	14. Joh. Gyurtsek alias Georgiades, 1745.
7. Andr. Columbi, 1689.	
8. Christoph. Mazsári- us, 1694.	15. Paul Kuzmáni, 1745.
9. Matthias Deutsch- Schmidt, 1705.	16. Andr. Heréni, 1764.
	17. Dan. Mixadt, 1778.
	18. Matth. Hlivai, 1791.

5. Eccl. Czino Banyensis.

1. Joh. Regis, 1622.	6. Petr. Magulács, 1721.
2. Georgius Butniades, 1630.	7. Matth. Kolbáni, 1723.
3. Andr. Colonitsenus, 1645.	8. Matth. Miadok, 1730.
4. Matthias Blaho, 1693.	9. Martin. Mrákota, 1765.
5. Matthias Tománi, 1694.	10. Sam. Liptai, 1779.

6. Eccl. Beerensis.

1. Jean. Veres, 1662.	6. Joannes Ivanovics, alias Intibi, 1747.
2. Samuel Rotarides, 1670.	7. Matthias Bentsék, 1775.
3. Martin. Bossovényi, 1720.	8. Dan. Makovini, 1784.
4. Andr. Szirmai, 1730.	9. Joh. Hamari, 1785.
5. Joannes Piatsek, alias Neogradi, 1736.	10. Joh. Lucz, 1794.

7. Eccl. Bodonyensis.

1. Steph. Suhaida, 1702.	7. Sam. Chowan, 1757.
2. Matthias Opauszky, 1706.	8. Tobias Medveczky, 1762.
3. Andr. Budt, 1747.	9. Isac. Sztranszky, 1762.
4. Paul. Szalai, 1748.	10. Samuel Trentséni, 1768.
5. Mich. Záborszky, 1750.	11. Steph. Benczúr, 1783.
6. Paul. Szalai, 1752.	

8. Eccl. Tseh Brezoviensis.

1. Joh. Szeuczky, 1783. | 2. Sam. Szlabeczi, 1786.

9. Eccl. Devéniensis.

1. Mart. Firag, 1648.	3. Georgius Bulla, 1638,
2. Georg. Dubovianus, 1621.	per Juditham Bosnyak, post mortem

Emerici Balassa ex ec-
clesia exturbatus est.
Vid. Hist. diplom. Ap-
pend. p. 49.
Roseæ Lehotaæ, Devé-
nyensi cœtui adiunctæ
oratorium, in quo lau-

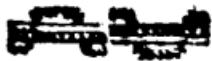
dati præcones sacra
faciebant, Adamus
Forgats circa ann.
1625 ademit. Vid.
Hist. diplom. App.
p. 22.

10. Eccl. Dobrotsensis.

1. And. Merempeschlag ,
1615.	8. Mich. Zimani, 1717.
2. Georg. Nigrini, 1634.	9. Joh. Nicletius, 1724.
3. Georgius Gerussini ,
1638.	10. Sam. Lauro, 1745.
4. Matthias Rotarides ,
1645.	11. Joh. Kolbani, 1748.
5. Andreas Piscatoris ,
1649.	12. Beniam. Plavecz ,
1753.
6. Mart. Rakitka, 1686.	13. Paulus Jezsovicz ,
1756.
7. Jac. Blasius, 1696.	14. Petrus Glosz, 1763.
	15. Sam. Blafius, 1773.
	16. Joh. Mixadt, 1783.

11. Eccl. Alsó Esztergaliensis.

1. Christoph. Lepéni ,
1620.	9. Jerem. Pilarik, 1698.
2. Georg. Domanicze-
nus, 1630.	10. Andr. Josephi, 1705.
3. Ifac. Huttmann, 1640.	11. Sam. Martini, 1721.
4. Mart. Molenda, 1642.	12. Paul. Aldaffi, 1725.
5. Joh. Rotarides, 1648.	13. Andr. Labáth, 1730.
6. Sam. Nicletius, 1668.	14. Andreas Jankovits ,
1759.
7. Andr. Loffkovicz ,
1686.	15. Sam. Budt, 1773.
8. Georg. Schpettkius,
1688.	16. Mieh. Mikitta, 1783.
	17. Dan. Laho, 1787.

12. Eccl. Fülekienfis.

1. Andr. Kassai, 1652.	tanas condemnatus.
2. Isac. Hohlius, 1655.	6. Jacob. Kunovitzius,
3. Georg. Porubfszky, 1657.	1689, quem alii ante
Turoczium, post a. 1669
4. Mart. Francisci, 1663.	ponunt.
5. Andr. Turoczi, 1674.	ad triremes Neapolit.

13. Eccl. Gátsensis.

Fuisse Evangelicis sacras Gatsii ædes, hasque a. 1608 per Comitem, Sigismundum For-gatch, ademtas esse Hist. diplom. App. p. 22. col. 2. testatur. Ceterum cum alba atque adversaria ecclesiarum interierint; nulla præconum nomina in medium affere possumus.

14. Eccl. Balassa Gyarmathensis.

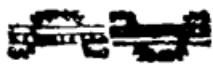
1. Lan. Niger, 1622.	5. Joh. Satellitis, 1693-
2. Joh. Vokun, 1643.	1700.
3. Elias Czabánius, 1656.	6. Joh. Hoitsius, 1706.
4. Andr. Hrdina, 1662.	7. Frid. Mark, 1785.

15. Eccl. Gyengeleghiensis.

1. Mich. Frölich, 1706.	3. Emericus Bajnoci,
2. Georg. Bonis, 1713.	1720.

16. Guttenfis.

1. Matth. Carcius, 1649.	6. Paulus Balassovicz ,
2. Sam. Rotarides, 1654.	1721.
3. Joh. Veres, 1662.	7. Gabriel Balassovicz ,
4. Samuel Hermannus, 1707.	1744.
5. Jer. Pilarik, 1771.	8. Paul. Bantzik, 1748.
	9. Joh. Járosi, 1751.
	10. Petrus Glosius, 1773.

17. Kalnoviensis.

1. Sim. Lessbach, 1622.	10. Joann. Glosius, 1720.
2. Georg Lani, 1638.	11. Joannes Andreades,
3. Ef. Caprini, 1638.	1724.
4. Mich. Gots, 1654.	12. Joannes Mitsinszky,
5. Michael. Balneatoris.	1729.
1688.	13. Joh. Sztránszky,
6. Jer. Pilarik, 1691.	1734
7. Dan. Haller, 1696.	14. Jac. Nicolaides, 1735.
8. Sam. Galecz, 1697.	15. Alex. Farkas, 1768.
9. Andreas Georgiades,	
1711.	

18. Eccl. Kéköiensis.

Illustris Familia Balassiana longo temporis intervallo in hac olim celebri arce, publicum religionis exercitium contrevaverat. In fragmentis tamen historiæ ecclesiasticæ, quæ superfluit, nonnisi Michaëlem Zakaleczium, sacrorum a. 1620 in arce hac ministrum post Turopolyam promotum reperimus. Ab a. 1712. Alföd Esztergalienses verbi divini præcones civibus Keköiensibus facta ministrabant.

19. Eccl. Nagy Kürtöfienensis.

1. Adamus Braxatoris, 1643.	10. Georg. Wallaszkai, 1713.
2. Georg. Házik, 1658.	11. Matthias Mixadt,
3. Sam. Nicletius, 1658.	1719.
4. Joh. Szulovinus, 1668.	12. Joannes Sztránszky,
5. Joh. Doboezi, 1685.	1728.
6. Georg. Házik, 1688.	13. Andr. Eger, 1734.
7. Jac. Gots, 1701.	14. Matthias Augustini
8. Matth. Bajen, 1705.	1763.
9. Matthias Klatsáni, 1711.	15. Joh. Csernyánszky, 1765.

16. Fridericus Coroni ,
1769.	19. Daniel Makovini ,
1785.
17. Joh. Michalitska ,
1776.	20. Stephanus Jan, 1792.
18. Mart. Hamaliár ,
1781.	

22. Eccl. Nagy Lámensis.

1. Paulus Fabiani, 1662.	7. Georg. Kadassí, 1724.
2. Andreas Valentini ,
1695.	8. Joh. Lauro, 1725.
3. Andr. Johannides ,
1696.	9. Jerem. Labat. 1752.
4. Paul. Figura, 1708.	10. Sam. Mixadt, 1779.
5. Mart. Fabri, 1711.	11. Joan. Bilfszky, 1783.
6. Matth. Klatsáni, 1722.	12. Joan. Honetzy, 1765.
	13. Ladišlaus Severini ,
1791

21. Lap - Uj-Tóiensis.

Inclyta familia Motsáriorum multos annos in aula sua f. curiones fovebat, ex quorum numero sunt :

1. Georg. Farkas, 1750	3. Joh. Láni, 1780.
2. Dan. Makovini, 1778.	4. Mich. Gazso, 1784.

22. Eccl. Legéndensis.

1. Martinus Bossovinus, 1703.	8. Martinus Gerengai ,
1747.
2. Joh. Fidicinis, 1705.	9. Adam. Polereczky ,
1755.
3. Joh. Stephanides ,
1707.	10. Joh. Sextius, 1757.
4. Matthias Sartorides, 1711.	11. Zach. Gegus, 1760.
5. Joh. Chovan , 1735.	12. Adam. Textoris, ali-
as Takáts , 1764.
6. Mart. Chovan, 1738.	13. Georg. Bukovinszky
1774.
7. Georg. Farkas, 1741.	14. Sigism. Paulini, 1781.

15. Matthias Zsfánszky, 16. Frider. Szeletsényi,
1783. | 1794.

23. Eccl. Lefftensis.

1. Tobias Briciades ,	7. Sam. Martini ,	1707.
1620.	8. Paul. Aldasli ,	1721.
2. Jac. Drasdius ,	9. Joh. Lovtsáni ,	1724.
3. Joh. Timkovicz, 1668	10. Martinus Gerengai,	
4. Georg. Blaho, 1674.	11. Sam. File ,	1785.
5. Sam. Turdeli ,		
6. Andreas Simonides ,		
1694.		

24. Nagy Libertensis.

1. Elias Institoris, 1622.	10. Joh. Sincelli ,	1683.
2. Joh. Sztupauszky ,	11. Joh. Kalinkius, 1687.	
1628.	12. Petrus Sextius, 691.	
3. Andr. Wihnenfis ,	13. Joh Agner ,	1694.
1630.	14. Joh. Hrallkovicz ,	
4. Dan. Paulini, 1645.	15. Joh. Fabri ,	1721.
5. Vincentius Citharides ,	16. Elias Fabri, 1721.	
1654.	17. Joh. Hrebenda ,	1749.
6. Andreas Piscatoris ,	18. Joh. Jeszeniszky ,	
1654.	19. Gabr. Nemes, 1783.	
7. Casp. Barthossovicz ,	20. Georgius Benedicti,	
1655.	1771.	
8. Georg. Házik, 1658.		
9. Joann. Schleimerus ,		
1672.	1785.	

25. Cœtus Loffontziensis.

Constat omnibus templum, Loffontziense, quod in foro est , olim Evangelicorum fuisse. Nunc aliud indulgentia Josephi II. imperatoris ac regis ædificarunt, ac cœtui suo , Andream Schwandtner, sacerorum ministrum præfecerunt.

26. Eccl. Lucinensis,

1. Joh. Tekusch, 1784. 3. Steph. Paczek, 1794.
2. Joh. Rakovicz, 1792.

27. Eccl. Maskfalvensis.

1. Daniel Transalpini , 1622.	9. Mich. Coroni , 1741.
2. Joh. Stephanides , 1658.	10. Steph. Severini , 1741.
3. Sam. Apostoli , 1683.	11. Michaël Sztrazsálovszky , 1748.
4. Paul. Jacoæi , 1695.	12. Mich. Krizsáni , 1748.
5. Jac Gocé , 1706.	13. Georg Lazári , 1777.
6. Paul. Krizsáni , 1707.	14. Joh. Dorkovitz , 1783.
7. Andr. Labát , 1724.	15. Stephan. Valentini , 1784.
8. Joh. Kuzmáni , 1735.	

28. Neogradiensis.

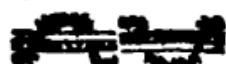
A primis religionis evangelicæ in Hungaria ncunabulis ad an. usque 1663, arx quoque & oppidum Neogradiense (Nógrad) publico religionis exercitio gaudebat. Ceterum iniqua seculi præteriti ætas, nominæ etiam S. curionum obliteravit.

29. Nagy Orosziensis,

Cœtus hic cum Neogradiensi communem nitio huius seculi habuit sacrorum ministrum, oannem Hoitsium a 1705.

30. Ozdinensis.

1. Paul. Candidus , 1622.	5. Dan. Mollerus , 1686.
2. Mich. Lazarides , 1630.	6. Andreas Kuškovičz ,
3. Simeon Firak , 1640.	1694
4. Daniel Molitoris , 1647.	7. Thomas Konitsek , 1713.

8. Matthias Kolbáni ,
1730.	10. Andr. Pazár, 1783.
9. Joan. Kolbáni, 1752.	11. Joān. Honeczi, 1791.

31. Felső Peténiensis.

Paulus Lovcsáni, 1783.

32. Poltariensis.

1. Joh. Sculteti , 1622.	8.Nic. Leporini, 1696.
2. Paul. Sextius, 1630.	9.Jac. Kolba , 1701.
3. Jonas Quæstoris, 1633.	10. Georg. Fabri, 1711.
4. Jacob. Nigrini, 1645	11. Georg. Fabri, 1735.
5. Georg. Zambokreczky, 1643.	12. N Mikovini, 1745.
6. Nicolaus Leporini , 1669.	13. Steph. Severini , 1748.
7. Jac. Skrowinya, 1683.	14. Daniel Makovini , 1791.

33. Eccl. Polichnenensis.

1. Georgius Chalupka , 1639.	11. Georg. Poloni. 1711.
2. Nic. Hrabecius, 1647.	12. Paulus Balassovicz , 1717.
3. Joh. Cervini, 1649.	13. Andr. Eger, 1721.
4. Simon Galli Lands perg , 1651.	14. Martinus Sartorius , 1725
5. Matthias Bucz, 1652.	15. Matthias Mixadt , 1730.
6. Andreas Columbi , 1658.	16. Michaël Sztrazsa- lovszky , 1740.
7. Adam. Valentini, 1669	17. Sam. Mixadt, 1749.
8. Matthias Sartorides, alias Printzfalusi, 1691	18. Daniel Sztranszki , 1749.
9. Paulus Jacobæi, 1697.	19. Adam. Petian, 1752.
10. Joh. Eger , 1705.	

34. Romhányensis.

Valetudini adversæ obnoxius, Speetabilis ac Perillustris Dominus, Paulus Bene, cum publica cœtus Bodonyensis sacra adire haud posset, ipse apud indulgentissimum terræ principem, facultatem introducendi in castellum Romhányense privati religionis exercitii impetravit, ac Luçam Pokorny, facrorum ministrum evoçavit. Hoc prænobili viro, terræ Romhányianæ Domino, a. 1794 e vivis sublato, ministerium quoque hic loci celavit,

35. Eccl. Sásomhaziensis.

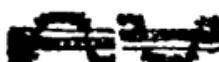
1. Frider. Claudini, 1690.	4. Matth. Mixadt, 1743.
2. N. Batsur, 1700.	5. Adam. Leporini sive
3. Paul. Kárnik, 1732.	Michaleczky.

36. Alfo Sztregovienfis.

1. Sam. Priamides, 1620.	11. Mich. Sztrazsalovszky, 1757.
2. Sam. Vokun, 1628.	12. Joh. Csernyánszky, 1760.
3. Steph. Pilarik, 1639.	13. Paul. Fabri, 1766.
4. Joh. Fidicinis, 1650.	14. Joh. Toperczer, 1766.
5. Georg. Lovtsáni, 1663.	15. Bohusl. Mudrony, 1776.
6. Balth. Nicletius, 1665.	16. Frid. Mark, 1783.
7. Joh. Vietoris, 1683.	17. Joh. Terrai, 1785.
8. Elias Kaurimszki, 1685.	18. Dan. Bentzur, 1793.
9. Joh. Hoitsius, 1717.	
10. Joh. Sztranszky, 1735.	

37. Felsö Sztregovienfis.

1. Michaël Lazarides, 1645.	3. Joh. Czervini, 1652.
2. Martinus Pyroldt, 1649.	4. Joh. Arvensis, 1653.
	5. Joh. Sznaka, 1661.
	6. Georg. Fabri, 1667.

7. Joh. Wagner, 1701.	13. Sam. Mixadt, 1769.
8. Andreas Dionysius, 1707.	14. Daniel Makovini, 1779.
9. Gabriel Lauconides, 1716.	15. Andreas Mikitta, 1784.
10. Elias Fabri 1752.	16. Andreas Nicolaides, 1784.
11. Beniam. Gegus, 1756.	
12. Andreas Petrovicz, 1759.	

38. Eccl. Suranyensis.

1. Steph. Valentini.	4. Joh. Lucæ, 1785.
2. Joh. Polereczky.	5. Joh. Törék, 1794.
3. Adam Bodicky.	

Inclyta Familia Schreteriana antico prius Suranii, gaudebat sacrorum ministro: nunc vero iam & quidem ab anno 1785 Suranium, ecclesia parochialis est.

39. Szennensis.

1. Mart. Firag, 1622.	7. Joh. Blaho, 1732.
2. Joh. Petri, 1645.	8. Jac. Claudini, 1740.
3. Joh. Rotarides, 1664.	9. Franc. Laho, 1755.
4. Andreas Simonides, 1688.	10. Joh. Martini Kovats, 1775.
5. Andr. Frenol, 1701.	11. Joh. Nigrini, 1783.
6. Joh. Láni, 1714.	

40. Szent Péteriensis.

1. Christoph. Arvéni 1618	8. Mich. Szinovitz, 1759.
2. Joh. Leonhardi, 1622	9. Joh. Hajnal, 1762.
3. Mart. Huditus, 1640.	10. Mátth. Baráni, 1768.
4. Dan. Tepei, 1679.	11. Georg. Goldberger, 1783.
5. Joh. Barolomæi, 1683.	12. Mathias Venich, 1790.
6. Paul. Figura, 1708.	
7. Joh. Figura Trsztyenszki, 1738.	

41. Szétséniensis.

1. Joh. Petri, 1643.	iudicium citatus, &
2. Joh Fidicinis, 1648.	1674 ad naves mari-
3. Mich. Gots, 1652;	timas agendas dam-
Kalnovia Posonium in	natus.

42. Eccl. Szirakiensis.

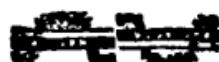
1. Georg. Tzut, 1658.	6. Dan. Glosius, 1730.
2. Georg. Petrmann, 1691.	7. Sam. Gazsur, 1737.
3. Sam. Martini, 1705.	8. Mart. Urbani, 1762.
4. Joh. Michaëlis, 1709.	9. Joh. Hajnal, 1768.
5. Sam. Turdelius, 1712.	

43. Szügyensis.

1. Matth. Suhajda, 1694.	7. Georg. Simkovicz,
2. Jerem. Pilarik, 1712.	1754.
3. Georg. Lucius, 1718.	8. Michaëlis Szinovicz,
4. Paul. Jacobæi, 1721.	1762.
5. Martinus Simkovicz, 1726.	9. Adam. Sztruhár, 1767.
6. Gabriel Balassovicz, 1748.	10. Joh. Clementis, 1776.
	11. Sam. Bieli, 1792.

44. Tamassiensis.

1. Andr. Dromei, 1622.	: 10, Joh. Lovtsáni, 1705.
2. Thom. Zmifelli, 1636.	11. Joh. Glosius, 1724.
3. Andr. Nigrini, 1641.	12. Mart. Wandijk, 1730.
4. Matth. Textorides, 1653.	13. Joh. Martini, 1749.
5. Ián. Mázsarius, 1661.	14. Joh. Michalitska,
6. Georg. Marcelli, 1683.	1751.
7. Nic. Nicolaides, 1685.	15. Martinus Mrákota,
8. Joh. Sincellius, 1687.	1783.
9. Georgius Lovtsáni, 1694.	16. Joh. Geduli, 1785.

45. Terényensis.

Fridericus Claudini, 1706. Reliquorum nomena nos latent.

46. Turitskensis.

1. Daniel Transalpini,	12. Steph. Gets,	1723.
1623.	13. Joh. Georgiades,	
2. Georgius Textoris,	1738.	
1630.	14. Steph. Severini,	
3. Sam. Sartoris, 1640.	1741.	
4. Petr. Sydarinus, 1647.	15. Jerem. Severini,	
5. Georg. Fabri, 1660.	1747.	
6. Balthas. Accipitrini,	16. Paul. Szalai,	1750.
1662.	17. Georg. Mázor,	1752.
7. Petrus Mráfsz, 1669.	18. Georgius Kindernai,	
8. Sam. Mikovini, 1688.	1761.	
9. Dan. Haller, 1693.	19. Joh. Czekus,	1768.
10. Joh. Szép, 1696.	20. Dan. Labat,	1784.
11. Matthæus Hanki, 1714.	21. Andr. Kovach,	1794.

47. Eccl. Turopolyensis.

1. Joh. Fideliani, 1620.	10. Sam. Mixadt,	1749.
2. Mich. Zakalecz, 1620.	11. Daniel Benkotzi,	
3. Joh. Petri, 1635.	1771.	
4. Georg. Domanicenus.	12. Mich. Martini Kovach,	1776.
1645.		
5. Joh. Kaurimszky,	13. Sam. Csernyánszky,	
1662.	1783.	
6. Sim. Zimani, 1685.	14. Sam. Mixadt,	1783.
7. Joh. Blaho, 1717.	15. Gabriel Nemes,	1785.
8. Sam. Martini, 1723.	16. Daniel Labat,	1794.
9. Joh. Sam. Martini.		
1744.		

48. Vanyarcensis.

1. Mich. Petian, 1783. 2. Joh. Coryli, 1793.

49. Uhorszkaiensis.

1. Joh. Mollerus, 1628.	8 Emer. Bainoczi, 1721.
2. Dan. Paulini, 1656.	9 Joh. Piatsek Neogra-
3. Joh. Lani, 1662.	di, 1721.
4. Jac. Mazsarius, 1683.	10. Laur. Szarvás, 1748.
5. Joh. Lani, 1698.	11. Dan. Sztranyavszky,
6. Matthias Kottsek, 1711.	1752.
7. Andr. Georgiades, 1712.	12. Sam. Luca, 1792.

50. Zavadiensis.

1. Josephus Hrebenda, 1783.	3. Andr. Kovach, 1786.
2. Joh. Hajnal, 1784.	4. Joh. Bohus, 1794.

51. Kis Zellöienfis.

1. Mich. Nundorides, 1633.	12. Andr. Josephi, 1701.
2. Joh. Vokun, 1636.	13. Mart. Vester, 1705.
3. Andr. Vihnenfis, 1638.	14. Georg. Poloni, 1707.
4. Joh. Fidicinis, 1642.	15. Gabr. Lauconides, 1711.
5. Elias Czabanius, 1647.	16. Andreas Valentini, 1721.
6. Joh. Reguli, 1651.	17. Steph. Gets, 1728.
7. Joh. Veres, 1658.	18. Daniel Lauconides, 1741.
8. Mart. Crudi, 1669.	19. Joh. Demian, 1743.
9. Dan. Tepei, 1675.	20. Mich Coroni, 1745.
10. Andr. Frentol, 1686.	21. Joh. Schmidt, 1750.
11. Georg. Czederinus, 1696.	

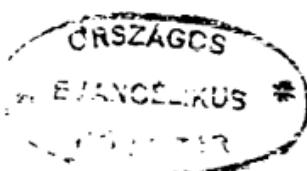
22. Andr. Luptak, 1757.	26. Matthias Severini .
23 Joh. Rosziar, 1765.	1784.
24. Mich. Sinovitz, 1778.	
25. Joh. Dorkovitz ,
1783.	

Sunt præterea complura alia , quæ ad illustrandam diœcœeos Evangelicæ Neogradiensis , tum veterem , tum vero recentiorem historiam , commemoranda fuissent : horum tamen , cum ea Annales nostri literarii modo non capiant , in commentario sermone slavico propediem edendo , uberiorem mentionem faciemus . Ceterum non dubitamus , quin hæc nostra qualiscunque oppella , optato lectorum historiæ patriæ studiosorum veniat .

DEBALLAGI MÓR.

IN-

I N D E X.

Præfatio	- - - - -	
I. Conspectus IV. Diœcesium ev. H. C. in Hungaria.		
1. Diœcesis Cisdanubiana	- - -	5
2. — — — Transdanubiana	- - -	7
3. — — — Cistibiscana	- - -	7
4. — — — Transtibiscana	- - -	8
II. Constitutio rei sacre Unitariorum sive Socinianorum in M. Principatu Transilvaniae		20
III. Mortes virorum ecclesiasticorum	- - -	10
IV. Vicissitudines muniorum ecclesiastico-rum	- - - - -	24
V. Res scholasticæ.		
1. Conspectus instituti practico-œconomi-ci Szarvassienis.	- - - - -	36
2. Examen scholæ industriæ Szarvassienis	- - -	43
3. Tentamen decem gymnasii Połoniensis ci-vium academias adire cupientium.	- - -	48
4. Nova institutionum ratio in gymnasio Ev. Eperiesiensi.	- - - - -	50
VI. Recensiones Librorum	- - - - -	56
* Libri præstantiores exterorum	- - -	71
VII. Res memorabiles.		
1. Historia ecclesiae evangelicæ Alnoviensis breviter adumbrata	- - - - -	86
2. Præscriptio Consistorii Cæsareo-Regii Aug. & Helv. Conf. Vindobonensis	- - -	103
3. Epistola pastoralis pl. rev. viri, Martini Hamatiár, A. 1794 ad V. D. MM. diœceeos Magno-Hontensis exarata.	- - -	106
4. Beneficium inventuti literarum studiosæ præstitum	- - - - -	118
5. Gratus in Regem & rempublicam animus	119	
6. Magistratus incliti Comitatus Zolien-sis		

158L, 1 roll long
1 roll short, 5-168L, 1 roll long

18a

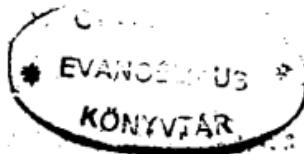

sis impensior valetudinis populi cura ac sollicitudo.

121

Appendix.

1. Vindiciæ loci, Judic. 6. 37—40 contra novam editoris libri hymnorum Transcianii typis Tumlerianis vulgati explicacionem	- - - - -	- 123
2. Eruditæ quæstiones	- - - - -	- 125
3. Libri venales	- - - - -	- 126
4. Supplementa	- - - - -	- 128
5. Libri novi in lucem editi	- - - - -	- 130
6. Venerab. Contubernium Neogradiense ab eius incunabulis ad nostra usque tempora	- - - - -	132

158L, 1 mle, 5-168L, 1 mle

18a

